

การวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณชายฝั่ง
อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ ภาควิชาภูมิศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ANALYSIS OF SOCIO-
ECONOMIC IMPACT OF LAND USE CHANGE IN THE COASTAL AREA OF BANDON BAY,
SURAT THANI PROVINCE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Geography and Geoinformatics

Department of Geography

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจาก การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณชายฝั่งอ่าวบ้าน ดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
โดย	นายรัฐพงษ์ ชูติกันท์
สาขาวิชา	ภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวิไล อีระโรจนารัตน์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ บันบำรุงกิจ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวิไล อีระโรจนารัตน์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรียพร นิธิฐวิทยา)

รัฐพงษ์ ชูติกันท์ : การวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการ
เปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี . (

AN ANALYSIS OF SOCIO-

ECONOMIC IMPACT OF LAND USE CHANGE IN THE COASTAL AREA OF BAND

ON BAY, SURAT THANI PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.ศิริวิไล ธีระ

โรจนารัตน์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอนและเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ดังกล่าว การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอนในระหว่าง พ.ศ. 2537 – 2560 จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียม 2) การศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ศึกษา ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) และการสังเกตการณ์ (Observation) จากประชาชนในพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง 3) การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน รวมถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยพบว่า 1) ในระหว่าง พ.ศ. 2537–2560 การใช้ที่ดินของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอนมีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ภาคเกษตรกรรม (เกษตรกรรมและพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ) ไปเป็นชุมชน (เช่น ที่อยู่อาศัย ถนน) และพื้นที่โล่งมากที่สุด ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ได้แก่ 1. รายได้ลดลง 2.หนี้สินเพิ่มขึ้น 3. การสูญเสียที่ดิน 4.การเปลี่ยนแปลงอาชีพ โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เงินทุน มลพิษทางน้ำ ภัยธรรมชาติ โครงการพัฒนาในพื้นที่ การพัฒนาของเทคโนโลยี ราคาผลผลิตสัตว์น้ำ ระบบนายทุน เป็นต้น ผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น ได้แก่ 1.ความสัมพันธ์ของคนชุมชนลดลง 2.ความขัดแย้งในชุมชน 3.การเลือนหายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคม ได้แก่ เปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพ การเปลี่ยนสู่สังคมเมือง ระบบนายทุน การแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่

สาขาวิชา ภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ

ลายมือชื่อนิสิต .....

ปีการศึกษา 2561

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

5980336222 : MAJOR GEOGRAPHY AND GEOINFORMATICS

KEYWORD: Socio - economic Impact, Land use changes, Remote Sensing,
Bandon Bay, Surat Thani

Ratthapong Chutikan : AN ANALYSIS OF SOCIO-
ECONOMIC IMPACT OF LAND USE CHANGE IN THE COASTAL AREA OF BAND
ON BAY, SURAT THANI PROVINCE . Advisor: Assoc. Prof. Dr. Sirivilai
Teerarojanarat

The objectives of this research are to study the land use changes in the coastal area of Bandon Bay, Surat Thani and to analyze the socio-economic impact of land use changes. Research methodology were divided as 4 steps. 1)The study of the land use changes in the coastal area of Bandon Bay in 1994-2017 by interpreting the 2)The study of the socio-economic impacts. The “Deep Interview” and observation technique were applied for the study. The target interviewees were the local people including community leaders and fishermen 3)The analysis of the socio-economic impacts of land Use changes in the study area including factors that influence impacts. The findings are 1. Between 1994 and 2017, the land use changes occurred mostly from aquaculture area and agricultural area to community area and open space 2)Economic impacts were observed through 1. decreased revenue 2. increased debt 3. loss of land 4. occupation change Several influential factors are, e.g. financial capital, water pollution, development projects in the area, technological development, aquatic animal yield price and the influence from investors. Social impacts were identified in terms of decreased community relationship, community conflict, and loss of local wisdom. These impacts were influenced by, e.g. occupation change, urbanization, capitalist regime, and conflict in shared resources utilization.

Field of Study: Geography and
Geoinformatics

Student's Signature .....

Academic Year: 2018

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยคำปรึกษา การถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์จากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์.ดร.ศิริวิไล ธีระโรจนารัตน์ ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นต่างๆ อันมีคุณค่ายิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยถือโอกาสนี้ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.ฐิติรัตน์ ปั้นบำรุงกิจ ประธานกรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์พร นิพัทธ์วิทยา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาเป็นกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ และช่วยตรวจสอบแนะนำแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ถ่ายทอดความรู้วิทยาการอันมีค่ายิ่ง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและดำเนินชีวิตของ ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ตลอดจนเพื่อนๆ พี่ๆ ในภาควิชาภูมิศาสตร์ ที่สนับสนุนงานวิจัยชิ้นนี้จนแล้วเสร็จ ขอขอบคุณ หน่วยงาน สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขอขอบพระคุณ คุณจรงค์ ปลอดชุ่ม กำนันตำบลตะเคียนทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ และคุณจิตกร สุวรรณมณี นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่าทองใหม่ อำเภอกาญจนดิษฐ์ ที่คอยช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมไปถึงขอขอบคุณชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่คอยให้ความรัก ให้กำลังใจและให้การ สนับสนุนทุกอย่างในชีวิตของผู้วิจัยเสมอมา

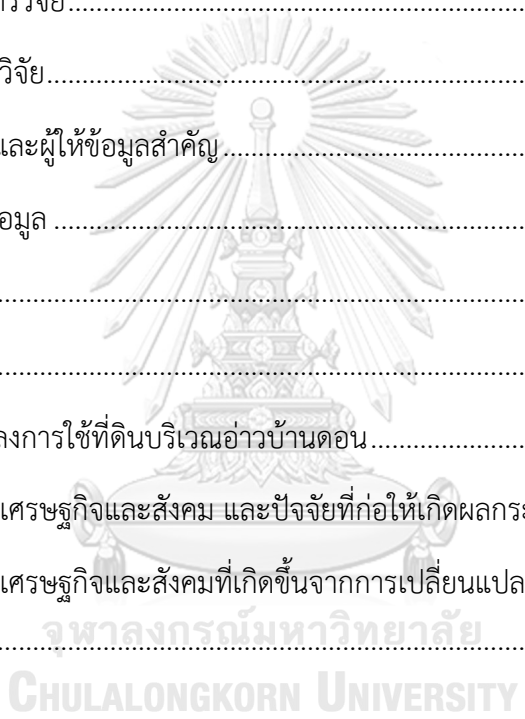
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รัฐพงษ์ ชูติกันท์

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 กรอบงานวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2	5
ทบทวนวรรณกรรม	5
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5
2.2 แนวคิดผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	8
2.3 แนวคิดการสำรวจระยะไกลในการติดตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	12
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
บทที่ 3	21
พื้นที่ศึกษาและข้อมูล	21

3.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	21
3.2 ข้อมูลทั่วไปของอ่าวบ้านดอน	25
3.3 สถานการณ์เกี่ยวกับพื้นที่อ่าวบ้านดอน	31
บทที่ 4	40
วิธีการดำเนินงานวิจัย	40
4.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	40
4.2 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	41
4.3 การดำเนินการวิจัย.....	44
4.4 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	45
4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 5	53
ผลการศึกษา	53
5.1 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอน.....	53
5.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม.....	65
5.3 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้าน ดอน.....	85
บทที่ 6	87
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	87
6.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา.....	87
6.2 ข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม.....	91
ประวัติผู้เขียน.....	152

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 สถิติประชากรในพื้นที่อำเภอบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	28
ตารางที่ 2 ปริมาณและมูลค่ากุ้งส่งออกของประเทศไทยปี พ.ศ.2553 - 2556.....	32
ตารางที่ 3 พื้นที่เพาะเลี้ยงหอยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	34
ตารางที่ 4 พื้นที่เพาะเลี้ยงปลาในกระชัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	35
ตารางที่ 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง.....	46
ตารางที่ 6 การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2537 - 2560.....	54
ตารางที่ 7 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ.2537 - 2544.....	54
ตารางที่ 8 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ.2544 - 2548.....	55
ตารางที่ 9 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ.2548 - 2560.....	55
ตารางที่ 10 ผลกระทบด้านรายได้ลดลง.....	65
ตารางที่ 11 ผลกระทบด้านหนี้สินเพิ่มขึ้น	66
ตารางที่ 12 ผลกระทบด้านการเปลี่ยนแปลงอาชีพ	66
ตารางที่ 13 ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดลง	80
ตารางที่ 14 ผลกระทบด้านการเลือนหายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่น	80
ตารางที่ 15 ผลกระทบด้านความขัดแย้งในชุมชน	81

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

อ่าวบ้านดอนตั้งอยู่พื้นที่อ่าวไทย ฝืนน้ำมีลักษณะคอคอดเว้าเข้าไปในพื้นที่ต่างๆของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่อำเภอไชยา อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอพุนพิน อำเภอเมือง อำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอดอนสัก รวม 6 อำเภอ มีลักษณะเป็นเว้าอ่าวกันกระชนขนาดใหญ่ ความยาวของแนวชายฝั่งประมาณ 120 กิโลเมตรมีพื้นที่ประมาณ 434,575 ไร่และเป็นที่ยอมรับน้ำจากลำคลองน้อยใหญ่จำนวนมากหลายสายเกิดเป็นตะกอนปากแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งรวมความหลากหลายของระบบนิเวศทางทะเลกลายเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของสัตว์น้ำและเป็นที่ยอมรับน้ำไว้อ่อนน่านาชนิดอ่าวบ้านดอนจึงเป็นแหล่งประกอบอาชีพเลี้ยงปากท้องของประมงชายฝั่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และพื้นที่ใกล้เคียงมาช้านาน จากความสำคัญของอ่าวบ้านดอน ทำให้คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2543 ให้อ่าวบ้านดอนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ ความอุดมสมบูรณ์ ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมถึงคุณค่าทางขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

พื้นที่อ่าวบ้านดอนและบริเวณนี้ยังถูกกำหนดให้เป็นคลัสเตอร์อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร ศูนย์กลางปาล์มน้ำมันศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชิงสุขภาพ จากรายงานการศึกษาเรื่องการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) นำมาสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมต่างๆ เกิดขึ้น การผลิตที่ตอบสนองต่อระบบเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพเปลี่ยนไป เมื่อมองย้อนกลับไปในปี 2520 เริ่มมีถนนไฟฟ้า น้ำประปาและการพัฒนาด้านต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่อย่างรวดเร็ว การบุกรุกถางป่าชายเลนเพื่อทำนา กุ้งทั้งรายใหญ่และรายย่อยทำลายป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งอาศัยและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำให้สูญหายไป พ.ศ.2535 การเลี้ยงกุ้งแบบธรรมชาติเริ่มประสบปัญหากุ้งเป็นโรคจนต้องล้มเลิกไป มีเฉพาะการเลี้ยงกุ้งของนายทุนเท่านั้นที่ยังคงอยู่ได้และขยายพื้นที่เลี้ยงโดยการเช่าซื้อที่ดินราคาถูกจากผู้เลี้ยงกุ้งรายย่อยที่ประสบปัญหาขาดทุน แปรสภาพเป็นฟาร์มเลี้ยงกุ้งขนาดใหญ่มีการเลี้ยงแบบพัฒนาโดยใช้ฝ้ายารองกันบ่อ การเลี้ยงแบบนี้มีมากในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์และอำเภอดอนสัก ผลจากการทำฟาร์มกุ้งคือเกิดซีแลนและของเสียสะสมบริเวณปากแม่น้ำ ป่าชายเลนถูกทำลายทำให้แหล่งเพาะพัก

สัตว์น้ำวัยอ่อนมีน้อยลง ลำคลองน้อยใหญ่ที่เคยพัดพาสารที่เป็นประโยชน์สู่ท้องอ่าวบ้านดอน กลับกลายเป็นทางผ่านของน้ำเสียลงสู่ทะเลแทน ต่อมา พ.ศ.2547 โครงการ SEA FOOD BANK เป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญที่ทาง สมัยรัฐบาล พณฯทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้พยายามผลักดันออกมาในรูปแบบของโครงการที่ เชื่อมโยง กับนโยบายแก้ปัญหาความยากจนของประเทศที่มีกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย โดยเชื่อมโยงกับนโยบายหลักที่ว่าด้วย “การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน” โดยพื้นที่เป้าหมายของโครงการคืออ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และอ่าวปัตตานี จังหวัดปัตตานี ภูมิทัศน์ของอ่าวบ้านดอนที่ประกอบด้วยขนานน้อยใหญ่ ถูกสร้างกลางอ่าวพร้อมด้วยการสร้างรั้วเป็นอาณาเขตในการเลี้ยงหอยแครง หอยนางรม เป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นกับท้องอ่าวบ้านดอนในพื้นที่อำเภอไชยาและท่าฉางจากนโยบายของทางภาครัฐที่เหมือนจะช่วยเหลือประมงพื้นบ้านที่มีความยากจนโดยการให้สิทธิในการจับจองพื้นที่ในทะเลเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแต่ชาวบ้านไม่มีทุนในการเพาะเลี้ยง จึงถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ของตนให้เป็นของนายทุนและบางรายผันตัวเองเข้ามาเป็นลูกจ้างในการดูแลคอกหอยของนายทุน ระบบนิเวศชายฝั่งถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง ทำให้สัตว์น้ำสูญหายไปจากพื้นที่จนถึงขั้นวิกฤติส่งผลโดยตรงต่อการออกหากินทางทะเลของประมงพื้นบ้าน จากการที่ประมงพื้นบ้านต้องดิ้นรนเพื่อการเอาตัวรอดบนพื้นที่เล็ก ๆ ที่เหลืออยู่ยิ่งในช่วงที่น้ำทะเลลดต่ำสุด พื้นที่สำหรับทำมาหากินของประมงพื้นบ้านก็มีแค่ร่องน้ำที่เป็นทางเดินเรือ กับช่องว่างระหว่างคอกหอยเท่านั้นบังคับให้ต้องมีการแก่งแย่งแข่งขันกันมากขึ้น

ใน พ.ศ.2559 หน่วยงานท้องถิ่นเริ่มมีความตระหนักถึงการเพาะเลี้ยงหอยแครง (นอกชายฝั่ง) มากขึ้น โดยใช้มาตรา 44 รื้อคอกหอยแครง และเครื่องมือทำประมงผิดกฎหมาย พร้อมเปิดร่องน้ำในพื้นที่ทางทะเลระยะห่างชายฝั่ง 1,000 เมตร ยาว 6 กิโลเมตร กว่า 4,000 ไร่ อย่างต่อเนื่อง ตามคำสั่ง ศสช. นำโดยนายบรรเจิด สาริพัฒน์ นายอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้นำกำลังเจ้าหน้าที่ทหารจากมณฑลทหารบกที่ 45 กำลังฝ่ายปกครอง ประมงจังหวัด และเจ้าหน้าที่หน่วยจัดการอนุรักษ์ป่าชายเลน และผู้นำชุมชนกว่า 80 นาย ออกดำเนินการรื้อคอกหอยแครง และเครื่องมือทำการประมงผิดกฎหมาย¹ จะพบว่าการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อ่าวบ้านดอนนั้นมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งบริเวณชายฝั่งและนอกชายฝั่ง

¹ “พวจ.สุราษฎร์ฯ เดินหน้ารื้อคอกหอยแครงคืนพื้นที่ 4,000 ไร่” มติชนออนไลน์ (17 พฤษภาคม 2559) <http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=959000049512> (สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2560)

แสดงถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การเลี้ยงหอยแครงบริเวณนอกชายฝั่งเป็นการเพาะเลี้ยงที่พึ่งพาสีงแวดล้อมทางธรรมชาติสูง ได้แก่ คุณภาพน้ำ ความเค็มของน้ำ ตะกอน ฯลฯ โดยกิจกรรมบริเวณชายฝั่งก็ส่งผลต่อการเลี้ยงเลี้ยงนอกชายฝั่งไม่น้อย เช่น การปล่อยของเสียจากบ้านเรือน การปล่อยของเสียจากพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งซึ่งเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของอ่าวบ้านดอนในฐานะสินค้าส่งออกและเป็นแหล่งผลิตกุ้งที่สำคัญของประเทศ การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การรุกรานเขตพื้นที่อนุญาติ การบุกรุกของกลุ่มนายทุนในการแย่งพื้นที่หากินของคนใน โดยพื้นที่อ่าวบ้านดอนพบปัญหาด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยในพื้นที่และความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมโดยรวม

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิเคราะห์ สาเหตุ ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณชายฝั่งอ่าวบ้านดอน โดยมีการประยุกต์นำข้อมูลภูมิสารสนเทศ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์และใช้การวิเคราะห์ทางภูมิศาสตร์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

1.3 กรอบงานวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่บริเวณชายฝั่งอ่าวบ้านดอนระหว่าง พ.ศ.2537 – พ.ศ. 2560 และวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น

1.3.2 ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่ ซึ่งประกอบไป 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอไชยา อำเภอนาหวาง อำเภอพุนพิน อำเภอเมือง อำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ในระยะ 5 กิโลเมตรจากแนวชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถใช้แผนที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอ่าวบ้านดอน สำหรับการตรวจสอบ ติดตาม วางแผน คาดการณ์ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อ่าวบ้านดอน

1.4.2 ผลการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดในพื้นที่อ่าวบ้านดอนสามารถนำมาใช้ประกอบการวางแผนเพื่อการบริหารจัดการชุมชน อย่างถูกต้องและยั่งยืน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัย เรื่องการวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงทางพื้นที่บริเวณชายฝั่งอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา โดยผู้ศึกษาได้เรียบเรียงลำดับและนำเสนอเป็นลำดับหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในการศึกษาดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- 2.2 แนวคิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- 2.3 แนวคิดการสำรวจระยะไกลในการติดตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.1.1 ความหมายของการใช้ประโยชน์ที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นมีรูปแบบที่หลากหลายตามความต้องการของเจ้าของที่ดินที่จะ นำไปใช้ประโยชน์ด้านนั้นๆ ความหมายของการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีหลายท่านให้ความหมายไว้ แตกต่างกันดังนี้ อูธร สุทธิมิตร (2534) กล่าวว่า การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การใช้ที่ดินเพื่อทำ กิจกรรมต่างๆ เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน เป็นต้น บุญเกียรติ แสงวัฒน์ (2535) อ้างถึงใน พรพรรณ จันทร์แจ้ (2549) กล่าวว่า การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การใช้ที่ดินของมนุษย์เพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ตามความต้องการ ของมนุษย์โดยมีขอบเขต ขนาดของที่ดินในการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ทำให้สภาพพื้นที่เดิมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การเกษตร พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม บ้านเรือนที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ และป่าและพื้นที่รกร้าง เป็นต้น

กรมพัฒนาที่ดิน (2547)ให้ความหมายของว่า ที่ดิน (Land) หมายถึง ที่ดินที่มีอยู่ตามธรรมชาติอันอาจใช้ประโยชน์สนองความต้องการของมนุษย์ในทางต่าง ๆ โดยคำนึงถึง ผลตอบแทนจากการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นเป็นประการสำคัญความแตกต่างของ "ที่ดิน" และ "ดิน" คือ ที่ดิน เป็นอสังหาริมทรัพย์อย่างหนึ่ง หรือเป็นพื้นที่บริเวณ หนึ่งบนผิวโลก ซึ่งมีการแบ่งอาณา เขตตามที่มนุษย์

กำหนดไว้ ส่วน ดิน เป็นเทหวัตถุธรรมชาติอย่างหนึ่ง ประกอบกันขึ้นเป็นส่วนหนึ่ง ของภูมิประเทศ หรือของที่ดิน

นงคราญ วงศ์ตะวัน (2549) กล่าวว่า การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การใช้ประโยชน์ ที่ดิน ในปัจจุบันหรืออนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัย ชีรกันต์ ศรีไทยรักษ์ (2549) ได้ให้ความหมายของการใช้ประโยชน์ที่ดินว่า หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่มีการกระทำขึ้นบนที่ดิน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าของกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น ทั้งเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการและการท่องเที่ยว และสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น

จากความหมาย สามารถสรุปได้ว่า การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การนำที่ดินมาใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเจ้าของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ประโยชน์ ด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ความต้องการของเจ้าของพื้นที่ ลักษณะสภาพภูมิประเทศ เศรษฐกิจ สังคม

2.1.2 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินคือ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากประเภทหนึ่ง ไปเป็นอีกประเภท เนื่องจากปัจจัยบางประการที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการตอบสนองประโยชน์สูงสุดให้กับเจ้าของที่ดิน เนื่องจากการใช้ที่ดินนั้นต้องให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่สูงสุดเท่าที่จำเป็น เพื่อให้ผู้ถือครองที่ดิน ได้รับผลการตอบแทนจากการใช้ที่ดินในระดับสูงเพียงพอต่อการเลี้ยงชีวิตของตนเองและครอบครัว แต่อย่างไรก็ตาม ควรให้มีความเหมาะสมต่อการเพิ่มจำนวนการผลิต (นฤมล อภินิเวศ, 2539)

สุพรรณณี ทักษิณสัมพันธ์ (2547) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การใช้ที่ดินที่มีการเปลี่ยนแปลงจากประเภทหนึ่งไปเป็นอีกประเภทหนึ่ง เช่น การเปลี่ยนแปลงจากสภาพป่าเป็นพื้นที่เกษตรกรรม จากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นที่อยู่อาศัย และแหล่งน้ำ

ธนา จารุพันธุ์เศรษฐ์ และคณะ (2557) ศึกษาการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ที่ดินจาก ข้อมูลแผนที่ด้วยการซ้อนทับภาพถ่ายดาวเทียม พบว่าบริเวณพื้นที่ที่ ทำการศึกษา แนวชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ามีการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากที่สุดและมีขนาดใหญ่

ที่สุดของพื้นที่ทั้งหมดที่ทำการศึกษา ใน พ.ศ.2544 และมีการลดลงในช่วงปี พ.ศ.2550 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการลดลงมากที่สุดเมื่อเทียบกับพื้นที่ประเภทอื่นๆ ส่วนประเภทพื้นที่เกษตรมีขนาดพื้นที่ทำการศึกษามากเป็นอันดับ ที่ 3 มีพื้นที่ขนาด 47.69 ตารางกิโลเมตร และมีการลดลงมากในช่วงปี พ.ศ.2544 – พ.ศ.2550 นับเป็นการลดลงของพื้นที่อันดับที่ 2 รองจากการลดลงของพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในช่วงปีดังกล่าว การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยมีการเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2544 – 2550 นับเป็นอันดับที่ 1 เมื่อเทียบกับการเพิ่มพื้นที่ประเภทอื่นๆ

จิราพร กองวงศ์จันทร์ (2556) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อการกัดเซาะชายฝั่ง จังหวัดภูเก็ต โดยการจำแนกการใช้ที่ดินด้วยการสำรวจระยะไกลในช่วง พ.ศ. 2546 – 2554 พบว่า ป่าชายเลนและ ชุมชนและสิ่งก่อสร้างมีพื้นที่เพิ่มขึ้น พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มลดลงคือ ป่า เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และชายหาด

Muttitanon and Trpathi (2005) อ้างถึงใน จิราพร กองวงศ์จันทร์ (2556) การประยุกต์ใช้ภาพถ่ายเทียม LANDSAT-5 TM ในช่วงปี พ.ศ. 2533 , 2536 , 2539 และ 2542 กับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน ในบริเวณชายฝั่งอ่าวบ้านดอน พ.ศ.2533 – 2542 พบว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่กรณีศึกษาถูกแปรสภาพจากพื้นที่ดินว่างเปล่าและพื้นที่การเกษตรกรรมถูกแปรสภาพเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้ง ป่าชายเลน และพื้นที่เมือง

จากความคิดเห็นทั้งหมดสรุปว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินคือ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบหนึ่งไปเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจอีกแบบหนึ่ง โดยมีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างไปตามบริบทของพื้นที่ อันเนื่องจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลทำให้เกิดรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของแต่ละพื้นที่

2.1.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

ปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นเกิดจากหลายปัจจัยประกอบกัน ซึ่งมีหลายฝ่ายได้ศึกษาถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไว้แตกต่างกัน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง พฤติกรรมของเจ้าของที่ดิน ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน

สุรรัตน์ ฌ นคร (2526) พบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน คือ การพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานในรูปแบบของระบบการคมนาคมทางถนน การเพิ่มจำนวน ประชากรการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและที่พักอาศัย

มานพ พงศทัต (2524) อ้างถึงใน จันทร์จิรา จิระราชวโร (2548) กล่าวว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัยจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรตามความเจริญของสังคม ปัจจัยสำคัญรองลงมาคือ การให้บริการด้านคมนาคม เมื่อมีเส้นทางคมนาคมขนาดใหญ่มารวมกันสถานที่นั้นสถานที่นั้นจะเป็นศูนย์กลางของ กิจกรรมในเมือง และปัจจัยสุดท้ายคือ ราคาที่ดินเนื่องจากราคาที่ดินสูงจะได้ผลตอบแทนจากการทำกิจกรรมสูงตามขึ้นด้วย

ธีรกานต์ ศรีไทยรักษ์ (2549) ได้สรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรได้แก่ ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้และชาติพันธุ์ โดยราษฎรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองรายได้และชาติพันธุ์ ที่แตกต่างกัน จะมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ ที่ดินที่แตกต่างกัน

จากความคิดเห็นของทั้งหมดที่สอดคล้องเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน สรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เกิดจากปัจจัย ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการของเจ้าของที่ดิน การขยายตัวของเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของประชากร การเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัย ขนาดการถือครองที่ดิน การคมนาคม เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.2 แนวคิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ทวีศักดิ์ สุขรัตน์ (2551) กลุ่มที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชายฝั่งอ่าวบ้านดอน ประกอบด้วย

1. กลุ่มชาวประมงพื้นบ้านใช้ทะเลเป็นแหล่งทำมาหากินด้วยการใช้เครื่องมือประมงขนาดเล็ก
2. กลุ่มเรือประมงพาณิชย์ มีเรือขนาดใหญ่ เช่น เรืออวนลาก อวนรุน เรือคราดหอยลาย เรือปลากะตัก ส่วนใหญ่จะใช้เครื่องมือจับปลาให้ได้คราวละมากๆ เป็นเครื่องมือขนาดใหญ่มีการทำลายหน้าดินและคราดเอาลูกปลาเล็กๆ ที่ไม่ได้ขนาดติดมาด้วย

3. กลุ่มชาวประมงที่ยึดครองพื้นที่ทะเลเป็นที่เพาะเลี้ยงหรือผู้รับสัมปทานทะเล ตามนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน หรือ seafood bank ชาวประมงกลุ่มนี้จะมีการปักแนวเขตการเพาะเลี้ยงชายฝั่งเป็นแปลงๆ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าไปใกล้ในเขตเพาะเลี้ยง ชาวประมงพื้นบ้านที่ไม่ทราบ และไม่รู้เขตแนวสัมปทาน ก็จะถูกคุกคามด้วยการทำร้ายกลับมา เป็นต้น

2.2.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ด้านการเปลี่ยนแปลงอาชีพ โดยการเปลี่ยนแปลงอาชีพเป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจด้านหนึ่งซึ่งอาชีพเป็นตัวสะท้อนถึงรายได้และเศรษฐกิจภาพรวมของคนในพื้นที่ โดยการเปลี่ยนแปลงทางพื้นที่ที่เกิดขึ้นส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพได้เช่นกัน นิตยระตี วงษ์สวัสดิ์ (2553) ได้ทำการศึกษา เรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการตัดถนนนครินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษก พบว่า การตัดถนนนครินทร์ ถนนได้เชื่อมระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำสวนลดลง การประกอบอาชีพรับจ้าง บริการและธุรกิจส่วนตัวเพิ่มขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น โอกาสในการประกอบอาชีพมากขึ้นและราคาที่ดินที่สูงขึ้นเป็นสิ่งจูงใจให้ครัวเรือนขายที่ดินมากขึ้น ครัวเรือนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น รายจ่ายของครัวเรือนสูงขึ้นเนื่องจากเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทำให้ครัวเรือนมีพฤติกรรมเลียนแบบการบริโภคแบบ สังคมเมืองและมีภาระหนี้สินมากขึ้น

ความเดือดร้อนจากการประกอบอาชีพจากเนื่องจากปัญหาการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ร่วมกัน มณฑลเศียร สินธุวงศ์ (2541) ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของป่าชายเลนและระบบนิเวศวิทยาชายฝั่งที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล จังหวัดระยอง พบว่า อาชีพประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบและความเดือดร้อนอย่างมากมาย เนื่องจากปัญหาการขยายพื้นที่การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลเข้าไปในพื้นที่ป่าชายเลน ทำให้ชาวบ้านขาดแคลนเนื้อไม้ไว้ใช้ก่อสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและใช้สร้างเครื่องมือสำหรับจับสัตว์น้ำ แหล่งทำมาหากินของชาวบ้านคือป่าชายเลนถูกทำลายจนอยู่ในสภาพ เสื่อมโทรม แหล่งอาหารที่อยู่อาศัย ที่อนุบาลตัวอ่อนของสัตว์น้ำถูกทำลาย คุณภาพของดินและน้ำ แหล่งน้ำเกิดเน่าเสียปนอันตรายแก่พืชและสัตว์น้ำ

ด้านนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจของพื้นที่ โชติ ถาวร และคณะ (2556) ศึกษาการวิเคราะห์นโยบายการพัฒนาของรัฐบาลที่ส่งผลต่อประชาชนในชุมชนอ่าวป่าคลอก จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่านโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลในพื้นที่ชุมชนอ่าวป่าคลอกได้แก่นโยบายการสัมปทานป่าชายเลน นโยบายการส่งเสริมประมงเชิงพาณิชย์ (อวนลาก อวนรุน) นโยบาย

การส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนอ่าวป่าคอก โดยนโยบายดังกล่าวส่งผลทำให้ มี รายได้ มีอาชีพ มีงานทำ ที่สร้างความมั่นคงในชีวิตเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลกระทบทางบวกที่เกิดขึ้นต่อ ชุมชน ทำให้ประชาชนในชุมชนบางส่วนมีรายได้ มีอาชีพ และมีงานทำ จากการเป็นลูกจ้างตัดไม้ป่า ชายเลนให้กับเตาถ่าน เป็นลูกเรือประมงพาณิชย์ เป็นลูกจ้างบริษัท บางคนพอมีทุนได้ลงทุนเลี้ยงกุ้ง กูลาดำ

ไพบูลย์ เต็มสมเกตู และคณะ (2560) ป่าชายเลนเสื่อมโทรมจากนายทุนบุกรุกพื้นที่ เพื่อขุด บ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำตามแนวชายฝั่ง มีการปล่อยน้ำ เสียออกสู่แหล่งน้ำ ป่าโกงกางที่เป็นแนวป้องกัน ทายที่มากับคลื่นหายไป ปัญหาก็คือขาดการบำบัดน้ำเสียจากนาุ้ง โรงงานใช้เงินปิดปากกรรมการ หมูบ้าน ป่าชายเลนถูกทำลายจาก สารเคมี ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยรวมของพื้นที่ มีผลกระทบ ต่อปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำ

การเปลี่ยนแปลงของปริมาณสัตว์น้ำในธรรมชาติที่มีแนวโน้มลดลง ต้นทุนการจับสูงขึ้น กำไร สุทธิจากการทำประมงธรรมชาติลดลงตามไปด้วย การเพาะเลี้ยงจึงเป็นการปรับตัวของชาวประมง ลักษณะหนึ่งเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และเป็นทางเลือกในการสร้างหลักประกันรายได้และ ความเป็นอยู่ของสมาชิกในครัวเรือน (วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ และคณะ, 2559)

อยุธยา นิสสภ และ วรณดี ขวตใส (2547) การทำนากุ้งสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรผู้ทำนากุ้ง ดีกว่าการทำอาชีพอื่นและส่งผลต่อเศรษฐกิจในพื้นที่ดีขึ้น ตลอดจนมีการพัฒนาถนนหนทาง ระบบ สาธารณูปโภค และโครงสร้างทางเศรษฐกิจอื่นดีขึ้นด้วย แต่อย่างไรก็ตามการทำนากุ้งมีผลเสียทำให้ คุณภาพน้ำในบ่อและแหล่งน้ำสาธารณะ การระบายน้ำทิ้งจากนากุ้งสู่บริเวณชายฝั่งทำให้สัตว์น้ำตาม ธรรมชาติตาย

จากความคิดเห็นของทั้งหมดที่สอดคล้องเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สรุปได้ว่า ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินได้แก่ รายได้ลดลง เพิ่มขึ้น หนี้สินเพิ่มขึ้น รายจ่ายครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น ความเดือดร้อนในการทำประมงพื้นบ้าน การ เปลี่ยนแปลงอาชีพ อันเป็นผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ ที่ดิน โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจได้แก่ โครงการในการพัฒนาพื้นที่ การเสื่อม โทรมของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

2.2.2 ผลกระทบด้านสังคม

ด้านการเข้ามาของระบบนายทุนในพื้นที่ การเข้ามาของระบบนายทุนจากการเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่นั้นย่อมนำไปสู่ปัญหาด้านสังคมอันได้แก่ การเข้ามาของแรงงานต่างด้าว อภิรักษ์ สงรักษ์ และคณะ (2554) การประเมินผลกระทบทางสังคมจากโครงการพัฒนาท่าเทียบเรือพาณิชย์ : กรณีศึกษาอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบทางสังคมโดยที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความกังวลเกี่ยวกับปัญหา แรงงานต่างด้าว เนื่องจากหากผู้ประกอบการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในพื้นที่ เนื่องจากมี ค่าจ้างแรงงานต่ำ แต่จะสร้างปัญหาและส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของชุมชนในระยะยาว

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินบางประเภททำให้เกิดการผลกระทบด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมบางอย่าง อรเอม ตั้งกิจงามวงศ์ (2553) ศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมชายฝั่งทะเล: แนวทางการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อำเภอบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่าปัจจุบันพื้นที่สภาพเศรษฐกิจเป็นตัวเร่งรัดต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรม โดยเกิดการพัฒนาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไปจนก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ และส่งผลให้ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของชุมชนที่ดั้งเดิมหลายอย่างหายไปเช่น การละเล่นของเด็กๆในชุมชน และการละเล่นของผู้ใหญ่ในเทศกาลต่างๆ ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับป่า ในเรื่องผีป่า ซึ่งเชื่อว่าป่าจะมีผี คอยดูแลทำให้การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติต้องทำการขออนุญาตก่อน เป็นต้น

ด้านความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางพื้นที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ภัทรนันท์ ไชยประภา (2542) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในตำบลเกาะนางคำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่มีการสร้างสะพานเชื่อมเกาะ ได้กล่าวถึงผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม ไว้ว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและภายในชุมชนลดน้อยลง เกิดการติดต่อสัมพันธ์ภายในหมู่บ้าน ระหว่างหมู่บ้าน ชุมชนเมืองและต่างประเทศมากขึ้น ทำให้ประชาชนนำผลผลิตออกจำหน่ายและพบปะพูดคุยกับบุคคลหลายๆฝ่าย เช่น พ่อค้าคนกลาง นักธุรกิจ เป็นต้น เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน จากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจส่งผลให้มีการลดจำนวนแรงงาน ทำให้แรงงานส่วนหนึ่งต้องไปทำงานนอกชุมชนจากการที่ประชาชนมีการคมนาคมที่สะดวกทำให้มีโอกาสติดต่อกับภายนอกชุมชนมากขึ้น ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างตำบลสูงขึ้น ประชาชนต้องพึ่งพา

ชุมชน ภายนอกมากขึ้น เช่น เครื่องมือในการผลิต การขายผลผลิต เครื่องอุปโภคบริโภคและสินค้าจากในเมืองมากขึ้น

ความขัดแย้งของคนในชุมชน ชลิตา บัณทุวงศ์ (2543) อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านทรัพยากรสัตว์น้ำที่ลดน้อยลง จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวและความขัดแย้งระหว่างคู่ตรงข้ามกันคือกลุ่มเรือประมงขนาดใหญ่และชาวประมงพื้นบ้าน นิภาพร รัชตพัฒนามกุล (2558) การขยายตัวของพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในอ่าวบ้านดอน ทำให้เกิดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรชายฝั่งระหว่างผู้เพาะเลี้ยงและประมงชายฝั่ง และเนื่องจากชุมชนในพื้นที่ศึกษาที่ใช้ทรัพยากรร่วมกันนั้นมีความหลากหลายทางภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ทำให้พื้นฐานด้านสังคมวัฒนธรรมที่จะเอื้อให้เกิดการเจรจาต่อรองภายในท้องถิ่นค่อนข้างบางเบา

จากความคิดเห็นของทั้งหมดที่สอดคล้องเกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคม สรุปได้ว่าผลกระทบทางด้านสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินได้แก่ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการเข้ามาของแรงงานต่างด้าว การเลือนหายไปของวัฒนธรรม การลดลงของความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ความขัดแย้งของคนในชุมชน โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านสังคมได้แก่ เข้ามาของระบบนายทุน การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงอาชีพ การแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่ เป็นต้น

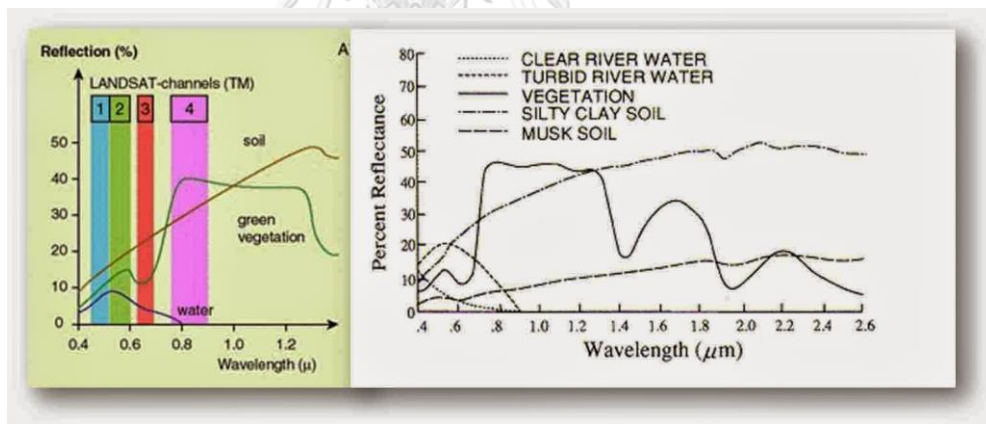
2.3 แนวคิดการสำรวจระยะไกลในการติดตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน

เทคนิคการสำรวจระยะไกลเป็นวิทยาศาสตร์และศิลปะของการได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ พื้นนี้หรือปรากฏการณ์จากเครื่องบันทึกข้อมูล โดยปราศจากการเข้าไปสัมผัสวัตถุเป้าหมายโดยอาศัยคุณสมบัติของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นสื่อในการได้มาของข้อมูล 3 ลักษณะคือ ช่วงคลื่น (Spectral) รูปทรงสัญญาณของวัตถุบนพื้นโลก และการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา (Temporal) (สมพร สง่างศ์, 2543)

เทคนิคการสำรวจระยะไกลในปัจจุบันได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงการวิจัยที่มีการนำเอาเทคนิคการสำรวจระยะไกลมาประยุกต์ใช้ เนื่องจากสามารถวิเคราะห์งานที่มีพื้นที่บริเวณกว้างได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ เทคนิคการสำรวจระยะไกลยังสามารถใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาประเทศหลายด้าน เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดิน สามารถตรวจสอบติดตามและหาแนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดิน การตรวจสอบพืชพรรณ ศึกษาขอบเขตการตัดไม้ทำลาย

ป่า การแปรสภาพของพื้นที่ เป็นต้น โดยสำหรับงานวิจัยที่มีมีการนำเทคนิคการสำรวจระยะไกลด้วยดาวเทียม LANDSAT มาประยุกต์ใช้มีดังนี้

ดาวเทียม LANDSAT ถือเป็นดาวเทียมที่ได้รับความนิยมอย่างมากเนื่องจากสามารถหาดาวรัวโหลดได้จาก <https://earthexplorer.usgs.gov> โดยงานวิจัยที่มีการประยุกต์ข้อมูลได้แก่ การติดตามสภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของ จังหวัดเชียงใหม่ โดยประยุกต์ใช้ภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT TM ความละเอียด 30 เมตร (สมพร สง่าวงศ์, 2543) นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์ใช้ภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT-5 TM ในช่วงปี พ.ศ. 2533 , 2536 , 2539 และ 2542 กับ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน ในบริเวณชายฝั่งอ่าวบ้านดอน โดยพิจารณาช่วงคลื่น Red ที่มองเห็น (Bans 3; 0.63-0.69 ไมโครเมตร), ช่วงคลื่น NIR (Band4; 0.76-0.90 ไมโครเมตร) MIR (Band;5 1.55-1.74 ไมโครเมตร) พบว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่กรณีศึกษาถูกแปรสภาพจากพื้นที่ดินว่างเปล่าและพื้นที่การเกษตรกรรมถูกแปรสภาพเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้ง ป่าชายเลน และพื้นที่เมือง (Muttitanon and Trpathi , 2005) อังโน จิราพร กองวงศ์จันทร์ (2556)

ภาพที่ 1 Spectral Signature และการสะท้อนช่วงคลื่นของสิ่งปกคลุมผิวโลก
ที่มา <http://rsbumbim.blogspot.com/2014/12/spectral-signature.html>

Meryem Atik et. al (2009) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่ง ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนตุรกี ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยการสำรวจระยะไกล ใน พ. ศ. 2517, 2531, 2533

สุนทร ทารพันธ์ และคณะ (2554) ได้ใช้วิธีสำรวจระยะไกลและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อประเภทที่ดินจากการใช้ประโยชน์ที่ดินในตำบลเกาะหลักและตำบลคลองวาฬ จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์ในปี ค.ศ.1987 และ ค.ศ.2009 ผลจากการศึกษาสามารถจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ 8 ประเภท ได้แก่ 1) พื้นที่เกษตรกรรม 2) พื้นที่ป่าไม้บนเขาและเกาะ 3) พื้นที่ป่าชายเลน 4) สนามบิน 5) พื้นที่เมืองและสิ่งปลูกสร้าง 6) พื้นที่ดินเปิดโล่ง 7) พื้นที่น้ำทะเล 8) พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและแหล่งน้ำ

ครองชัย หัตถา (2557) ใช้ภาพถ่ายเทียม LANDSAT-7 พ.ศ.2545 เทียบกับภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ.2529 และ พ.ศ.2512 ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของแนวชายฝั่งบริเวณพื้นที่รอบอ่าวปัตตานี

จิราพร กองวงศ์จันทร์ (2556) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อการกัดเซาะชายฝั่ง จังหวัดภูเก็ต โดยการใช้ภาพถ่ายเทียม LANDSAT 7 ETM+ (พ.ศ.2546) ASTER (พ.ศ.2548) SPOT5 (พ.ศ.2550) และ THEOS (พ.ศ.2552 และ พ.ศ.2554) ประยุกต์ใช้การสำรวจระยะไกล โดยการจำแนกแบบกำกับดูแลด้วยวิธีการ Support Vector Machine

จากงานวิจัยที่ได้อ่านการศึกษาข้างต้น จะเห็นว่ามีผู้นำเทคนิคการสำรวจระยะไกลมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแพร่หลายในพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกับงานวิจัย ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีดังกล่าวจึงได้มีการนำเอาเทคนิคการสำรวจระยะไกลมาใช้ในงานวิจัยนี้

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสุ่มตัวอย่าง การสัมภาษณ์เชิงลึกจะดำเนินการสัมภาษณ์จากตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบลูกโซ่ หรือเชิงก้อนหิมะ (Snowball Sampling) เรียงชัย ต้นสุชาติ และคณะ (2556) ศึกษาห่วงโซ่คุณค่าของปลานิลในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายใช้วิธีการ Snowball Sampling โดยที่คำถามสัมภาษณ์ได้ถูกสร้างขึ้นมาก่อนจากพื้นที่สังเกตในเบื้องต้น และเป็นข้อคำถามจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละห่วงโซ่อุตสาหกรรม รวมถึง ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคนิลในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกและอัดเสียง สุชานาถ พัฒนวงศ์งาม (2554) ศึกษาบริบทการจัดการความรู้ของกลุ่มอาชีพทองเหลืองสาน ตำบลท่าไข่และตำบลบางขวัญ อำเภอเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มเป้าหมายที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของการจัดการความรู้ทองเหลืองสานเป็น ประธานและคณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มอาชีพทองเหลืองสาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสของหมู่บ้าน

เจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมกำกับและดูแลจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา และเจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ฉะเชิงเทรา ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของเหลือของงาน วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายใช้วิธีการแบบ Snowball sampling คือการเรียนรู้และเข้าถึงชุมชนด้วยการอ้างอิงต่อเนื่องปากต่อปาก หรือวิธีดำเนินการแบบ Snowball sampling technique โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Snowball sampling มีความเหมาะสมกับงานที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชน หรืองานวิจัยที่มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลากหลาย ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เพื่อการเรียนรู้ชุมชนได้ครบทุกมิติ รวมถึงเข้าใจและทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

ดวงใจ บุญศิริรักษา (2533) ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการพัฒนาการเลี้ยงกุ้งต่อชุมชนประมง ในตำบลสนามไชย อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่า กิจกรรมการเพาะเลี้ยงกุ้งนี้ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม คือทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น สภาพหนี้สินลดลง ราคาที่ดินและการใช้ที่ดินเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดการจ้างงาน การบริโภคสินค้าเพิ่มสูงขึ้น วิถีชีวิตของชาวประมงเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาของบุตรหลานมีแนวโน้มสูงขึ้น กิจกรรมในการกักบนเกิดเพิ่มขึ้นมาก และเกิดการรวมกลุ่มเพื่อปกป้องสาธารณสุขประโยชน์ของชุมชน โดยเฉพาะส่วนที่จะกระทบต่อการเลี้ยงกุ้ง สำหรับความคิดเห็นของชาวบ้านต่อการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมพบว่า กิจกรรมการเลี้ยงกุ้งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาเรื่องมลภาวะน้ำเสีย เนื่องจากความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ซึ่งหากไม่เร่งรีบแก้ไข จะประสบปัญหานี้อย่างรุนแรงในอนาคต

มณฑิธร สินธุวงศ์ (2541) ทำการศึกษา ผลกระทบของปายาเลนและระบบนิเวศวิทยาชายฝั่ง ที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล จังหวัดระยอง ศึกษาถึงผลกระทบของปายาเลนและระบบนิเวศวิทยาชายฝั่ง ที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล จังหวัดระยอง ในบริเวณพื้นที่ปายาเลนปากน้ำประแส ศึกษาในท้องที่หมู่ บ้านแหลมสน หมู่ที่ 6 ตำบล ปากน้ำประแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ทุกครัวเรือนดำรงชีพด้วยการทำประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพหลัก โดยพบว่า ในปัจจุบันอาชีพประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบและความเดือนร้อนอย่างมาก เนื่องจากปัญหาการขยายพื้นที่การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลเขาไปในพื้นที่ปายาเลน ทำให้ ชาวบ้านขาดแคลนเนื้อไม้ไว้ใช้ก่อสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย สร้างเครื่องมือสำหรับจับสัตว์น้ำ แหล่งซื้อเพลิง แหล่งทำมาหากินของชาวบ้านคือปายาเลนถูกทำลายจนอยู่ในสภาพ เสื่อมโทรม แหล่งอาหารที่อยู่อาศัย ที่อนุบาลตัวอ่อนของสัตว์น้ำ

ถูกทำลาย คุณภาพของดินและน้ำเปลี่ยนแปลง ดินมีค่าความเป็นกรดสูงขึ้น โครงสร้างของดินเปลี่ยน จากดินเหนียวไปเป็นดินเหนียว ปนทรายปนเปื้อน ที่มีการจับตัวแน่นขึ้น ธาตุอาหารในดินเปลี่ยนไปถึงขั้น ไม่สามารถปลูกพืชได้อีก น้ำมีสารปนเปื้อนสูง ความเค็มสูงขึ้น ออกซิเจนต่ำ เนื่องจากฟอสฟอรัสสูง ทำให้แหล่งน้ำเกิดเน่าเสีย เป็นอันตรายแก่พืชและสัตว์น้ำ

ลักษณะ เสี่ยมจิตต์ (2542) ทำการศึกษาปัญหาพิเศษทางนโยบายสาธารณะ เรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม จากการดำเนินนโยบายสร้างทางหลวงพิเศษ (มอเตอร์เวย์) ที่มีต่อชุมชน ขางทาง: ศึกษากรณี ทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 สายกรุงเทพฯ - ชลบุรีสายใหม่ โดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ชุมชนข้างทางที่ทางหลวงตัดผ่าน ได้รับผลกระทบทาง เศรษฐกิจได้ศึกษาเกี่ยวกับอาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ รายจ่าย ภาวะหนี้สิน การถือครองที่ดิน และ ประเภทการถือครองที่ดิน พบว่าส่วนใหญ่อาชีพหลักทางด้านการเกษตรลดลง แต่อาชีพเกี่ยวกับการ จ้างแรงงานจะสูงขึ้น ส่วนผลกระทบในด้านสังคมมีการส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อเพิ่มขึ้น การตั้ง บ้านเรือนจะอยู่ในย่านชุมชน มีเครื่องอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็น รถจักรยานยนต์ และรถยนต์ และซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรรวดเร็ว

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพส่งผลทำให้รายได้น้อยลง สมมาตร ไทยานนท์ (2544) ประชาชนได้รับ ผลกระทบด้านอาชีพ พบว่าประชาชนเดิมมีอาชีพทาง เกษตรกรรมซึ่งต้องใช้พื้นที่ แต่มาภายหลังก็มีการขายซึ่งต้องเลิกไปโดยปริยาย ส่วนอาชีพประมงก็ ต้องใช้ความพยายามมากกว่าเดิม เช่น ต้องออกไปไกลๆ จากฝั่ง และภายหลังส่วนใหญ่หันไปประกอบ อาชีพรับจ้างและพนักงานบริษัท แต่ก็เป็นการใช้แรงงาน ผลกระทบทางด้านรายได้ พบว่าประชาชนมี รายได้ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับรายได้สุทธิ หลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว เนื่องมาจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น และ แรงงานท้องถิ่นยังมีทักษะทางด้านเทคนิคไม่มาก จึงมีแต่แรงงานระดับกลางและระดับกลางและมักจะ เป็นการรับจ้างรายวันแต่จ้างประจำ แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่มีรายได้มาจากการขายที่ดิน และรับเหมาใน โรงงาน เช่น งานรักษาความปลอดภัย งานขนส่ง แต่ก็ยังเป็นเพียงคนกลุ่มน้อย เช่นเดียวกับ วันชัย วัฒนศิริ (2545) ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อมจากการก่อสร้างขยายทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3 (สุขุมวิท) ที่มีต่อประชาชน 2 ขางทาง ผลการศึกษาพบว่าผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม ที่เกิดขึ้น ประชาชนเปลี่ยนอาชีพหันไป ประกอบอาชีพรับจ้างซึ่งเป่นงานที่หางาย สำหรับรายได้พบว่าลดลง

Jarempornnipat (2004) กล่าวว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดของอ่าวบ้านดอนคือ การปล่อยน้ำเสียลงสู่น้ำตาปีและอ่าวบ้านดอน โดยสาเหตุหลักมาจากการปล่อยน้ำเสียจากชุมชนและโรงกลั่นสุราในช่วงฤดูน้ำหลาก และน้ำทิ้งจากการทำนากุ้ง

ประติม อุทรยานมณี และคณะ (2555) ได้ทำการศึกษาปัญหา ผลกระทบ และการจัดการ ปัญหาคุณภาพน้ำบริเวณปากแม่น้ำตาปีและอ่าวบ้านดอน ผลการวิจัยพบว่าปัญหาคุณภาพ น้ำบริเวณดังกล่าวเกิดจาก อุทกภัยเป็นปัญหาหลัก และการปล่อยน้ำเสียจากแหล่งชุมชน คราบไขมัน จากเรือ น้ำเสียจากโรงงาน น้ำเสียจากนากุ้ง อวนรูก การวางยาเบื่อสัตว์น้ำ ทำลายป่าชายเลน น้ำเสีย จากเกษตรกรรม ตามลำดับ และได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคือ หน่วยงานภาครัฐ ควรปรับปรุงแก้ไขวิธีการในการแก้ปัญหา ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อการอนุรักษ์คุณภาพน้ำ อย่างน้อย 3 ครั้งต่อปี และควรมีการตรวจสอบคุณภาพน้ำอย่างน้อย 2 ครั้งต่อปี

โชติ ถาวร และคณะ (2556) ได้ทำการศึกษา นโยบายการพัฒนา และผลกระทบต่อชุมชน อ่าวป่าคอก จังหวัดภูเก็ต โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม กับผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน แกนนำและสมาชิกกลุ่ม และประชาชน ผลการวิจัยพบว่า นโยบายการพัฒนาของรัฐบาล ส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชนอ่าวป่าคอก ได้แก่ การสัมปทานป่าชายเลน การส่งเสริมการเลี้ยง กุ้งกุลาดำ การประมงพาณิชย์ การส่งเสริมการท่องเที่ยว และนโยบายดังกล่าว ทำให้ประชาชนมี รายได้ และความเป็นอยู่ในสังคมสมัยใหม่ที่ดีขึ้น และอีกด้านหนึ่งทำให้ประชาชนมีหนี้สิน การขาย ที่ดิน การย้ายที่อยู่อาศัย ปัญหาสังคม และความปลอดภัยในชีวิต

ศันสนีย์ หวังวรลักษณ์ (2557) ศึกษาบทบาทของพื้นที่ชายฝั่งบริเวณปากแม่น้ำท่าจีนในด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปัญหาและความร่วมมือในการจัดการพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การ สัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สาเหตุสำคัญที่ทำให้การเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่มี แนวโน้มลดลงเกิดจากคุณภาพน้ำ ชายฝั่งที่เสื่อมโทรม และการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม

นิภาพร รัชตพัฒนากุล (2558) ทำการศึกษาประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอ่าวบ้านดอน: กรณีศึกษา การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งระหว่างทศวรรษ 2490 ถึงทศวรรษ 2540 การเพาะเลี้ยงกุ้งเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้ทรัพยากรบริเวณอ่าวบ้านดอนมากที่สุด เนื่องจากการเพาะเลี้ยงกุ้งอยู่ในฐานะสินค้าส่งออกและประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตกุ้งที่สำคัญที่สุด 1 ใน 10 อันดับแรกของโลกมานาน การเพาะเลี้ยงหอยตะไกรและหอยแครงในอ่าวบ้านดอนเองก็เป็น กิจกรรมที่เกิดขึ้นได้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง แต่เนื่องจากการเพาะเลี้ยงเพื่อตอบสนองตลาดภายในประเทศ

จึงได้รับความสนใจจากภาครัฐและสาธารณชนไม่มากนัก ปัจจุบันแนวโน้มการบริโภคผลผลิตอาหารทะเลที่มาจากการเพาะเลี้ยงมากกว่าการจับตามธรรมชาติเป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่มสูงขึ้นทั่วโลก และทำให้การใช้ทรัพยากรเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเพิ่มปริมาณมากขึ้นและขยายตัวไปพร้อมๆ กับปัญหาการจัดการทรัพยากรและปัญหา สิ่งแวดล้อมที่เพิ่มตามไปด้วย

กมลวรรณ แสงธรรมทวี (2559) ศึกษาผลกระทบจากการสร้างถนนต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ กรณีศึกษาของชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าถนนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพอย่างรวดเร็วจากราคาที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้น ผนวกกับพื้นที่เกษตรกรรมได้รับความเสียหายจากสภาวะน้ำเค็ม ผลิตไม่คุ้มค่ากับการลงทุน เมื่อถนนตัดผ่านเกิดการขยายตัวของประชากรและการตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างต่อเนื่องและไร้ทิศทาง การเติบโตของเมืองส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม

สไบทอง กันนะ (2556) ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) กับผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ในพื้นที่ร่วมกับการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) พบว่า ด้านเศรษฐกิจ/สังคม ได้รับผลกระทบทางบวกคือ ทำให้ประชาชนมีอาชีพมั่นคงมี รายได้เพิ่มขึ้นจากการที่ในพื้นที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น สร้างความสัมพันธ์อันดีแก่ครอบครัว แต่ก็มี ผลกระทบทางลบคือ ทำให้เกิดความฟุ่มเฟือยเพิ่มขึ้นและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างกันลดลง การท่องเที่ยวก่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ในด้านสังคม ส่วนใหญ่ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลด้านลบ จากสังคมที่มีความเอื้ออาทร แบ่งปันทรัพยากร มีการอยู่ ร่วมกันอย่างสงบสุขกลับเปลี่ยนแปลงมีผลประโยชน์เกี่ยวกับธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง มีความขัดแย้ง กันในเรื่องการทำธุรกิจที่คล้ายกัน ความสงบเงียบและเป็นส่วนตัวมีน้อยลงสังคมขาดความเอื้ออาทรกันดังในอดีต

ธนา จารุพันธุ์เศรษฐ์ และคณะ (2557) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและจำนวนประชากรระหว่าง พ.ศ.2544 พ.ศ.2550 และ พ.ศ.2554 ในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT-5 ระบบ TM ของพื้นที่ในระยะห่าง 3 กิโลเมตรทั้งบนบกและในทะเล ตลอดแนวชายฝั่งอ่าวบ้านดอน พบว่าพบว่ามีการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากที่สุด และมีขนาดใหญ่ที่สุดของพื้นที่

ทั้งหมดที่ทำการศึกษา ในปี พ.ศ.2544 มีขนาดพื้นที่ถึง 145.06 ตารางกิโลเมตร และ มีการลดลง 15.81 ตารางกิโลเมตร ในช่วงปี พ.ศ.2550 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการลดลงมากที่สุดเมื่อเทียบกับพื้นที่ประเภท อื่นๆ ต่อมา มีการเพิ่มพื้นที่ดังกล่าวขึ้นเพียงเล็กน้อยในปี พ.ศ.2554 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทป่าชายเลนมีขนาดใหญ่รองจากพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พบว่าบริเวณแนวชายฝั่งทะเลอ่าวบ้านดอนในเขตพื้นที่ทำการศึกษามีพื้นที่ในปี พ.ศ.2544 ขนาด 65.29 ตารางกิโลเมตร และมีการเพิ่มขนาดพื้นที่ขึ้นเล็กน้อยในช่วงปี พ.ศ.2550 ส่วนในช่วงปี พ.ศ.2550 – พ.ศ.2554 มีขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้น 5.17 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเพิ่มขึ้นมากที่สุดเป็นอันดับ 1 เมื่อเทียบกับพื้นที่ประเภท อื่นๆ ส่วนประเภทพื้นที่เกษตรมีขนาดพื้นที่ทำการศึกษามากเป็นอันดับที่ 3 มีพื้นที่ขนาด 47.69 ตารางกิโลเมตร และมีการลดลงมากในช่วงปี พ.ศ.2544 – พ.ศ.2550 คิดเป็นขนาดพื้นที่ที่ลดลงถึง 7.94 ตารางกิโลเมตร นับว่าเป็นการลดลงของพื้นที่อันดับที่ 2 รองจากการลดลงของพื้นที่เพาะเลี้ยง สัตว์น้ำในช่วงปี ดังกล่าว ต่อมา มีการเพิ่มพื้นที่เกษตรขึ้นเพียงเล็กน้อยในปี พ.ศ.2550 – พ.ศ.2554 พื้นที่ประเภทเบ็ดเตล็ดและแหล่งน้ำมีขนาดพื้นที่ทำการศึกษาใกล้เคียงกันในช่วงปี พ.ศ.2544 คือ 15.08 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2544 – พ.ศ. 2550 มีพื้นที่เบ็ดเตล็ดเพิ่มขึ้นมากที่สุดเป็นอันดับ 2 รองจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่อยู่อาศัย ส่วนพื้นที่แหล่งน้ำมีการเพิ่มเพียงเล็กน้อย ในปี พ.ศ.2550 – พ.ศ.2554 พบว่าพื้นที่เบ็ดเตล็ดมีการลดลงมากที่สุด และลดลงถึง 5.16 ตารางกิโลเมตร ส่วนแหล่งน้ำ มีขนาดพื้นที่ลดลงเพียงบางส่วน การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยมีการเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2544 – พ.ศ.2550 นับเป็นอันดับที่ 1 เมื่อเทียบกับการเพิ่มพื้นที่ประเภทอื่นๆ แต่ในช่วงปีหลังก็มีการลดลงของพื้นที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ทำการศึกษา

ประติมา อุตสาหกรรม และคณะ (2555) ศึกษา ปัญหา ผลกระทบ และการจัดการคุณภาพ น้ำบริเวณปากแม่น้ำตาปีและอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า ปัญหาหลักของคุณภาพน้ำแม่น้ำตาปีและอ่าวบ้านดอนคือ อุทกภัย รองลงมาได้แก่ น้ำเสียจากชุมชน คราบไขมันจากเรือ น้ำเสียจากโรงงาน น้ำเสียจากนาุ้ง การทำประมงอวนรุน การวางยาเบื่อสัตว์น้ำ การทำลายป่าชายเลน และน้ำเสียจากการทำเกษตรกรรม

Muhammad Imzan Hassan and Nurul Hanira Rahmat (2016) ศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงตามแนวชายฝั่งสู่สภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น พื้นที่ Batu Pahat ประเทศมาเลเซีย พบว่าการเปลี่ยนแปลงแนวชายฝั่งส่วนใหญ่ของพื้นที่ชายฝั่งทะเลใน Batu Pahat กำลังกัดเซาะ มีผลต่อพื้นที่อยู่อาศัยเนื่องจากน้ำท่วมและทำให้เกิดความเสียหายต่อการเพาะปลูกของพวกเขา อันนำไปสู่ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยพบว่า 60% ของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็น

คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานานและเห็นการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ โดยระบุว่าได้รับผลกระทบด้านรายได้ จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยรายได้ส่วนใหญ่จะมาจากภาคเกษตร เช่นปาล์มและมะพร้าว ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรเหล่านี้ ลดลงเมื่อเทียบกับก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงของชายฝั่ง

บทที่ 3

พื้นที่ศึกษาและข้อมูล

งานวิจัยนี้มีพื้นที่ศึกษาครอบคลุม อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอ่าวที่มีขนาดใหญ่ บนฝั่งทะเลด้านตะวันตกของอ่าวไทยตอนล่าง ตั้งอยู่จังหวัดสุราษฎร์ธานี รายละเอียดประกอบด้วย บริบททางภูมิศาสตร์ บริบททางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ดังนี้

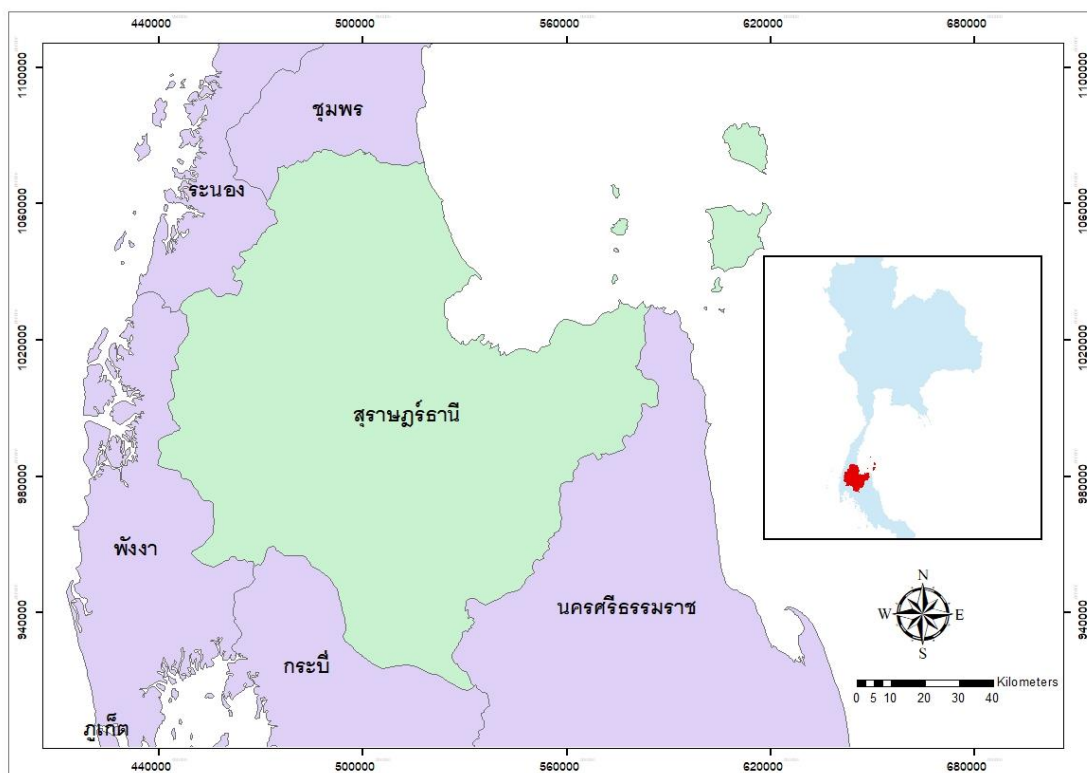
- 3.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 3.2 ข้อมูลทั่วไปของอ่าวบ้านดอน
- 3.3 สถานการณ์เกี่ยวกับอ่าวบ้านดอน

3.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่ในฝั่งตะวันออกของภาคใต้ โดยมีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลาย ทั้ง ที่ราบสูง ภูมิประเทศแบบภูเขา รวมทั้งที่ราบชายฝั่งมีพื้นที่ครอบคลุมถึงบริเวณอ่าวไทย ทั้งบริเวณที่เป็นทะเลและเป็นเกาะ เกาะในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เกาะขนาดใหญ่ เป็นที่รู้จัก เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน และหมู่เกาะอ่างทอง จากทำเลที่ตั้งดังกล่าวจึงได้รับอิทธิพลจาก มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเกิดบริเวณทะเลอันดามันบ้างเป็นครั้งคราวเนื่องจากจะมีแนวเทือกเขาตะนาวศรี เทือกเขาภูเก็ต และเทือกเขานครศรีธรรมราช แลบบริเวณจังหวัดระนอง จังหวัดชุมพร จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแนวช่วยลดอิทธิพลของลมมรสุม ในทางกลับกันพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีจะได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือปกติจะมีแหล่งกำเนิดบริเวณทะเลจีนใต้ และอ่าวไทย ทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีมี ช่วงฤดูฝนกินระยะเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคมจนถึงเดือนมกราคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ โดยมีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 6 ของประเทศ และอันดับ 1 ของภาคใต้ โดยมีเนื้อที่ทั้งหมด 12,891.469 ตารางกิโลเมตร โดยมีจังหวัดที่มีอาณาเขตติดกัน ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดกับจังหวัดระนอง จังหวัดชุมพร และอ่าวไทย
- ทิศใต้ ติดกับจังหวัดกระบี่และจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ทิศตะวันออก ติดกับจังหวัดนครศรีธรรมราชและอ่าวไทย
- ทิศตะวันตก ติดกับจังหวัดพังงา

ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาประมาณร้อยละ 49 ของพื้นที่จังหวัด มีเทือกเขาสูงทอดยาวตามแนวเหนือใต้ ของพื้นที่จังหวัด ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวก่อให้เกิดลุ่มน้ำน้อยใหญ่ รวม 14 ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ลุ่มน้ำตาปี พุมดวง ท่าทอง ท่ากระเจาย ไชยา ท่าฉาง เป็นต้น แม่น้ำลำคลองในจังหวัดทุกสายไหลลงสู่อ่าวไทยด้านทิศตะวันออก สำหรับลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสุราษฎร์ธานีสรุปได้ ดังนี้

- 1) ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงภูเขาสลับซับซ้อน ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอ พระแสง พนมท่าฉาง ไชยา ท่าชนะ เวียงสระ ชัยบุรี ศิริรัฐนิคม และวิภาวดี
- 2) ภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองและพุนพิน
- 3) ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงด้านตะวันออก ได้แก่ พื้นที่อำเภอดอนสัก กาญจนดิษฐ์ เวียงสระ และบ้านนาสาร

4) ภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสูงตอนกลางส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมือง พุนพิน เคียนซา พระแสง พนม บ้านนาเดิม ท่าชนะ ท่าฉาง และไชยา

5) ลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะในอ่าวไทย ได้แก่ พื้นที่อำเภอเกาะสมุย เกาะพะงัน หมู่เกาะอ่างทอง และเกาะบริวารรวม 42 เกาะ

3.1.3 แหล่งน้ำธรรมชาติ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีลุ่มน้ำใหญ่น้อยรวม 14 ลุ่มน้ำ แต่ละลุ่มน้ำมีแม่น้ำและร่องน้ำหลายสาย ทุกสายล้วนไหลลงสู่อ่าวไทย แม่น้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานีตัดขวางคาบสมุทรออกสู่ทะเลด้านตะวันออก ในอดีตอาศัยเครือข่ายแม่น้ำเดินทางติดต่อถึงกันและติดต่อกับเมืองชายฝั่งแม่น้ำที่มีลักษณะทางอุทกวิทยาที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ แม่น้ำตาปี แม่น้ำพุมดวง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักและมีความสำคัญของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี แม่น้ำที่สำคัญของจังหวัดมี 2 สาย คือ แม่น้ำตาปี กำเนิดจากเทือกเขาหลวงนครศรีธรรมราชไหลผ่าน อำเภอชัยบุรี พระแสง พุนพิน เวียงสระ เคียนซา บ้านนาสาร บ้านนาเดิม และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอเมือง มีความยาวประมาณ 230 กิโลเมตร ปริมาณน้ำเฉลี่ย 5,900 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี แม่น้ำพุมดวงกำเนิดจากเทือกเขาคลองแสง คลองสก และคลองยัน ไหลผ่านอำเภอ บ้านตาขุน ศิริรัฐนิคม และท่าฉาง บรรจบกับ แม่น้ำตาปีที่อำเภอพุนพินยาวประมาณ 80 กิโลเมตร ปริมาณน้ำเฉลี่ย 6,600 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2556)

3.1.4 ประชากร

ข้อมูลจำนวนประชากรจังหวัดสุราษฎร์ธานีมี ปี พ.ศ.2559 มีจำนวน 1,050,913 คน ประชากรโดยส่วนใหญ่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97.87 และมีวัดจำนวนมากถึง 321 แห่ง อิสลาม ร้อยละ 1.79 และมีมัสยิด จำนวน 44 แห่ง ที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์และอื่นๆ อาชีพหลักของประชากรจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ ด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง อุตสาหกรรม อัตราความหนาแน่นของประชากร 78.89 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร จำนวนบ้าน 431,181 ครัวเรือน สำนักงานปกครองสุราษฎร์ธานี (2556) อ้างใน คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2557) เนื่องจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในทุกด้านเศรษฐกิจมีความมั่นคง ประชากรมีรายได้ค่อนข้างสูง ทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นในธุรกิจและสถานประกอบการต่างๆจำนวนมาก ส่งผลให้มีประชากรจากพื้นที่จังหวัดต่างๆ ทั้งภาคกลาง

ภาคอีสาน และภาคใต้ อพยพมาทำงานในพื้นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนมาก แต่ไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านมาให้ถูกต้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี เทศบาลนครเกาะสมุย และอำเภอเกาะพะงัน ทำให้มีประชากรแฝงทั้งจังหวัดประมาณ 250,000 -300,000 คน

3.1.5 การปกครอง

การปกครองแบ่งออกเป็น 19 อำเภอ 131 ตำบล 1,066 หมู่บ้าน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2556) การดำเนินงานของจังหวัดภายใต้การบริหารจัดการของผู้ว่าราชการจังหวัด มุ่งเน้นการบูรณาการ และการเติบโตไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีโครงสร้างบริหารราชการส่วนภูมิภาค และส่วนกลาง ดังนี้

- 1) หน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาค จำนวน 34 หน่วยงาน
- 2) หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง จำนวน 125 หน่วยงาน
- 3) หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 23 หน่วยงาน
- 4) หน่วยงานอิสระของรัฐจำนวน 3 หน่วยงาน

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน่วยงานการปกครองอยู่ 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 109 แห่ง และเทศบาล 29 แห่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในทุกด้าน เศรษฐกิจมีความมั่นคง ประชากรมีรายได้ค่อนข้างสูง ทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นในธุรกิจและสถานประกอบการต่างๆ มากขึ้น ทำให้ประชากร จากพื้นที่ต่างๆ อพยพเข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวนมาก

3.1.6 สภาพทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างเศรษฐกิจหลักของจังหวัดสุราษฎร์ธานี 5 อันดับแรก ได้แก่ สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรม สาขาการขนส่งชายปลีก สาขาโรงแรมและภัตตาคาร สาขาการก่อสร้าง การประกอบอาชีพประมง ประชากรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีรายได้ต่อหัวเฉลี่ย 138,034 บาทต่อปี โดยส่วนมากจะประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ โดยใช้ที่ดินเพื่อทำการเพาะปลูก ประมาณร้อยละ 45 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว เงาะ ทุเรียน และกาแฟ นอกจากนั้นยังมีการเลี้ยงปศุสัตว์และการทำประมง โดยปศุสัตว์ที่นิยมเลี้ยงกันมาก เช่น โค กระบือ สุกร ไก่ แพะ โดยปศุสัตว์ที่มีมูลค่าผลผลิตมากที่สุด คือ โค สุกร ไก่ กระบือ และเป็ด ตามลำดับ ส่วนการประมงมีทั้งการประมงน้ำเค็ม น้ำกร่อย การเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำชายฝั่ง และการประมงน้ำจืด ทางด้านอุตสาหกรรมนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากผลผลิตทางเกษตรกรรม เช่น อุตสาหกรรมปลาป่น อาหารทะเลแช่แข็ง อาหารทะเลกระป๋อง น้ำมันปาล์มดิบ

อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับยางพารา ซึ่งในจังหวัดมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมประมาณ 730 โรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการให้สัมปทานเหมืองแร่ โดยแร่ที่สำคัญในจังหวัด ได้แก่ ยิบซั่ม โดโลไมต์ แอนไฮไดรต์ หินปูน ดินขาว และบอลเคลย์ (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2557)

3.2 ข้อมูลทั่วไปของอ่าวบ้านดอน

3.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อ่าวบ้านดอนมีพื้นที่ครอบคลุมตั้งแต่แหลมชุย อำเภอไชยา ถึงแหลมกุลา อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังภาพที่ 3 โดยมีลักษณะเป็นเว้าที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภาคใต้ มีพื้นที่รอบอ่าวรวมประมาณ 477 ตารางกิโลเมตร ลักษณะแนวชายฝั่งมีความยาวประมาณ 120 กิโลเมตร และความลึกเฉลี่ย 2.9 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ อำเภอไชยา อำเภота่าฉาง อำเภอพุนพิน อำเภอเมือง อำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอดอนสัก

ภาพที่ 2 แผนที่อ่าวบ้านดอน

3.2.2 ลักษณะสภาพภูมิประเทศ

อ่าวบ้านดอนมีลักษณะเป็นท้องกระทะรับน้ำจากคลองน้อยใหญ่ถึง 11 สาย เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์จากตะกอนปากแม่น้ำต่างๆที่ไหลลงสู่อ่าวบ้านดอน โดยเฉพาะแม่น้ำตาปีและแม่น้ำพุมดวง จึงเป็นศูนย์รวมของความอุดมสมบูรณ์และแหล่งรวมความหลากหลายในระบบนิเวศท้องทะเล เช่น ป่าชายเลน หญ้าทะเล เป็นต้น อีกทั้งเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของสัตว์น้ำและเป็นที่อนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนนานาชนิด ทำให้พื้นที่อ่าวบ้านดอนมีการใช้ประโยชน์หลายประเภท เช่น การประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัยและการท่องเที่ยว เป็นต้น จากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม ลักษณะชายฝั่งทะเลตลอดทั้งอ่าวเป็นบริเวณน้ำตื้น เป็นหาดโคลนขนาดใหญ่ มีป่าชายเลนขึ้นเป็นแนวตลอดขอบอ่าว บริเวณปากแม่น้ำตาปีมีการทับถมตะกอนแบบดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเป็นรูปตีนนก บริเวณอำเภอยะหาและท่าฉางเป็นสร้างคันดินธรรมชาติยื่นออกไปในทะเล ทำให้แนวชายฝั่งหยักเว้าคล้ายตีนนก นับเป็นตัวอย่างธรณีสัณฐานประเภทที่เห็นได้เด่นชัดที่สุดในประเทศไทย มีลักษณะเป็นที่สูง มีภูเขาสูงสลับ และที่ราบชายฝั่งทะเลบริเวณอำเภอดอนสัก เกาะนอกชายฝั่ง ได้แก่ กลุ่มเกาะต่างๆ ในอำเภอเกาะสมุย เกาะพะงัน และดอนสักมีลักษณะ เป็นแนวเกาะวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ คือ กลุ่มหมู่เกาะพะลวย เกาะนกตะเกา และกลุ่มเกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะแตน

3.2.3 ลักษณะภูมิอากาศ

อ่าวบ้านดอนมีสภาพภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดียและลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทย แบ่งเป็น 2 ฤดูกาล คือฤดูฝนและฤดูร้อน ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือช่วงแรกเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายนจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้ช่วงนี้ฝนตกชุกปานกลาง และช่วงที่ 2 ระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม จะได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นช่วงที่ฝนตกหนัก สำหรับฤดูร้อนจะเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ที่พัดพาเอาความร้อนและความชื้นจากความกดอากาศสูงในทะเลจีนใต้ ทำให้มีอุณหภูมิสูงและมีฝนตกน้อยลง

3.2.4 ทรัพยากรธรรมชาติ

1) แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำผิวดินของอ่าวบ้านดอน ได้แก่ แม่น้ำตาปี และแม่น้ำพุมดวง แม่น้ำตาปี มีต้นน้ำมาจากเทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช แล้วไหลลงสู่ทะเลที่อ่าวบ้านดอน มีความยาว 200 กิโลเมตร และแม่น้ำพุมดวงมีต้นน้ำมาจากเทือกเขาระหว่างจังหวัดพังงากับสุราษฎร์ธานีที่อำเภอพนม ไหลลงมาบรรจบกับแม่น้ำตาปี ที่ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน มีความยาว 120 กิโลเมตร อีกทั้งยังมีคลองต่างๆ ประมาณ 11 คลอง นำน้ำจืดและตะกอนปริมาณมหาศาลลงสู่อ่าวทำให้ น้ำทะเลในอ่าวมีความเค็มที่เหมาะสมและยังมีตะกอนที่ถูกพัดผ่านมาทับถมเป็นหาดโคลนตลอดแนวชายฝั่งอุดมไปด้วยป่าชายเลน ส่งผลให้เป็นแหล่งที่มีแหล่งคักตุนหลากหลายชนิดที่อุดมสมบูรณ์

2) ทรัพยากรสัตว์

บริเวณชายฝั่งอ่าวบ้านดอนมีการสำรวจพบนกอย่างน้อย 75 ชนิด เป็นนกน้ำ นกชายเลน 28 ชนิด นกประจำถิ่น 57 ชนิด พบปลาในบริเวณป่าชายเลนอย่างน้อย 50 ชนิด ปลาเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ปลานวลจันทร์ทะเล ปลากะพงขาว และปลากะบอก นอกจากนี้ยังพบสัตว์หายาก ได้แก่ โลมา เต่าทะเล พะยูน นาคใหญ่ขนเรียบ

3) พืชพรรณธรรมชาติ

1. ป่าชายเลน : ตลอดแนวชายฝั่ง 120 กิโลเมตรของอ่าวบ้านดอนตั้งแต่อำเภอท่าชนะถึงอำเภอดอนสักมีพื้นที่ป่าชายเลนทั้งสิ้น 118.03 ตารางกิโลเมตร ในจำนวนนี้ได้รับการคุ้มครองโดยมีการประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เพียง 41.33 ตารางกิโลเมตร ที่เหลืออีกจำนวน 76.7 ตารางกิโลเมตร มิได้ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ

ป่าชายเลนอ่าวบ้านดอนขึ้นอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลเป็นแนวแคบๆ ประมาณ 50-100 เมตร จากฝั่ง ในป่าชายเลนพบพันธุ์ไม้อย่างน้อย 26 ชนิด ส่วนใหญ่เป็นเสม็ดดำ เสม็ดขาว เสม็ดทะเล ลำพู ลำแพน โกงกางใบใหญ่ โกงกางใบเล็ก ถั่วขาว ตะบูนขาว และตาตุ่มทะเล ไม้เสม็ด ลำพู ลำแพน ขึ้นอยู่ริมทะเลถัดเข้าไปเป็นกลุ่มโกงกางและถั่ว สุดท้ายเป็นตะบูนและตาตุ่มบริเวณปากแม่น้ำตาปี-พุมดวงและลำคลองซึ่งดินเป็นโคลน มีโกงกางขึ้นเป็นดงใหญ่ บริเวณที่ดินเป็นทรายมีลำพู ลำแพน ส่วนเสม็ดพบบริเวณหาดเลนที่งอกใหม่ เช่น ที่อำเภอดอนสักและกาญจนดิษฐ์

2. ป่าปก ป่าธรรมชาติ : สภาพป่าโดยทั่วไปของพื้นที่เป็นป่าดิบชื้นมีพรรณไม้มีค่า เช่น โดแหลม ตะเคียน ยาง ตาเสือ หงอนไก่ กระบาก ยมหอม อินทนิล ฯลฯ

3.2.5 ประชากร

ประชากรในพื้นที่อ่าวบ้านดอนคือตำบลที่เขต 6 อำเภอในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีอาณาเขตติดกับอ่าวบ้านดอน

ตารางที่ 1 สถิติประชากรในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อำเภอ	ตำบล	จำนวนประชากร (คน)
ดอนสัก	ดอนสัก ไชยคราม ชลคราม	16,337
กาญจนดิษฐ์	ท่าทอง ท่าทองใหม่ พลายวาส กระแตะ ตะเคียนทอง	35,548
เมือง	บางชนะ คลองฉนาก	4,464
พุนพิน	ลีเล็ด	4,112
ท่าฉาง	ท่าเคย ท่าฉาง เขากล่าน	10,957
ไชยา	เลม็ด พุมเรียง	12,713
	รวม	84,131

ที่มา:สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559)

3.2.6 การปกครอง

พื้นที่อ่าวบ้านดอน ประกอบไปด้วย 6 อำเภอ 16 ตำบล โดยรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

1. เทศบาลเมือง 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองดอนสัก
2. เทศบาลตำบล 4 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลกาญจนดิษฐ์ เทศบาลตำบลพุมเรียง เทศบาลตำบลท่าฉาง เทศบาลตำบลท่าทองใหม่
3. องค์การบริหารส่วนตำบล 12 แห่ง ได้แก่ อบต.ไชยคราม อบต.ชลคราม อบต.ท่าทองใหม่ อบต.พलयวาส อบต.ตะเคียนทอง อบต.บางชนะ อบต.คลองฉนาก อบต.ลีเล็ด อบต.ท่าเคย อบต.เขากล่าน อบต.เลม็ด อบต.พุมเรียง

3.2.7 ขนบธรรมเนียมประเพณี

ประเพณีชักพระ ทอดผ้าป่า และแข่งขันเรือยาว มีอีกชื่อ คืองานเดือนสิบเอ็ด ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับ เทศกาลออกพรรษา กิจกรรมที่สำคัญได้แก่ การประกวดเรือพระ ซึ่งจะมีทั้งรถพนมพระและเรือพนมพระ ซึ่งรถและเรือพนมพระอาจจะตกแต่งประดับประดาด้วยการแกะสลักหรือฉลุไม้ ตกแต่งจำลอง เสมือนฉากที่พระพุทธรูปเจ้ากลับมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในงานพิธีจะใช้คนลาก เชื่อว่าผู้ที่ได้ร่วมลากจูงรถหรือเรือพนมพระจะได้านิสงค์หลายประการ การจัดพุ่มผ้าป่าเป็นการจำลองพุทธประวัติของพระพุทธรูปเจ้าแสดงออกเป็นตอนๆ ด้วยการนำต้นไม้ หรือกิ่งไม้ ประดับกับหลอดไฟสีต่างๆ บ้างก็จะจัดอุปกรณ์อื่นร่วมประกอบฉาก ทั้งการเขียนภาพ ปั้นรูปดินเหนียว อุปกรณ์ประกอบฉากจะไม่นิยมนำสิ่งมีชีวิตมาจัดประกอบฉาก เพราะเชื่อว่าเป็นการทรมานสัตว์และจะไม่ได้รับานิสงค์ และตกแต่งด้วยเครื่องอัฐบริหาร เพื่อในเช้าวันรุ่งของวันออกพรรษาจะได้นิมนต์พระมาทำพิธีทอดผ้าป่า (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2557)

3.2.8 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนบริเวณอ่าวบ้านดอน ที่สำคัญ แบ่งได้เป็น 3 ด้าน

1. ด้านอาหาร ได้แก่ ไข่แดง (ไข่เค็มไชยา) ขนมจิ้ง ขนมกรูบ เหนียวกวน หลามข้าว ยาหนมน้ำส้มควั่นจาก เป็นต้น
2. ด้านศิลปหัตถกรรม ได้แก่ ศิลปหัตถกรรมจากกระจูด ผ้าไหมพุ่มเรียง หมวกพุ่มเรียง ศิลปหัตถกรรมจากมะพร้าว หมวกจากหญ้าตีนกา กระเชอเกาะพะงัน เป็นต้น
3. ด้านวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ ได้แก่ การตกกุ้งแม่น้ำ การจมนไทร ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

3.2.9 สถานการณ์ด้านการประมงในอ่าวบ้านดอนและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง

สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้จัดทำข้อมูลด้านการประมงรายงานปริมาณการจับสัตว์น้ำใน พ.ศ.2560 ในภาพรวมประชากรมีรายได้เฉลี่ยในภาคการเกษตร (ประมง) 162,329 บาท/ปี

1. พื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 9,993.04 ตารางกิโลเมตร โดยแบ่งเป็น

1. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย จำนวน 52.05 ตารางกิโลเมตร

2. การเพาะเลี้ยงสัตว์ทะเล จำนวน 33.07 ตารางกิโลเมตร
  3. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด จำนวน 14.8 ตารางกิโลเมตร
2. พื้นที่แหล่งน้ำธรรมชาติ
1. แหล่งน้ำจืด มีแม่น้ำสำคัญคือ แม่น้ำตาปี แม่น้ำศรีรัฐ แม่น้ำพุมดวง
  2. แหล่งน้ำกร่อย/เค็ม ชายฝั่งอ่าวบ้านดอนยาว 160 กิโลเมตร (ระยะทำการประมง 12 ไมล์ทะเล)
3. การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล

จังหวัดสุราษฎร์ธานีสามารถผลิตกุ้งทะเลได้เป็นอันดับ 1 ของประเทศ ผลผลิตรวมจำนวน ในปี พ.ศ.2560 คือ 34,550 ตัน โดยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งจำนวน 603 ราย บ่อเลี้ยงจำนวน 3,242 บ่อ พื้นที่เลี้ยง 26.61 ตารางกิโลเมตร มีการผลิตปีละ 2 ครั้ง ซึ่งผู้เลี้ยงเป็นเกษตรกรรายใหญ่และนิติบุคคลแต่ผลผลิตยังน้อยมากเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2555 ที่ผลผลิตในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีถึง 63,100 ตัน เนื่องจากผลกระทบจากโรค EMS (Early Mortality Syndrome) หรือโรคตายด่วน ซึ่งปัจจุบันจังหวัดสุราษฎร์ธานีสามารถฝ่าวิกฤตจากโรคตายด่วนได้ จากการร่วมมือของภาคราชการ เอกชน อำเภอที่ขึ้นทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากที่สุด 3 อันดับได้แก่ อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอพุนพิน อำเภอไชยา

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีแปลงกุ้งทะเลขนาดใหญ่ คือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งทะเลลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด เป็นการรวมเกษตรกรที่มีการผลิตสินค้าประมงให้มีอำนาจในการต่อรองด้านตลาด ช่วยเหลือเกษตรกรในการหาช่องทางตลาดที่เพิ่มขึ้น ให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าประมงให้มีคุณภาพได้มาตรฐานระดับ GAP BAP และ มกษ 4701-2547 รายบุคคลและเป็นกลุ่มต่อไป มีสมาชิก 53 ราย

4. การเพาะเลี้ยงหอย

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเกษตรกรยื่นขอใบอนุญาตทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (เบื้องต้น) ตามมาตรา 175 แห่ง พ.ร.ก.การประมง พ.ศ.2558 จำนวน 2,122 รายพื้นที่ 141.76 ตารางกิโลเมตร และมีผู้ครอบครองพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่สาธารณประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาตมีพื้นที่ประมาณ 100,000 ไร่ มีทั้งผู้เลี้ยงหอยแครง จำนวน 1,472 ราย เนื้อที่ 132.24 ตารางกิโลเมตร ผลผลิตรวม 74,430 ตัน มูลค่า 5,994 ล้านบาท อำเภอที่มีการเพาะเลี้ยงหอยแครงมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอท่าฉาง อำเภอไชยา สำหรับหอยนางรม เลี้ยงกันมากในอำเภอ กาญจนดิษฐ์ อำเภอไชยา อำเภอดอนสัก อำเภอท่าฉาง

จำนวน 650 ราย เนื้อที่ประมาณ 9.52 ตารางกิโลเมตร ผลผลิตรวม 600,000 ตัวต่อปี มูลค่า 18 ล้านบาท

5. การเพาะเลี้ยงปูทะเล

การเลี้ยงปูทะเล มีเกษตรกรได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 130 ราย จำนวน 130 แปลง เนื้อที่ 1.1 ตารางกิโลเมตร (686 ไร่) ผลผลิตรวม 200 ตัวต่อไร่ ผลผลิต 40 ตัน มูลค่า 8 ล้านบาท อำเภอที่เลี้ยงปูมากที่สุด ได้แก่ อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอท่าฉาง อำเภอท่าชนะ

6. การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาว

1) การเลี้ยงปลากะพงขาวในบ่อดิน จำนวน 549 รายจำนวน 750 บ่อ เนื้อที่ 4.89 ตารางกิโลเมตร ผลผลิตรวม 2,834.85 ตันต่อปี มูลค่า 226 ล้านบาท อำเภอที่เลี้ยงมากที่สุด ได้แก่ กาญจนดิษฐ์ ท่าฉาง พุนพิน

2) การเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง จำนวน 292 ราย จำนวน 5,840 กระชัง เนื้อที่ 0.06 ตารางกิโลเมตร ผลผลิตรวม 111.25 ตันต่อปี มูลค่า 13 ล้านบาท อำเภอที่เลี้ยงมากที่สุด ได้แก่ ดอนสัก ไชยา

3) การเลี้ยงปลากะรังในกระชัง เลี้ยงใน อำเภอดอนสัก จำนวน 15 รายจำนวน 300 กระชัง เนื้อที่ 0.006 ตารางกิโลเมตร (3.718 ไร่) ผลิตรวม 15 ตันต่อปี มูลค่า 4.7 ล้านบาท ขนาดจำหน่ายน้ำหนักปลา ประมาณ 3-5 กิโลกรัมละ 300 บาทขึ้นไป ระยะเวลาการเลี้ยง 2- 5 ปี

3.3 สถานการณ์เกี่ยวกับพื้นที่อ่าวบ้านดอน

กลุ่ม ชุมชน องค์กรทางสังคม และบทบาทที่มีต่อสาธารณะ

ทวีศักดิ์ สุจริตน์ (2551) ชุมชน กลุ่ม ชมรม และองค์กรทางสังคมรอบอ่าวบ้านดอน ที่มีบทบาทต่อสาธารณะในการขับเคลื่อนงานด้านทรัพยากรชายฝั่ง ได้แก่ ชุมชนรอบอ่าวบ้านดอน ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี โครงการเสริมศักยภาพองค์กรชาวบ้าน สภานายความจังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มยุวชนสร้างสรรค์เครือข่าย 10 ป่าอนุรักษ์ โครงการป่าทะเลเพื่อชีวิต ประชาคมเมืองคนดี (ประชาคมสุราษฎร์ธานี ปัจจุบัน) นิคมสหกรณ์ สหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงชายฝั่ง สำนักงานสิ่งแวดล้อมเขต 14 สำนักผังเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มยึดครองพื้นที่ทะเลเพื่อเพาะเลี้ยงชายฝั่ง

การประมงและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสิบอันดับแรกของการผลิตในภาคประมงโลก บทบาทของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและทวีบทบาทความสำคัญมากขึ้นทั้งในด้านการเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและเป็นการผลิตเพื่อทดแทนอาหารสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ซึ่งนับวันจะเสื่อมโทรมลงตามการเพิ่มของประชากรและการพัฒนาเทคโนโลยีการจับสัตว์น้ำ เมื่อพิจารณาด้านเศรษฐกิจ พบว่า ในปี 2552 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคประมง (GDP) มีมูลค่าประมาณ 104,679 ล้านบาท คิดเป็นประมาณ ร้อยละ 10.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรของประเทศ มูลค่าการส่งออกจากภาคการประมงได้เพิ่มขึ้นตลอดสินค้าประมงของไทยที่ส่งออกอันดับหนึ่งของโลก ได้แก่ กุ้งและปลาทูน่ากระป๋อง โดยใน ปี 2552 ไทยเกินดุลด้านการค้าสัตว์น้ำประมาณ 156,000 ล้านบาท

ตารางที่ 2 ปริมาณและมูลค่ากุ้งส่งออกของประเทศไทยปี พ.ศ.2553 - 2556

รายการ	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554	พ.ศ. 2555	พ.ศ. 2556
ปริมาณกุ้งรวม (กก.)	62,700,873	51,011,258	64,518,511	24,565,487
- กุ้งกุลาดำ	1,338,091	763,670	1,418,396	478,190
- กุ้งขาวแวนนาไม	60,362,782	50,247,588	63,100,115	24,087,297
มูลค่า (บาท)	8,173,368,302	7,759,876,109	9,578,797,375	5,220,598,650
- กุ้งกุลาดำ	190,602,925	114,184,770	214,293,209	93,523,000
- กุ้งขาวแวนนาไม	7,982,765,377	7,645,691,339	9,364,504,166	5,127,075,650

ที่มา :สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นจำนวนมากเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศไทย มีสินค้าสร้างชื่อเสียงให้กับสุราษฎร์ธานี ได้แก่ หอยตะโกรม กุ้ง ปลา ปู กุ้ง หอยขาว และสัตว์น้ำอื่นๆ ที่ทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นแหล่งผลิตอาหารทะเลของประเทศ ประมงชายฝั่งมีมูลค่า 3,059 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แต่พบว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี 2553 - 2555 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของพื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นการเพาะเลี้ยงในทะเลและในบ่อเพาะเลี้ยงที่อยู่ในแผ่นดิน (in-land farming) การเพาะเลี้ยงหอยตะโกรม กุ้ง และปลาภายในจังหวัดสุราษฎร์ธานีประสบความสำเร็จและมีความก้าวหน้าในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามยัง

พบว่าเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเหล่านี้ยังประสบปัญหาอยู่มาก ทำให้เกษตรกรโดยเฉพาะเกษตรกรในระดับชาวบ้าน ต้องประสบความล้มเหลวและขาดทุน ถึงแม้จะสามารถเพาะเลี้ยงได้แต่ไม่สามารถทำกำไรได้ อันเนื่องมาจากต้นทุนที่สูง และอัตราการรอดต่ำของสัตว์ที่เพาะเลี้ยง รวมทั้งการเจริญเติบโตที่ไม่เป็นไปตามกำหนด ในบางครั้งคุณภาพของผลผลิตที่ได้ยังไม่ดีเพียงพอ เช่น หอยตะกอกที่มีเชื้อแบคทีเรียบางชนิดที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดอาการท้องเสีย กุ้งที่หลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วไม่สามารถคงสภาพความสดไว้ได้ ปลาที่มีกลิ่นสาปดิน

ลักษณะการทำประมงในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีทั้งการประมงน้ำเค็ม การทำประมงน้ำกร่อย การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และการประมงน้ำจืด รวมถึงการเลี้ยงกุ้งทะเลโดยเฉพาะโครงการกึ่งสุราษฎร์ธานี หรือ Suratthani Sustainable Program (SSP) ได้ชื่อว่าเป็นกุ้งที่มีคุณภาพดีที่สุดในโลก ซึ่งมีตลาดสำคัญ หลายประเทศในยุโรปเป็นคู่ค้าที่สำคัญ และผลผลิตที่ได้รวมทั้งมูลค่ามีเพิ่มมากขึ้น มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น เป็นผลจากการที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงกุ้งได้ผลผลิตต่อฟาร์มสูงขึ้น เพราะเกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงกุ้งมากขึ้น และมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและนำเทคนิคใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้กับการเลี้ยงกุ้ง รวมทั้งการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำจืดมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคาดการณ์ว่าเนื่องจาก มีการบริหารจัดการแหล่งน้ำและมีการสร้างที่อยู่อาศัยให้สัตว์น้ำเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาในเรื่องของการทำประมงในจังหวัดสุราษฎร์ธานียังคงมีอยู่บ้างโดยเฉพาะการทำประมงน้ำลึกและประมงชายฝั่ง ในเรื่องของต้นทุนการทำประมงที่สูงขึ้น ประกอบกับราคาสัตว์น้ำลดลงอย่างต่อเนื่อง และราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่ปรับตัวสูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเรื่องของการทำประมงพื้นบ้าน คือ เรื่องของการแย่งพื้นที่ทำกินและการใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมายในการทำประมงและจับสัตว์น้ำ

พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แปลงเลี้ยงหอยแครง หอยนางรม และการเลี้ยงปลาในกระชัง จำนวน 5 อำเภอ พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งหมด จำนวน 1,319 แปลง พื้นที่ 128.4 ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 3 พื้นที่เพาะเลี้ยงหอยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

อำเภอ	พื้นที่การเพาะเลี้ยงหอย			
	ในเขตพื้นที่อนุญาต		นอกเขตพื้นที่อนุญาต	
	แปลง	ตารางกิโลเมตร	แปลง	ตารางกิโลเมตร
กาญจนดิษฐ์	462	15.21	167	15.03
ท่าฉาง	117	15.33	63	15.45
ไชยา	114	5.14	73	9.67
ดอนสัก	54	7.4	-	-
เมือง	-		3 แปลงใหญ่	44.98
รวม	777	43.09	303	85.13

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2556)

จากตารางที่ 3 พบว่าการเพาะเลี้ยงหอยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจำนวน 5 อำเภอ คือ กาญจนดิษฐ์ ท่าฉาง ไชยา ดอนสัก เมือง มีเพียง 4 อำเภอเท่านั้นที่มีพื้นที่อนุญาตให้ทำการเพาะเลี้ยงหอย คือ กาญจนดิษฐ์ ท่าฉาง ไชยา ดอนสัก โดยพื้นที่อนุญาตเพาะเลี้ยงหอยมีขนาดพื้นที่มากที่สุด ในอำเภอกาญจนดิษฐ์ซึ่งมีพื้นที่ 2 แปลง จำนวน 34.68 ตารางกิโลเมตร อำเภอดอนสักมีพื้นที่เพาะเลี้ยงหอยจำนวน 13.61 ตารางกิโลเมตร อำเภอไชยามีพื้นที่เพาะเลี้ยงหอยจำนวน 7.49 ตารางกิโลเมตร และอำเภอท่าฉางมีพื้นที่เพาะเลี้ยงหอยที่สุดเพียง 16.48 ตารางกิโลเมตร จากข้อมูลพบว่าการเพาะเลี้ยงหอยในเขตพื้นที่อนุญาตจริงนั้นยังคงมีน้อย แต่กลับปรากฏ ข้อมูลการเพาะเลี้ยงหอยนอกเขตพื้นที่อนุญาตจำนวนมาก ซึ่งจากข้อมูลพบว่าพื้นที่การเลี้ยงหอย ทั้งหมดของอำเภอเมืองอยู่นอกพื้นที่อนุญาต และเป็นอำเภอที่มีการเพาะเลี้ยงหอยมากที่สุดในอ่าวบ้านดอน มีจำนวน 44.98 ตารางกิโลเมตร รองลงมาคืออำเภอท่าฉางซึ่งมีพื้นที่การเพาะเลี้ยงนอกเขตอนุญาต ใกล้เคียงกับอำเภอกาญจนดิษฐ์ จำนวน 15.45 ตารางกิโลเมตร และ 15.03 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ส่วนอำเภอไชยา มีการเพาะเลี้ยงหอยนอกเขตอนุญาตจำนวน 9.67 ตารางกิโลเมตร และที่สำคัญไม่พบการเพาะเลี้ยงหอยนอกเขตพื้นที่อนุญาตในอำเภอดอนสัก

ตารางที่ 4 พื้นที่เพาะเลี้ยงปลาในกระชัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อำเภอ	พื้นที่เลี้ยงปลาในกระชัง			
	พื้นที่อนุญาต		พื้นที่สาธารณะประโยชน์	
	ราย	ตารางกิโลเมตร (ไร่)	ราย	ตารางกิโลเมตร (ไร่)
กาญจนดิษฐ์	-	-	25	0.003 (1.88)
ไชยา	66	0.13 (84.57)	-	-
ดอนสัก	-	-	43	0.02 (13.05)
เมือง	-	-	102	0.01 (7.96)
รวม	66	0.13 (84.57)	170	0.036 (22.88)

ที่มา: สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2556)

หมายเหตุ พื้นที่อนุญาต หมายถึง พื้นที่เพาะเลี้ยงที่ได้รับการขึ้นทะเบียนการเพาะเลี้ยงปลาในกระชังโดยสำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี

พื้นที่สาธารณะประโยชน์ หมายถึง แหล่งน้ำตามธรรมชาติ บึง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

จากตารางที่ 4 พบว่ามีเพียง 4 อำเภอ คือ ดอนสัก เมือง ไชยา และกาญจนดิษฐ์ ที่มีการเพาะเลี้ยงปลาในกระชังในอ่าวบ้านดอน และมีเพียงอำเภอไชยาอำเภอเดียวเท่านั้นที่ทำการเพาะเลี้ยงปลาในกระชังในเขตพื้นที่อนุญาต นอกจากนี้ส่วนใหญ่ทำการเพาะเลี้ยงปลาในกระชังบริเวณพื้นที่สาธารณะประโยชน์คือ อำเภอดอนสัก เมือง และกาญจนดิษฐ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY

ปัญหาด้านการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเรือประมงที่ใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำประเภทต่างๆ รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,632 ลำ จำนวนเรือประมงที่จดทะเบียนเครื่องมือทำการประมงมี 697 ลำ เป็นเรือขนาดต่ำกว่า 14 เมตร จำนวน 362 ลำ ขนาด 14-18 เมตร จำนวน 210 ลำ ขนาด 19-25 เมตร จำนวน 125 ลำ และมีเครื่องมือบางประเภทที่ทำให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งในการทำการประมง และบางส่วนก็ไม่ได้ขึ้นทะเบียนอนุญาตอย่างถูกต้อง เช่น อวนรุน อวนลากแขก อวนรัง โพงพาง ยอปัก คราดลูกหอย ท่อดูด และการประมงปลา

อ่าวบ้านดอนเป็นพื้นที่ที่มีการทำการประมงและการเพาะเลี้ยงชายฝั่งกันอย่างหนาแน่น จึงทำให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ทั้งระหว่างชาวประมงด้วยกันเอง ระหว่างชาวประมงและผู้เพาะเลี้ยง

สัตว์น้ำ และระหว่างผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำด้วยกันเอง และยังคงมีปัญหาการทำประมงโดยไม่ได้รับอนุญาตการทำประมงที่เป็นการทำลายทรัพยากรและไม่รับผิดชอบ

พื้นที่อ่าวบ้านดอนตามแนวเส้นตัดจากแหลมชุยถึงดอนสักซึ่งมีระยะทางประมาณ 41 กิโลเมตร จะมีพื้นที่รวมประมาณ 695 ตารางกิโลเมตร โดยมีแนวชายฝั่งของอ่าวยาวประมาณ 88 กิโลเมตร และระยะกว้างสุดจากชายฝั่งถึงเส้นลากตัดประมาณ 20 กิโลเมตร ถ้าคิดพื้นที่อ่าวเฉพาะในระยะ 6 กิโลเมตรห่างจากฝั่ง จะมีพื้นที่ประมาณ 466 ตารางกิโลเมตร เขตระยะ 3 กิโลเมตรจากฝั่ง ซึ่งเป็นบริเวณที่ห้ามใช้เครื่องมือประมงบางประเภท เนื่องจากเป็นแหล่งวางไข่และเป็นแหล่งอาศัยเลี้ยงตัวของสัตว์น้ำวัยอ่อน มีพื้นที่ประมาณ 263 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันพื้นที่อ่าวจำนวนประมาณ 87.5 ตารางกิโลเมตร ถูกใช้เป็นแปลงเลี้ยงหอยนางรม หอยแครง และหอยแมลงภู่ โดยเลี้ยงในที่อนุญาต 39.46 ตารางกิโลเมตรและเลี้ยงนอกพื้นที่อนุญาต 48.03 ตารางกิโลเมตร เครื่องมือประมงที่ห้ามใช้ในเขตระยะ 3 กิโลเมตรจากฝั่ง ซึ่งยังมีใช้อยู่ในเขต 3 กิโลเมตรจากฝั่งของอ่าวบ้านดอน ประกอบด้วย อวนลาก อวนรุน อวนลากแขก และคราดหอย ที่ใช้เรือยนต์ทำการประมง โดยเฉพาะคราดลูกหอยมีถึง 67 ลำ ในอ่าวบ้านดอนยังมีอวนรังจำนวนมากถึง 40 ผืน โดยมีมากที่สุดในเขตอำเภอไชยา ซึ่งเครื่องมือประมงชนิดนี้มีการประกาศห้ามใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำวัยอ่อนอย่างร้ายแรง เช่นเดียวกับเรือที่ใช้ทอดูดสำหรับจับหอย ซึ่งห้ามใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ยังมีอยู่ 2 ลำ และโพงพาง ซึ่งห้ามใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 ยังมีอยู่ถึง 17 ปาก นอกจากนี้ยังมีเรือที่ทำการประมงปลาเขมือที่มีปัญหาทำลายทรัพยากรและทำให้เกิดข้อขัดแย้งกับชาวประมงและผู้เลี้ยงสัตว์น้ำถึง 62 ราย และยอปักที่ไม่ได้รับอนุญาตซึ่งก็มีจำนวนมากถึง 50 ปาก

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีการกำหนดที่จับสัตว์น้ำ บริเวณอ่าวท้องปึก หมู่ 3 ตำบลท่าทองใหม่ และหมู่ 6 ตำบลตะเคียนทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ พื้นที่ 10 ตารางกิโลเมตร ให้เป็นที่อนุญาตหาหอยกะพง ตามประกาศจังหวัดฯ ลงวันที่ 26 สิงหาคม 2535 บริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งเกิดหอยกะพงตามธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ อนุญาตให้ราษฎรไปหาหอยกะพงได้โดยการเก็บด้วยมือต้องขออนุญาตและเสียค่าธรรมเนียม 15 บาท/ปี ณ ที่ว่าการอำเภอกาญจนดิษฐ์ อย่างไรก็ตามได้มีการเข้าไปเลี้ยงหอยในพื้นที่ดังกล่าว และสร้างสิ่งปลูกสร้าง คือ ขน้าเฝ้าคอกหอยสำนักงานประมงจังหวัดได้มีการแก้ไขปัญหาเป็นลำดับเรื่อยมา ตั้งแต่ปี 2539 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถรื้อถอนไปได้บางส่วน ผลผลิตจากการทำการประมงปูชนิดต่างๆในอ่าวบ้านดอน ประกอบด้วยปูม้า ซึ่งมีผลผลิตประมาณ 70 ตัน/เดือน หรือ 840 ตัน/ปี และปูเปี้ยวผลผลิต 1 ตัน/คืน

หรือ 365 ต้น/ปี ในอดีตอ่าวบ้านดอนเคยผลิตปูเป็ยได้ถึง 10 ตัน/คืน สำหรับปูทะเลที่เป็นทรัพยากรประมงที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งของอ่าวบ้านดอนไม่ได้มีการประมาณการผลผลิต

ปัญหาของการประมงปูม้าและปูทะเลที่เหมือนกันคือการจับปูขนาดเล็กโดยลอบและอวนลอยตาถี่ ทำให้ปริมาณปูลดลงเนื่องจากถูกจับตั้งแต่ระยะที่ยังไม่ถึงวัยเจริญพันธุ์ อวนรุนและอวนลากที่ติดปูขนาดเล็กเป็นจำนวนมากก็ทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรที่ควรจะได้นำมาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้การลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนจำนวนมากในบริเวณรอบอ่าวบ้านดอน ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของปูทะเลและปูเป็ย มีผลโดยตรงต่อการลดปริมาณปูทะเลและปูเป็ยในบริเวณนี้ ซึ่งปูเป็ยเองก็ประสบปัญหาจากการที่มีการจับปูขนาดเล็ก ปูที่มีไข่ และการใช้ยาเบื่อเมา ทำให้จำนวนปูลดลงไปมาก ลอบปูในเขตอำเภอไชยา อำเภอเดียวมีประมาณ 60,000 ใบ ซึ่งเป็นลอบที่มีตาอวนขนาดเล็กทำให้ติดปูขนาดเล็กจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีอวนลอยปูที่มีช่องตาขนาดเล็กอีกจำนวนหนึ่ง ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งสุราษฎร์ธานีได้ทำการผลิตลูกปูและปล่อยเสริมลงสู่อ่าวเป็นบางช่วง แต่ไม่ได้มีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งชาวประมงรอบอ่าวรายงานว่าสามารถเพิ่มผลผลิตปูในอ่าวอย่างเห็นได้ชัด ปัจจุบันมีชาวประมงบางกลุ่มได้รวมตัวกันทำโครงการธนาคารปูไข่ โดยนำปูม้าที่มีไข่นอกกระดองมาพักไว้ในกระชังให้ฟักไข่เพื่อเพิ่มปริมาณปู ในเขตตำบลตะกรบ อำเภอไชยามีการห้ามใช้ลอบปูโดยชุมชนเป็นผู้ดูแล ที่ตำบลตะเคียนทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ มีการรับซื้อปูทะเลขนาดเล็กไปเลี้ยงต่อเพื่อให้ได้ใช้ประโยชน์เต็มที่ และมีโครงการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของปูทะเลและปูเป็ย โครงการอนุรักษ์ปูเป็ยของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านคลองท่าปูน ได้ฟื้นฟูป่าชายเลนไปแล้ว 2.4 ตารางกิโลเมตร และจะขยายอีก 6.4 ตารางกิโลเมตร และมีการกำหนดกฎเกณฑ์ของชุมชน ห้ามจับปูเป็ยที่มีไข่ ห้ามจับปูขนาดเล็ก และห้ามใช้ยาเบื่อเมาในการจับปู

มูลค่าการใช้ประโยชน์ทางตรงของอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) (2553) ได้ดำเนินการศึกษามูลค่าการใช้ประโยชน์ทางตรงจากระบบนิเวศ พบว่า มูลค่าการใช้ประโยชน์ทางตรงจากพื้นที่อ่าวบ้านดอน ใน พ.ศ. 2551 ประกอบด้วยทรัพยากร 4 ประเภท 17 ชนิด ได้แก่ ปู ปลา กุ้ง และหอย พบว่ามูลค่ารวมของการทำประมงพื้นบ้าน 75,785,628 บาท มูลค่าสุทธิ 46,625,889 บาท และมูลค่าเฉลี่ยรายครัวเรือนมีมูลค่ารวม 418,705 บาท และมูลค่าสุทธิ 257,602 บาท ปูม้า เป็นผลผลิตเด่นของพื้นที่

ผลผลิตจากอ่าวบ้านดอน

ในการศึกษาการประเมินมูลค่าการใช้ประโยชน์ทางตรงจากอ่าวบ้านดอนของชาวประมงพื้นบ้าน 4 พื้นที่ มีการจัดลำดับความสำคัญของสัตว์น้ำที่มีการทำการประมงเพื่อบริโภคในครัวเรือน และจำหน่าย 4 ประเภท 17 ชนิด

ประเภททรัพยากรที่สำคัญของอ่าวบ้านดอนและการใช้ประโยชน์

1. ปู

ปูม้า ปูดำ เป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญ การจำหน่ายจะแบ่งเป็นปูขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ปูแสม (ปูเปี้ยว) มีการจับขายเฉพาะในบางชุมชนเท่านั้น

2. ปลา

ปลากระบอก ปลาทราย ปลากระเบน ปลาซีเก็ง ปลาดุกทะเล ปลากด ปลากะพง เป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญของคนในชุมชนและส่งขายนอกชุมชน

3. กุ้ง

กุ้งหัวมัน กุ้งกุลาดำ กุ้งขาว มีจำนวนมาก รสชาติอร่อย ส่งจำหน่าย

4. หอย

หอยไฟไหม้ หอยแทงฝั่ง หอยกัน จับเป็นอาหารภายในชุมชน ขายทั้งในและนอกชุมชน

การจัดการทรัพยากรโดยชุมชนของอ่าวบ้านดอน

สุริยันต์ ทองหนูเอียด (2560) ปัญหาคอกหอยยึดพื้นที่สาธารณประโยชน์ทางทะเลของชุมชนหรือเครือข่ายประมงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นผู้รักษาและใช้ประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นประเด็นน่าสนใจยิ่ง งานศึกษาวิจัย เรื่อง “การเคลื่อนไหวต่อสู้ของชาวประมงพื้นบ้านกับการขยายตัวของคอกหอยแครง” โดย นางสาวกนกกาญจน์ หมอยา กล่าวว่า อ่าวบ้านดอนพื้นที่บริเวณถัดเข้ามาในแผ่นดินใหญ่ประมาณ 2 กิโลเมตรเป็นนาุ้งและป่าชายเลนเสื่อมโทรมตามชายฝั่ง ก้นอ่าวค่อนข้างตื้นมีความลึกเฉลี่ยประมาณ 1 เมตร มีป่าชายเลนขึ้นอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเลเป็นแนวแคบๆ ประมาณ 50-100 เมตร จากชายฝั่ง พื้นที่ของอ่าวบ้านดอนประมาณ 695 ตารางกิโลเมตร โดยชายฝั่งยาวประมาณ 88 กิโลเมตร ระยะกว้างสุดจากชายฝั่งถึงเส้นลากตัดประมาณ 20 กิโลเมตร เขตระยะ 3 กิโลเมตรจากฝั่งเป็นบริเวณห้ามใช้เครื่องมือประมงบางประเภท เนื่องจากเป็นแหล่งวางไข่และเป็นแหล่งอาศัยเลี้ยงตัวของสัตว์น้ำวัยอ่อนมีพื้นที่ประมาณ 263 ตารางกิโลเมตร

พื้นที่อ่าวบ้านดอนจำนวนประมาณ 87.5 ตารางกิโลเมตร ถูกใช้เป็นแปลงเลี้ยงหอยนางรม หอยแครง และหอยแมลงภู่ พื้นที่สาธารณะที่ชาวบ้านสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์อาจจะด้วยการจับสัตว์น้ำหรือทำประมงพื้นบ้านเพื่อเลี้ยงชีพ สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรทะเลสาธารณะได้แปรเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล ที่ให้บุคคลสามารถถือกรรมสิทธิ์พื้นที่สาธารณะได้ โดยรัฐบาลได้มีโครงการ Sea Food Bank ของรัฐบาล ซึ่งส่งเสริมให้มีการออกโฉนดทะเล โดยจะได้รับการจัดสรรพื้นที่ในทะเลให้คนละ 0.016 ตารางกิโลเมตร (10 ไร่) และจากนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว ทำให้มีกลุ่มนายทุนกว้านซื้อที่ หรือซื้อทะเลจากชาวบ้านเพื่อนำมาทำเป็นคอกหอยแครงเลี้ยงเป็นฟาร์มขนาดใหญ่

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยภาครัฐ ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ได้แก่ ปัญหาการบุกรุกเพื่อทำคอกหอยแครงของนายทุน การรุกล้ำเข้ามาในเขตพื้นที่ป่าเกิดใหม่หรือป่าลูกไม้และทะเลสาธารณะ ส่งผลให้พื้นที่หากินของชาวประมงพื้นบ้านมีจำกัด หากินได้เพียงพื้นที่ร่องเดินเรือ และไม่สามารถรุกล้ำเข้าเขตคอกหอยนายทุนได้

ปัญหาหลักในการพัฒนาพื้นที่และปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่อ่าวบ้านดอน

ปัญหาหลักในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล คือ การเสื่อมสภาพของที่ดิน ชายทะเลและทรัพยากรชายฝั่ง รวมถึงการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมโดยการถูกทำลาย การตัดทวงใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมากเกินไปจนทรัพยากรลดลงอย่างรวดเร็วจนนำไปสู่ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร การบุกรุกของผู้มีอิทธิพลเข้ามายึดครอง พื้นที่โดยไม่ได้รับอนุญาต รวมถึงขัดขวางการรื้อถอนของเจ้าหน้าที่ และเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้ประโยชน์ในพื้นที่อ่าวบ้านดอน เนื่องจากในพื้นที่อ่าวบ้านดอนมีผู้ใช้ประโยชน์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายกลุ่มด้วยกัน ทั้งที่เป็นกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านกลุ่มธุรกิจองค์กรเอกชน (NGOs) และส่วนราชการหลากหลายหน่วยงานทั้งนี้แต่ละกลุ่มมีรูปแบบการใช้ประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากทรัพยากรแตกต่างกันไปหลายกรณีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของกลุ่มหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ใช้ทรัพยากรอีกกลุ่มหนึ่ง ในขณะเดียวกันก็มีช่องว่างทางกฎหมายทำให้ยังไม่สามารถดูแลพื้นที่ได้ทั่วถึงมากนัก (กองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2556) และจากผลกระทบดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งจากการใช้ทรัพยากรของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหลากหลายกลุ่มในพื้นที่เดียวกัน จนเกิด ผลกระทบต่อการดำรงชีพของแต่ละฝ่าย เช่น ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประมงพื้นบ้านกับประมงพาณิชย์ ระหว่างกลุ่มเลี้ยงหอย ระหว่างกลุ่มเลี้ยงหอยและการขนส่งทางน้ำ (มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด และคณะ, 2555)

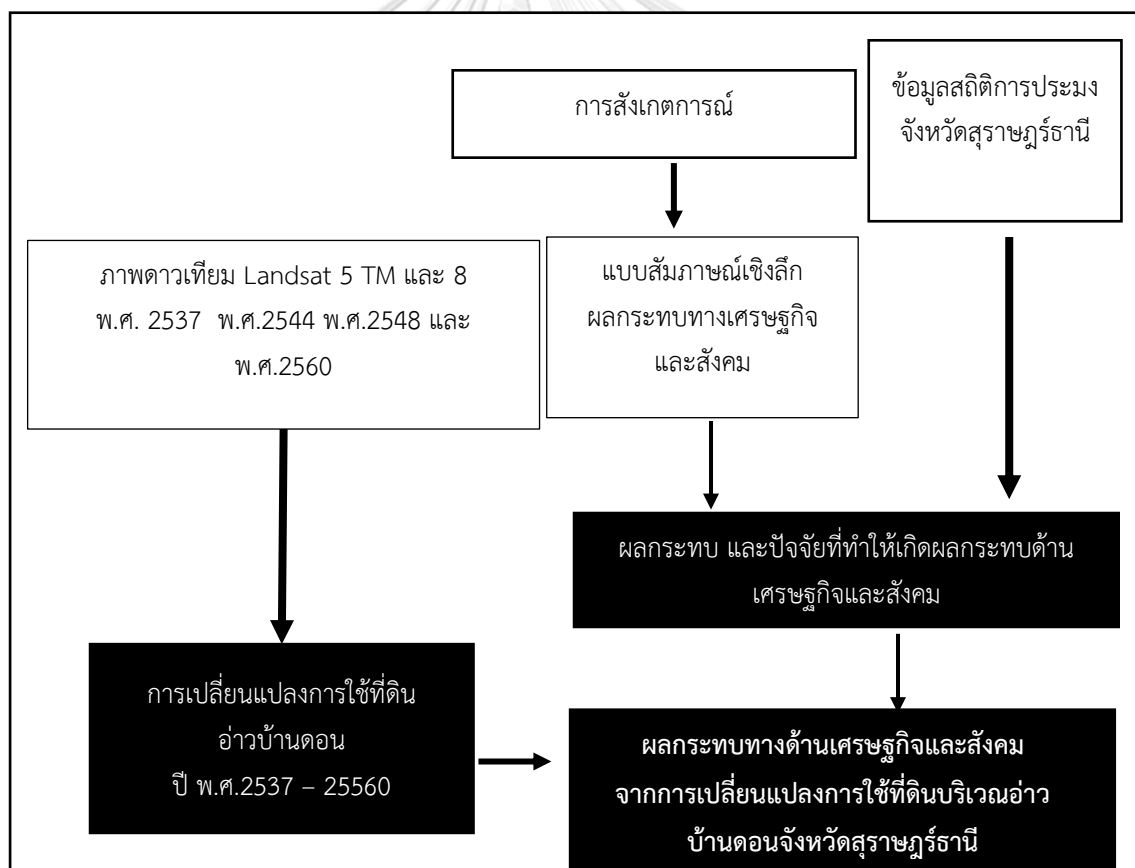

บทที่ 4

วิธีการดำเนินงานวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอน 2) ศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชากรตัวอย่าง การสังเกตการณ์ และข้อมูลสถิติการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 3) วิเคราะห์ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย เริ่มต้นจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางพื้นที่อ่าวบ้านดอนด้วยการแปลภาพถ่ายดาวเทียม Landsat 5 และ 8 ด้วยเทคนิคการสำรวจระยะไกล (Remote Sensing) พ.ศ.2537 – 2560 นำผลที่ได้ มาทำการวิเคราะห์ ร่วมกับข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชากรตัวอย่าง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่อ่าวบ้านดอน อันได้แก่ ประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชน เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งรายย่อยและรายใหญ่ ชาวประมงพื้นบ้าน เป็นต้น และข้อมูลสถิติการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากฝ่ายสถิติและสารสนเทศประมง กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงทางพื้นที่อ่าวบ้านดอน

4.2 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิดังนี้

4.2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย

1. ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ในพื้นที่ เป็นการสำรวจเบื้องต้น (Pre-Survey) จากลงพื้นที่ในการสังเกตลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่อ่าวบ้านดอน

2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากกลุ่มประชากรเป้าหมาย ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในอ่าวบ้านดอน ได้แก่ เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ชาวประมงพื้นบ้าน ชาวบ้านและผู้นำชุมชน เป็นต้น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างประชากรแบบ Snowball Sampling technique เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างในลักษณะต่อเนื่อง โดยที่ตัวอย่างแรกจะเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเลือกตัวอย่างถัดไป ทำการเก็บข้อมูลจนได้ขนาดตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการ

ในการศึกษาครั้งนี้ตัวอย่างแรกที่เลือกคือกลุ่มผู้นำชุมชนเนื่องจากเข้าใจบริบทของพื้นที่มากที่สุด ให้ผู้นำชุมชนแนะนำไปยังกลุ่มต่อไป โดยทำการสุ่มประชากรเป้าหมายไม่ต่ำกว่า 20 คน เก็บข้อมูลจากประชากรเรื่อยๆจนได้คำตอบที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันจึงทำการหยุดเก็บข้อมูล

4.2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1. แผนที่แสดงขอบเขตการปกครองจังหวัดสุราษฎร์ธานี (Shapefile)

2. ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม Landsat เพื่อนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์เป็นตัวแทนการใช้ประโยชน์ที่ดินในปีนั้น รายละเอียดภาพ 30 x 30 เมตร Path 129 Row 54 จากหน่วยงาน U.S. Department of the Interior U.S. Geological Survey (USGS)

ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม Landsat - 5 TM C1 Level-1 รายละเอียดภาพ 30 x 30 เมตร บันทึกภาพในช่วง 3 ช่วงเวลาเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลสำหรับใช้เป็นตัวแทนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนี้

1. วันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2537

เป็นตัวแทนของการใช้ที่ดิน พ.ศ.2537 โดยเป็นช่วงปีที่ยังไม่มีคความนิยมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำนอกชายฝั่ง (การเพาะเลี้ยงหอย) อีกทั้งการเพาะเลี้ยงกุ้งเริ่มประสบกับปัญหาในการเลี้ยง

2. วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2544

เป็นตัวแทนของการใช้ที่ดิน พ.ศ.2544 โดยเป็นช่วงปีที่อ่าวบ้านดอนได้รับการกำหนดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ

3. วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2548

เป็นตัวแทนของการใช้ที่ดิน พ.ศ.2548 โดยเป็นช่วงปีที่มีการ SEA FOOD BANK การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ที่ให้ประชาชนจับจองพื้นที่นอกชายฝั่งทะเลในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ข้อมูล ภาพถ่ายดาวเทียม Landsat - 8 OLI/TIR C1 Level 1 รายละเอียดภาพ 30 x 30 เมตร บันทึกภาพในช่วง

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2560

เป็นตัวแทนของการใช้ที่ดิน พ.ศ.2560 โดยเป็นช่วงปีที่หน่วยงานต่างๆ

ให้ความสนใจกับการจัดการพื้นที่อ่าวบ้านดอน อย่างจริงจัง เช่น การจับกุมการประมงที่ผิดกฎหมาย การรื้อคอกหอย

3. ข้อมูลเอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อ่าวบ้านดอน เช่น ข้อมูลจำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร ประวัติความเป็นมา สภาพทางพื้นที่ นโยบายกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อ่าวบ้านดอน ข้อมูลสถิติการประมงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จาก ฝ่ายสถิติและสารสนเทศ ประมง กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รายละเอียดภาพดาวเทียม LANDSAT-5 TM Level 1 ระบบ Thematic Mapper (TM)

รายละเอียดภาพ 30 เมตร

- แบนด์ 1 : 0.45 - 0.52 (น้ำเงิน)
- แบนด์ 2 : 0.52 - 0.60 (เขียว)
- แบนด์ 3 : 0.60 - 0.69 (แดง)
- แบนด์ 4 : 0.77 - 0.90 (อินฟราเรดใกล้)
- แบนด์ 5 : 1.55 - 1.75 (อินฟราเรดคลื่นสั้น)
- แบนด์ 6 : 10.40 - 12.50 (อินฟราเรดความร้อน)
- แบนด์ 7 : 2.08 - 2.35 (อินฟราเรดสะท้อน)

รายละเอียดภาพดาวเทียม LANDSAT-8 Level 1 รายละเอียดภาพ 30 เมตร (ยกเว้น แบนด์ 8 , 10 และ 11)

- แบนด์ 1 ช่วงคลื่น 0.433-0.453
- แบนด์ 2 ช่วงคลื่น 0.450-0.515
- แบนด์ 3 ช่วงคลื่น 0.525-0.600
- แบนด์ 4 ช่วงคลื่น 0.630-0.680
- แบนด์ 5 ช่วงคลื่น 0.845-0.885
- แบนด์ 6 ช่วงคลื่น 1.560-1.660
- แบนด์ 7 ช่วงคลื่น 2.100-2.300
- แบนด์ 8 ช่วงคลื่น 0.500-0.680 (Panchromatic) (ความละเอียด 15 เมตร)
- แบนด์ 9 ช่วงคลื่น 1.360-1.390
- แบนด์ 10 ช่วงคลื่น 10.6-11.2 (Thermal Infrared;TIR 1) (ความละเอียด 100 เมตร)
- แบนด์ 11 ช่วงคลื่น 11.5-12.5 (Thermal Infrared;TIR 2) (ความละเอียด 100 เมตร)

4.3 การดำเนินการวิจัย

4.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลข้อมูลปฐมภูมิ จากการการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์มาใช้ในการศึกษาโดยมีขั้นตอนดังนี้

4.3.1.1 ข้อมูลจากการสำรวจเบื้องต้น (Pre-Survey)

ใช้วิธีการสังเกตการณ์จากการลงพื้นที่อ่าวบ้านดอน ศึกษาสภาพโดยทั่วไปของพื้นที่อ่าวบ้านดอน อันได้แก่ องค์ประกอบชุมชน ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทั้งรวมศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอ่าวบ้านดอน ทำการบันทึกและเรียบเรียงข้อมูล เพื่อใช้ในการออกแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.3.1.2 ข้อมูลจากสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ก. การกำหนดประเด็นคำถามโดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการโดยการเตรียมแนวคำถามการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า โดยเป็นแบบคำถามแบบปลายเปิด แบบมีโครงสร้าง ในลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นแบบทั้งรายบุคคลและแบบกลุ่ม ลักษณะการพูดคุยแบบเป็นการสนทนาแบบธรรมชาติ และไม่สร้างความอึดอัดแก่ผู้ถูกซักถาม โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ภาคผนวก ก.) สามารถสรุปได้ 2 แบบ

1) การสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์มีความเป็นอิสระที่จะเล่าเรื่องต่าง ๆ ของตนเอง ครอบครัว และการประกอบอาชีพ ผู้วิจัยได้ใช้ แนวคำถามนี้สำหรับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะถามในเรื่องความเป็นอยู่ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้นในอ่าวบ้านดอนตาม เป็นต้น รวมไปถึง ผู้วิจัยใช้การสังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกสัมภาษณ์ควบคู่ไปด้วยทุกครั้ง

2) การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก หรือการสัมภาษณ์แบบมีจุดสนใจโดยเฉพาะ เป็นการสัมภาษณ์เจาะจงในเรื่องที่เป็นจุด สนใจของผู้วิจัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วง พ.ศ.2537 – 2560 ผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามนี้ ถามกลุ่มเป้าหมายที่

อาศัยอยู่ในพื้นที่อ่าวบ้านดอนมากกว่า 25 ปี โดยถามข้อมูลส่วนตัวในด้านภูมิหลังของพวกเข ความสัมพันธ์ที่มีต่อชุมชน อุปสรรคปัญหาในการประกอบอาชีพ ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น ผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการสร้างความสัมพันธ์ความคุ้นเคยกับ ครอบครัวของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความยอมรับและความไว้วางใจจากผู้ให้ข้อมูล นำไปสู่ข้อมูลที่ต้องการ

ข. ใช้การจดบันทึกและการบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการจดบันทึกโดยละเอียดภายหลังจากที่ได้จากการสนทนา การสัมภาษณ์ การบันทึก การสังเกต เพื่อป้องกันการลืม การตั้งสมมติฐานชั่วคราวจากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ช่วยให้ สามารถเรียบเรียงความคิดในการวางแผนงานต่อไป นอกจากนี้ยังช่วยให้สรุปข้อมูลได้เป็นระยะๆ อีกด้วย การบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยจะทำการขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง และไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลหลัก (ภาคผนวก ข.)

4.4 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ วิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ทำการสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ประชาชน ผู้นำชุมชน เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขนาดใหญ่ ชาวประมงพื้นบ้าน ในพื้นที่อ่าวบ้านดอน โดยผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสุ่มแบบการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธี Snowball Sampling technique เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างในลักษณะต่อเนื่อง โดยที่ตัวอย่างแรกจะเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเลือกตัวอย่างถัดไป และมีการแนะนำต่อไปจนกระทั่งได้ขนาดตัวอย่างตามที่ต้องการ โดยได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 47 คน โดยแสดงในตารางที่ 5

ผู้วิจัยเริ่มต้นจากกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นกลุ่มแรก หลังจากนั้นขอคำแนะนำจากผู้นำชุมชนไปยังกลุ่มประชากรต่อไป โดยทำเลือกประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 25 ปี เนื่องจากสามารถพบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอ่าวบ้านดอน ทำการสัมภาษณ์ทุกกลุ่มประชากรเป้าหมายจนได้คำตอบที่มีลักษณะใกล้เคียงกันจึงทำการหยุดเก็บข้อมูล โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบ Snowball Sampling เป็น

วิธีการที่เหมาะสมในการงานวิจัยที่มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลากหลาย ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เพื่อการเรียนรู้ชุมชนได้ครบทุกมิติ รวมถึงเข้าใจและทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

ตารางที่ 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	19 คน	40.4
อดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้าน	13 คน	27.7
ชาวบ้านและผู้นำชุมชน	15 คน	31.9
รวม	47 คน	100

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.5.1 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอน โดยทำการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณอ่าวบ้านดอน ในช่วงพ.ศ.2537 – 2560 โดยมีระยะทาง 5 กิโลเมตรตามแนวชายฝั่งอ่าวบ้านดอน โดยมีเนื้อที่ประมาณ 661 ตารางกิโลเมตร โดยมีการวิเคราะห์ดังนี้

1. การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการใช้พื้นที่ที่ปรากฏสำหรับการในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางพื้นที่ที่เกิดขึ้น ในการจำแนกแบ่งประเภทของการใช้ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน ซึ่งประยุกต์ตามระบบการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดินของกรมพัฒนาที่ดินและกรมป่าไม้ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับงานวิจัย ประกอบด้วย พื้นที่ป่าชายเลน พื้นที่ป่าไม้ ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง เกษตรกรรม พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง พื้นที่แหล่งน้ำ

1. ป่าและพื้นที่รกร้าง หมายถึง ป่าในที่นี้หมายถึง พื้นที่ป่าธรรมชาติ คือป่าผลัดใบ ได้แก่ ป่าเต็งรัง ป่าละเมาะ ป่าเบญจพรรณ ป่าชายหาด ป่าไม่ผลัดใบ ได้แก่ ป่าดิบ ทุ่งหญ้าเขตร้อน พื้นที่รกร้างที่มีพืชพรรณธรรมชาติปกคลุม และพื้นที่ป่าที่มนุษย์ปลูก ได้แก่ ป่าชุมชน

2. ป่าชายเลน หมายถึง พื้นที่ป่าชายเลนที่มีพืชปกคลุมที่เจริญเติบโตบริเวณชายฝั่งของระดับน้ำขึ้นลง เช่น ป่าโกงกาง ต้นแสมทะเล เป็นต้น (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2551)

3. ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง หมายถึง พื้นที่บ้านเรือน สถานที่ราชการ แหล่งชุมชน ถนน รวมถึงสิ่งก่อสร้างทั้งที่อยู่บนดินและรुक้ำลำน้ำ พื้นที่หน้าดินเปิดโล่ง

4. เกษตรกรรม หมายถึง พื้นที่ที่มีทำการปลูกพืชสวน ไร่ นา ซึ่งในพื้นที่อ่าว บ้านดอนใต้แก่ นาข้าว สวนมะพร้าว สวนปาล์มน้ำมัน ยางพารา เป็นต้น

5. พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง หมายถึง พื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งและประมงชายฝั่งที่กักเก็บน้ำและขอบคันดินรอบบ่อ

6. แหล่งน้ำ หมายถึง แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง

2. การจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยขั้นตอนการจำแนกดังนี้

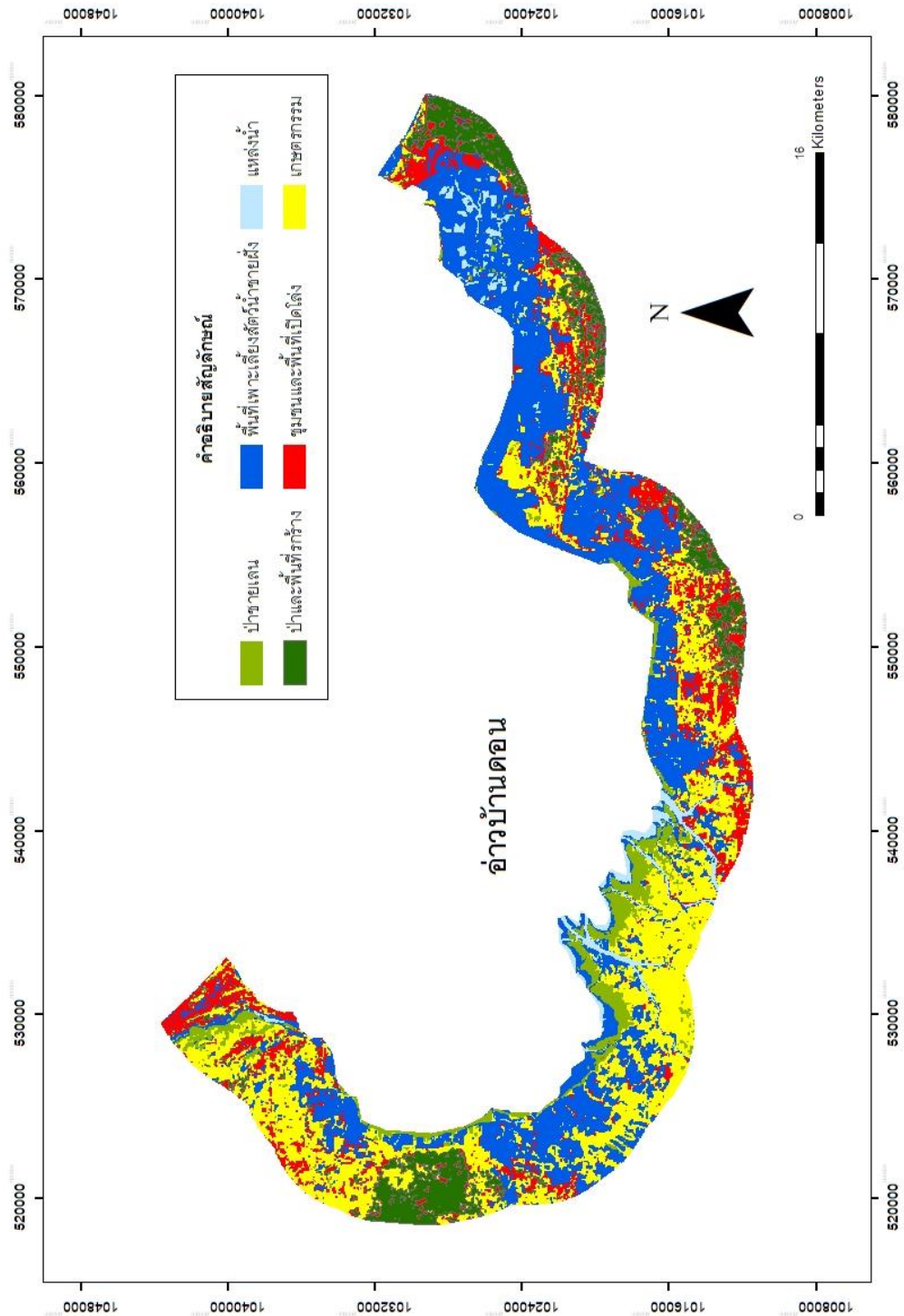
ขั้นตอนที่ 1 การปรับคุณภาพของข้อมูลการใช้ภาพผสมเท็จ (False color composite) เพื่อเน้นค่าสะท้อนให้เห็นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ทำการจำแนกแบบกำกับดูแล (Supervised Classification) โดยวิธีการ Maximum likelihood สำหรับการจำแนกการสะท้อนของวัตถุที่มีความใกล้เคียงกันหรือเหมือนกัน เข้ากลุ่มเดียวกัน จึงสามารถช่วยจำแนกแบบกำกับดูแลได้แม่นยำขึ้น เพราะการสะท้อนของแสงของ วัตถุมีค่าที่ต่างต่างกันจึงทำให้เกิดความคาดเคลื่อน หากไม่มีการระบุค่าการสะท้อนของวัตถุที่ละเอียด ในการจำแนกให้กับคอมพิวเตอร์ ทำการเลือก Region of Interests (ROIs) สำหรับกำหนดพื้นที่ ตัวอย่างออกเป็น 6 ประเภท ซึ่งเลือกจากค่าการสะท้อนของแต่ละช่วงคลื่นโดยยึดหลัก reflectance หรือ “ลายเซ็นการสะท้อนเชิงคลื่น” และกำหนดสีของแต่ละชั้นข้อมูลเพื่อให้ง่ายแก่การวิเคราะห์ โดยการกระจาย ROIs กระจายทั่วทั้งพื้นที่เพื่อนำข้อมูลพื้นที่ตัวอย่าง (Training area) มาช่วย กำหนดประเภทของวัตถุให้กับคอมพิวเตอร์

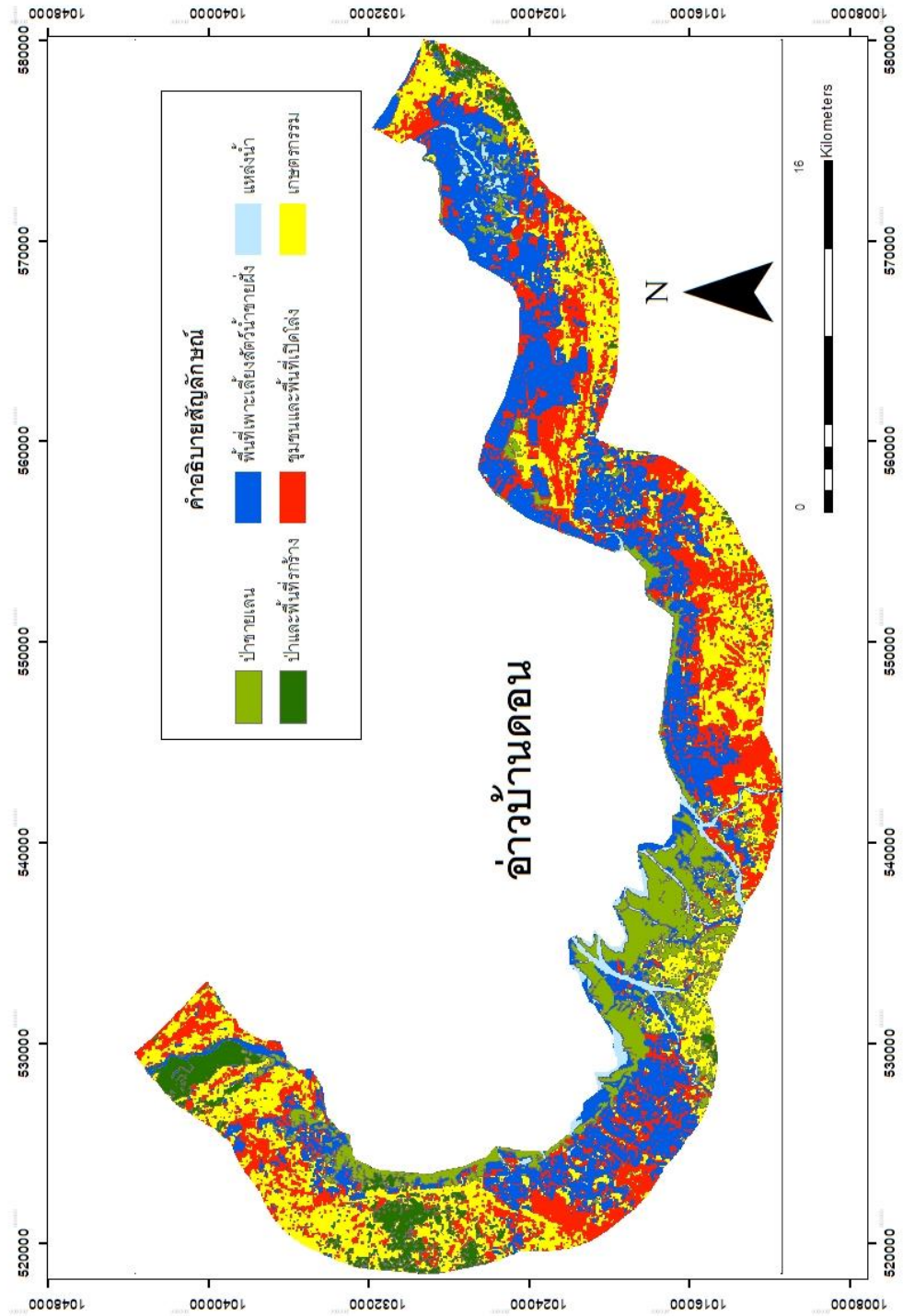
ขั้นตอนที่ 3 ทำการประเมินความถูกต้องของการจำแนกข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Accuracy Assessment) ทำการตรวจสอบความถูกต้องของผลการแปลความหมายการใช้ประโยชน์ ที่ดินแต่ละปี โดยการสร้างจุดสุ่มสำรวจการใช้ที่ดินที่ได้จากการแปลความหมายข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม ประเภทละ 20 จุด รวมทั้งสิ้น 120 จุด เทียบผลกับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินตามจริงโดยข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม รายละเอียดสูง และทำการตรวจสอบความถูกต้องด้วยค่าสถิติ Kappa (Kappa Statistics)

ขั้นตอนที่ 4 กระบวนการ Post Classification เพื่อให้ได้คุณภาพของภาพที่เหมาะสมในการใช้งาน นำข้อมูลเข้าระบบภูมิสารสนเทศ (GIS) ในการ สร้างแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน และวิเคราะห์ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละช่วง พ.ศ.2535 – 2560

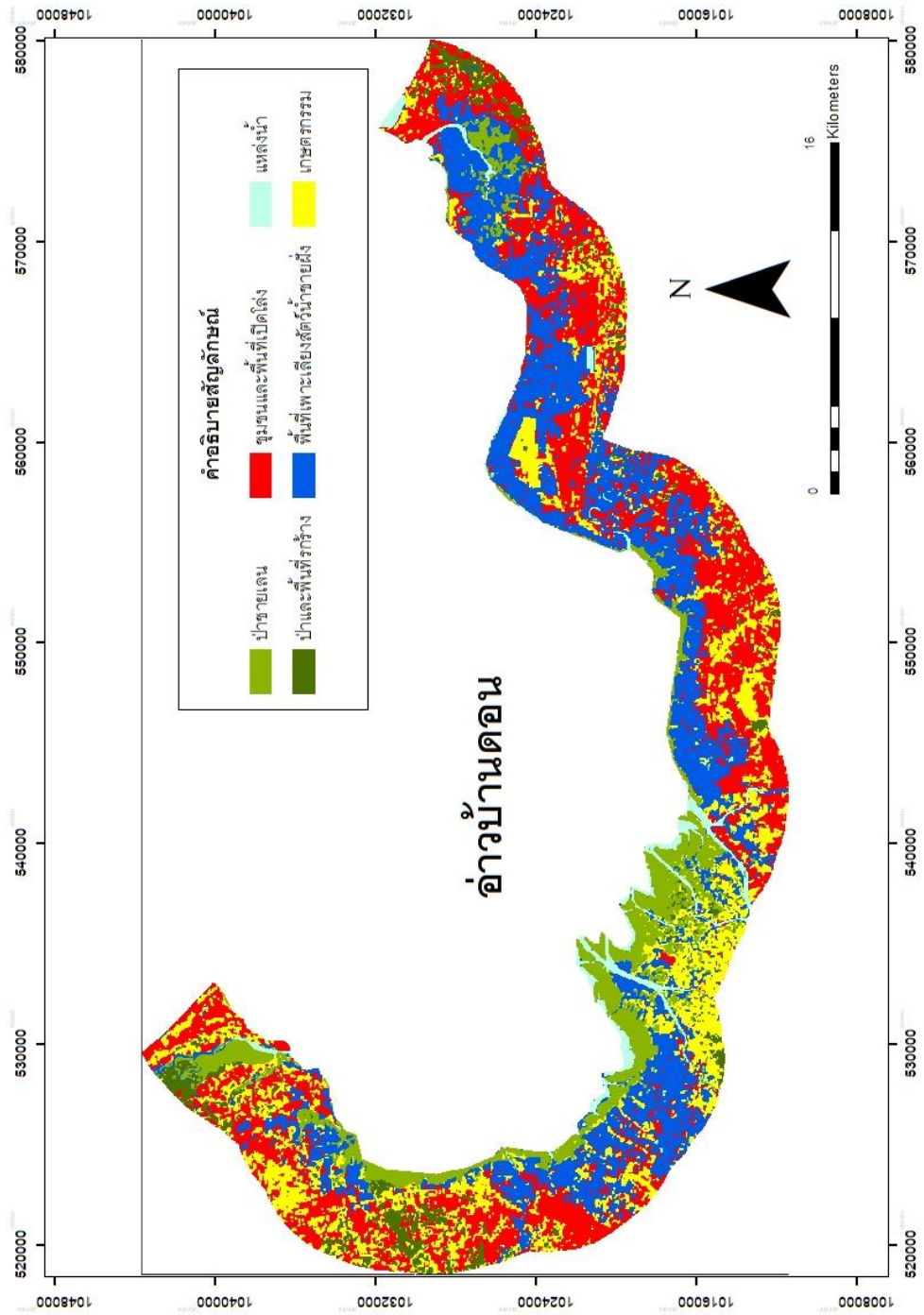

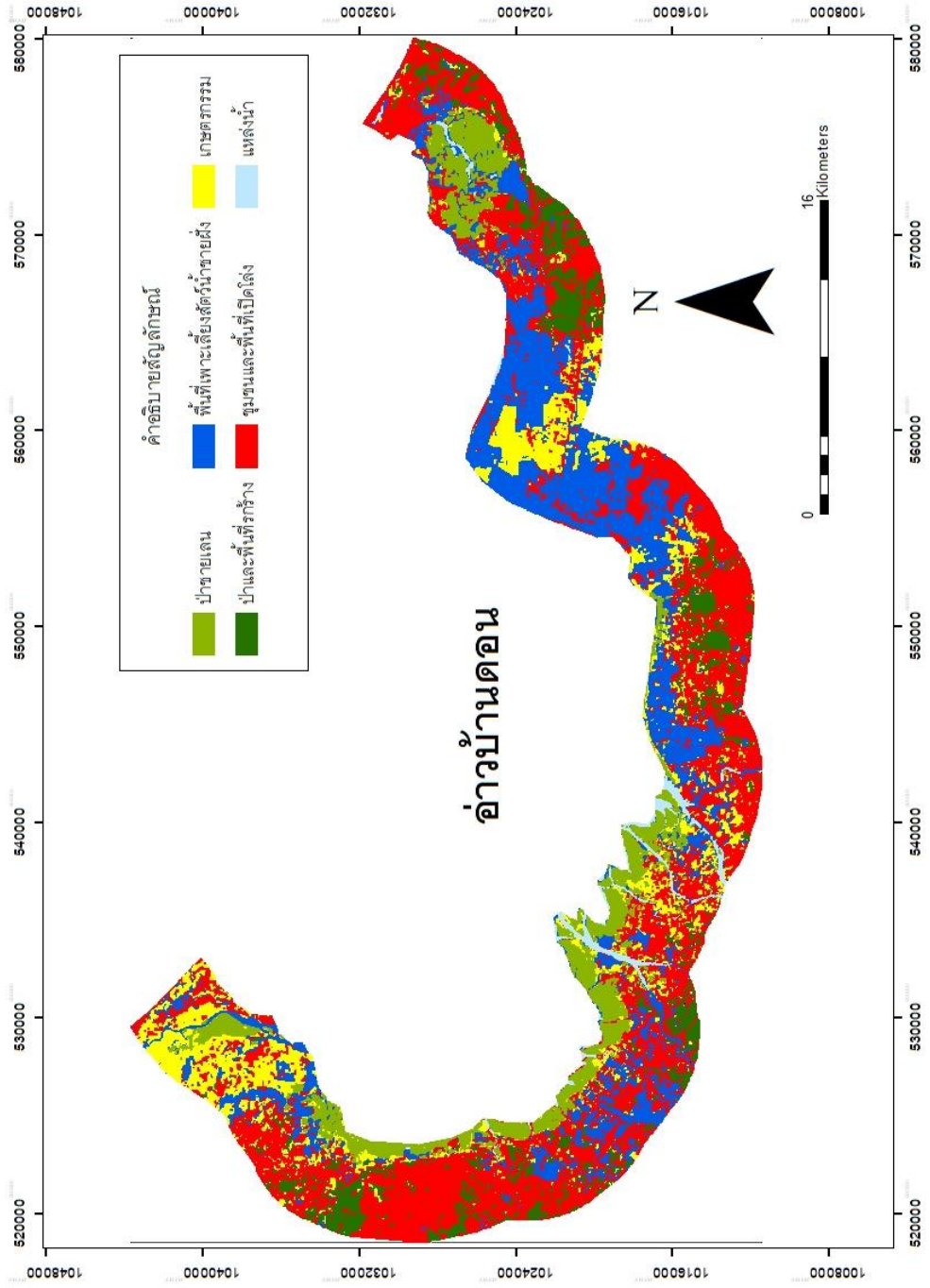
ภาพที่ 4 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2537

ภาพที่ 5 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2544

ภาพที่ 6 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2548

ภาพที่ 7 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2560

4.5.2. การศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการเชิงคุณภาพ โดยเป็นการวิเคราะห์ ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research) โดยนำผลการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาจัดหมวดหมู่ จำแนกประเด็นตามวัตถุประสงค์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำการหาค่าเฉลี่ยของผลกระทบและปัจจัยที่ก่อให้เกิดทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมแต่ละประเด็น โดยใช้ข้อมูลสถิติการประมงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จาก ฝ่ายสถิติและสารสนเทศประมง กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และข้อมูลทุติยภูมิอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ร่วมในการอธิบายประเด็นผลกระทบด้านเศรษฐกิจและปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ

4.5.3 การวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอน

นำผลการศึกษาการศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม (ขั้นตอนที่ 4.5.2) มาวิเคราะห์ร่วมการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอน(ขั้นตอนที่ 4.5.1) เพื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาโดยวิธีการวิเคราะห์ทางภูมิศาสตร์ โดยการนำเสนอข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การศึกษาการวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอน เป็นการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินรัศมี 5 กิโลเมตรจากแนวชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์และข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีรายละเอียดผลการศึกษาเป็น ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน
2. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม
3. ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

5.1 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอน

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใน พ.ศ. 2537 พ.ศ.2544 พ.ศ.2548 และ พ.ศ.2560 โดยแบ่งการใช้ที่ดินเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ป่าชายเลน ป่าและพื้นที่รกร้าง พื้นที่ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง เกษตรกรรม พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ชายฝั่ง แหล่งน้ำ ใช้วิธีการจำแนกข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียม (Image classification) Landsat-5 ระบบ TM และ Landsat-8 ระบบ 8 OLI/TIR และสรุปผลการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินตามตารางที่ 6-9 โดยมีค่าความถูกต้องของการจำแนกข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยค่า Kappa Statistics เท่ากับ 0.67

ตารางที่ 6 การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2537 - 2560

ประเภทการใช้ ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ตารางกิโลเมตร)				การเปลี่ยนแปลง (ตารางกิโลเมตร)		
	2537	2544	2548	2560	2537- 2544	2544- 2548	2548- 2560
ป่าชายเลน	34.81	67.29	58.38	57.31	32.48	-8.91	-1.07
ป่าและพื้นที่รกร้าง	58.83	38.47	32.23	55.68	-20.36	-6.24	23.45
ชุมชน และพื้นที่เปิด โล่ง	90.94	127.19	136.83	184.05	36.25	9.64	47.22
เกษตรกรรม	117.4	98.77	102.55	68.53	-18.63	3.78	-34.02
พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์ น้ำชายฝั่ง	157.97	130.39	129.1	102.21	-27.58	-1.29	-26.89
แหล่งน้ำ	17.52	15.34	17.07	9.67	-2.18	1.73	-7.40

ตารางที่ 7 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ.2537 - 2544

ลำดับที่	ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ตารางกิโลเมตร)
1	พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เป็น ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง	26.88
2	เกษตรกรรม เป็น ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง	21.68
3	ป่าและพื้นที่รกร้าง เป็น พื้นที่เกษตรกรรม	18.28
4	เกษตรกรรม เป็นป่าชายเลน	16.95
5	ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง เป็น พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	16.66
6	เกษตรกรรม เป็น พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	10.50
7	พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เป็น ป่าชายเลน	8.62

ตารางที่ 8 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ.2544 - 2548

ลำดับที่	ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ตารางกิโลเมตร)
1	เกษตรกรรม เป็น ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง	28.26
2	ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง เป็น พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	21.15
3	ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง เป็น เกษตรกรรม	14.82
4	พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เป็น ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง	13.27
5	ป่าชายเลน เป็น พื้นที่เกษตรกรรม	11.03
6	เกษตรกรรม เป็น พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	6.04
7	พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เป็น เกษตรกรรม	5.63

ตารางที่ 9 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ.2548 - 2560

ลำดับที่	ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ตารางกิโลเมตร)
1	เกษตรกรรม เป็น ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง	33.98
2	พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เป็น ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง	21.88
3	ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง เป็น ป่าและพื้นที่รกร้าง	16.63
4	ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง เป็น เกษตรกรรม	13.65
5	ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง เป็น พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	13.38
6	พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง พื้นที่เกษตรกรรม	8.28
7	เกษตรกรรม เป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	5.76

การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2537 - 2560 ตามตารางที่ 6 พบว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินมีลักษณะดังนี้ ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่งมีขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นในช่วง พ.ศ.2537-2560 ในขณะที่เกษตรกรรม และพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง มีขนาดพื้นที่ลดลงในช่วง พ.ศ.2537-2560

จากตารางที่ 7 - 9 สามารถอธิบายการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ.2537 , พ.ศ.2544 ,พ.ศ.2548 และ พ.ศ.2560 ของพื้นที่ศึกษาได้ดังนี้

ก. ป่าชายเลน มีขนาดเนื้อที่ 34.81 ตารางกิโลเมตร (พ.ศ.2537) ขนาดพื้นที่ 67.29 ตารางกิโลเมตร (พ.ศ. 2544) ช่วง พ.ศ.2537 – 2544 ป่าชายเลนมีขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้น 32.48 ตารางกิโลเมตร โดยพบว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่นมาเป็นป่าชายเลน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เกษตรกรรมขนาดพื้นที่ 16.95 ตารางกิโลเมตร และการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง 8.62 ตารางกิโลเมตร ต่อมาใน พ.ศ.2548 ป่าชายเลนมีขนาดเนื้อที่ 58.38 ตารางกิโลเมตรและมีขนาด 57.31 ตารางกิโลเมตรใน พ.ศ.2560 โดยจะพบว่าในช่วง พ.ศ.2544-2548 ป่าชายเลนลดลง 8.91 ตารางกิโลเมตรและในช่วง พ.ศ.2548 -2560 ลดลง 1.07 ตารางกิโลเมตร ช่วง พ.ศ.2544-2548 มีพื้นที่ป่าชายเลนเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่เกษตรกรรม 11.03 ตารางกิโลเมตร

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทป่าชายเลนในช่วงเวลา พ.ศ.2537 - พ.ศ.2544 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากเป็นช่วงเวลาที่มีการเสื่อมโทรมของการเลี้ยงกุ้ง มีการปล่อยน้ำกุ้งทิ้งร้างจนพื้นที่ฟุ้งกลับมาเป็นป่าชายเลน รวมไปถึงพื้นที่การเกษตรบางส่วนก็ได้เปลี่ยนเป็นพื้นที่ป่าชายเลน โดยเฉพาะบริเวณที่ติดกับอ่าวบ้านดอน ในช่วงเวลาหลัง พ.ศ.2544 – 2560 จากนั้นป่าชายเลนก็กลับลดลง แต่อยู่ในอัตราที่ไม่มากนัก ส่วนหนึ่งมาจากรับผลกระทบจากขยายพื้นที่นากุ้ง การปล่อยน้ำเสียจากการเลี้ยงกุ้งลงทะเล อนุญาต เจริญพรนิพัทธ์ และคณะ (2558) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ของพื้นที่ชายเลนนั้นเป็นผลมาจากความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะหน่วยงานในท้องถิ่น และจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เพื่อร่วมกันศึกษาวิจัย ตลอดจนหา แนวทางแก้ปัญหา และการจัดการการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์และคงสภาพทางทรัพยากรทางทะเลไว้ มากที่สุดจึงเกิดแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากพื้นที่บริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระดับนานาชาติ ที่มีการสะสมของแร่ธาตุต่างๆ จนมีความเหมาะสมต่อการเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (นงนุช อังยุริกุล และคณะ, 2556)

ข. ป่าและพื้นที่รกร้าง ใน พ.ศ.2537 พบป่าและพื้นที่รกร้าง 58.83 ตารางกิโลเมตร จากนั้นมีการลดลงในพ.ศ.2544 โดยลดลง 20.36 ตารางกิโลเมตร โดยป่าและพื้นที่รกร้างได้เปลี่ยนไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรม 18.28 ตารางกิโลเมตรใน พ.ศ. 2537 -2544 ป่าและพื้นที่รกร้าง ยังลดลงอีก 6.24 ตารางกิโลเมตร ในพ.ศ.2548 แต่ในพ.ศ.2560 ป่าและพื้นที่รกร้างกลับเพิ่มขึ้น ถึง 23.45 ตาราง

กิโลเมตร โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 55.68 ตารางกิโลเมตร ในพ.ศ.2560 พบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน จากชุมชนและพื้นที่เปิดโล่งมาเป็นป่าและพื้นที่รกร้าง ขนาดพื้นที่ 16.63 ตารางกิโลเมตร

ค. ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง ใน พ.ศ.2537 มีขนาดเนื้อที่เป็นอันดับ 2 รองจาก พื้นที่เพาะเลี้ยง สัตว์น้ำชายฝั่ง โดยมีขนาดพื้นที่ 90.94 ตารางกิโลเมตร จากนั้นใน พ.ศ. 2544 มีขนาดพื้นที่ 127.19 ตารางกิโลเมตร เพิ่มขึ้น 36.25 ตารางกิโลเมตร ใน พ.ศ.2548 มีขนาดพื้นที่ 136.83 ตารางกิโลเมตร เพิ่มขึ้น 9.64 ตารางกิโลเมตร และพ.ศ.2560 มีขนาดพื้นที่ 184.05 ตารางกิโลเมตร เพิ่มขึ้น 47.22 ตารางกิโลเมตร โดยใน พ.ศ.2548 และพ.ศ.2560 เป็นการประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีขนาดใหญ่ที่สุด พบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและพื้นที่การเกษตรมาเป็น ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง

ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีขนาดพื้นที่เพิ่มขึ้นทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ.2537 – 2560 เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานีมี ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ปีพ.ศ. 2555 มูลค่าเท่ากับ 191,029 ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ร้อยละ 4.3 ชะลอตัวลงจากที่เคยขยายตัวร้อยละ 16.3 ในปี พ.ศ. 2553 มีรายได้ประชากรเฉลี่ยต่อหัว เท่ากับ 185,523 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าเล็กน้อยร้อยละ 1.54 โดยมีสัดส่วนของนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานสถิติ แห่งชาติ, 2557) ในส่วนของประชากรเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชากรเมือง คือ ประชากรในเขต เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบลที่ยกฐานะมาจาก สุขาภิบาล ซึ่งปี 2559 พบว่ามี แนวโน้มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 31.2 สัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรปี 2557 - 2559 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พ.ศ. 2559 คิดเป็นร้อยละ 31.20 ต่อประชากรทั้งหมด (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัด แบบบูรณาการจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2560)

ง. เกษตรกรรม ในพ.ศ.2537 มีขนาดพื้นที่ 117.4 ตารางกิโลเมตร โดยมีขนาดเป็นอันดับ 2 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งหมด รองจากพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แต่ใน พ.ศ.2544 พื้นที่เกษตรกรรม มีพื้นที่ลดลง 18.63 ตารางกิโลเมตร และมีขนาดพื้นที่เป็นอันดับที่ 3 รองจากพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ชายฝั่ง และ ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง ใน พ.ศ.2548 เกษตรกรรมกลับมีพื้นที่เพิ่มขึ้น 3.78 ตาราง กิโลเมตร โดยมีขนาดพื้นที่ 102.55 ใน พ.ศ.2560 พื้นที่เกษตรกรรมกลับลดลงถึง 34.02 ตาราง กิโลเมตร โดยมีพื้นที่ 68.53 ตารางกิโลเมตร

จากข้อมูลพบว่าพื้นที่เกษตรกรรม พบว่าใน พ.ศ.2537 – 2544 พื้นที่เกษตรกรรมได้ถูกเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ ชุมชนเมืองและพื้นที่เปิดโล่ง 21.68 ตารางกิโลเมตร เปลี่ยนแปลงเป็นป่าชายเลน 16.95 ตารางกิโลเมตร เปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง 10.50 ตารางกิโลเมตร จึงทำให้ช่วงเวลาดังกล่าวพื้นที่เกษตรกรรมได้ลดลงอย่างมากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ในกิจกรรมอื่นต่อมาพ.ศ.2544 - 2548 พื้นที่เกษตรกรรมกลับเพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากชุมชนและพื้นที่เปิดโล่งมาเป็นเกษตรกรรม 21.15 ตารางกิโลเมตร การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากป่าชายเลนเป็นเกษตรกรรม 11.03 ตารางกิโลเมตร การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเป็นเกษตรกรรม 5.63 ตารางกิโลเมตร โดย พ.ศ.2537 - 2548 พบว่าการใช้ประโยชน์พื้นที่เกษตรกรรม จะมีความสัมพันธ์แบบผกผันกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเภท ป่าชายเลน ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง และพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ใน พ.ศ.2548 -2560 พื้นที่เกษตรกรรมลดลง 34.02 ตารางกิโลเมตรถือเป็นประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ลดลงมากที่สุด โดยพื้นที่เกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงไปเป็นชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง 33.98 ตารางกิโลเมตร และเปลี่ยนแปลงไปเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง 5.76 ตารางกิโลเมตร

จ. พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ใน พ.ศ.2537 -2544 มีประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีพื้นที่มากที่สุด โดยใน พ.ศ.2537 มีขนาดพื้นที่ 157.97 ตารางกิโลเมตร ในพ.ศ.2544 มีขนาดพื้นที่ 130.39 ตารางกิโลเมตร มีขนาดพื้นที่ลดลง 27.58 ตารางกิโลเมตร ในพ.ศ.2544-2560 กลับเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มากเป็นอันดับ 2 รองจาก ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง โดยมีขนาดพื้นที่ใน พ.ศ. 2548 และ 2560 เท่ากับ 129.1 และ 102.12 ตารางกิโลเมตร โดยมีแนวโน้มลดลง 1.29 ตารางกิโลเมตร และ 26.89 ตารางกิโลเมตร

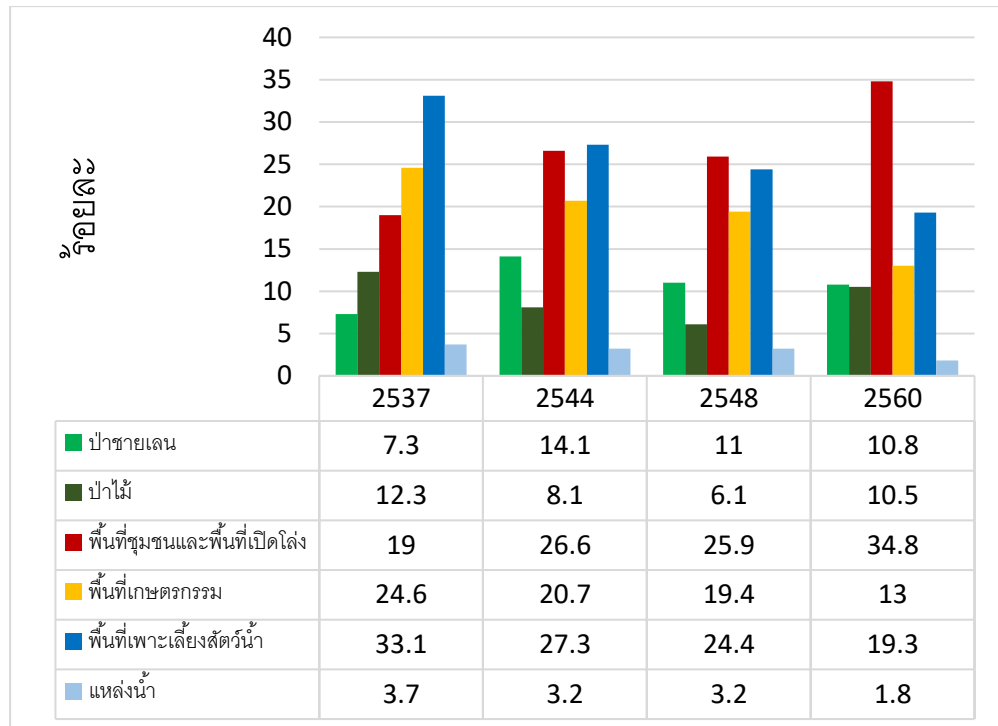
พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งตั้งแต่ พ.ศ.2537 – 2560 พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนและพื้นที่เปิดโล่งดังนี้ ใน พ.ศ.2537-2544 ขนาดพื้นที่ 26.88 ตารางกิโลเมตร พ.ศ.2544 – 2548 ขนาดพื้นที่ 13.27 ตารางกิโลเมตร และใน พ.ศ.2548 - 2560 ขนาดพื้นที่ 21.88 ตารางกิโลเมตร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเป็นชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง ติดลำดับของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่มากที่สุด 1ใน7ลำดับของทุกช่วงปี การเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งไปเป็นป่าชายเลน ในช่วง พ.ศ.2537 - 2544 ขนาด

พื้นที่ 8.62 ตารางกิโลเมตร เนื่องจากช่วงดังกล่าวเป็นช่วงที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งชบเซา จากการระบาดของโรคเพาะเลี้ยงกุ้ง ทำให้ทิ้งเป็นพื้นที่รกร้างจนกลายเป็นป่าชายเลน

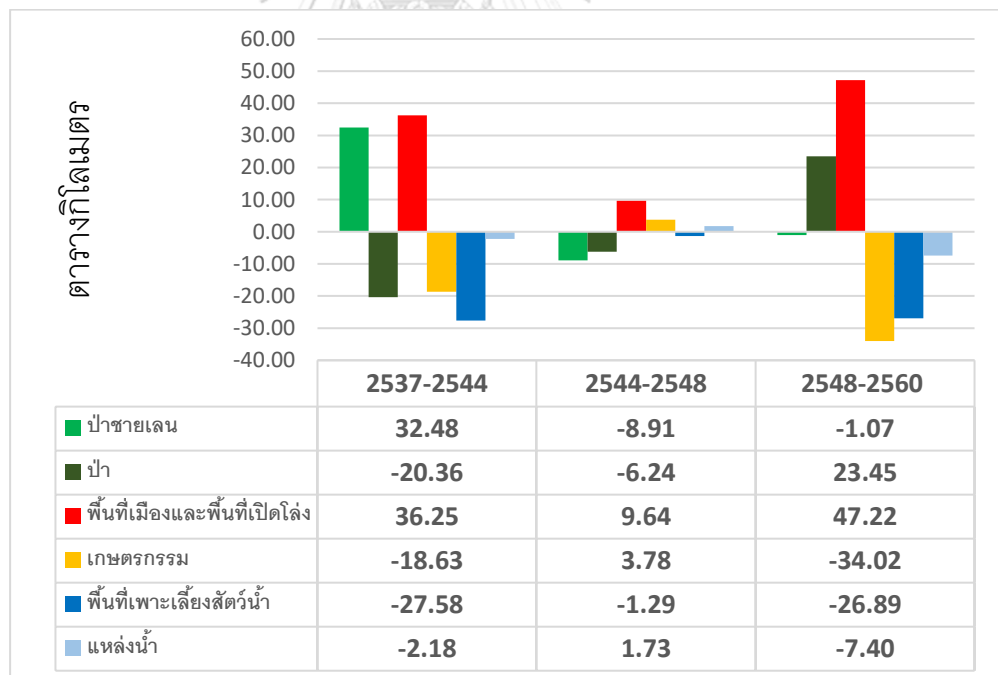
การเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งไปเป็นเกษตรกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน พ.ศ.2544 – 2548 และ พ.ศ.2548 – 2560 โดยมีขนาดพื้นที่ 5.63 และ 5.76 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ มีการลดลงของพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งมากที่สุดเมื่อเทียบกับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่นๆที่ทำการศึกษา มีสาเหตุจากหลายปัจจัยด้วยกัน ทั้งการเกิดอุทกภัยส่งผลให้ พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่อยู่แนวชายฝั่งทะเลได้ รับน้ำจืดในปริมาณสูงเกินไปส่งผลให้ สัตว์น้ำตายเป็นจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการได้ ถือ โอกาสนี้เพื่อหาผลกำไรจากการประกอบการ โดยเพิ่มราคาอุปกรณ์ทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีราคาสูงขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อการลงทุนในการฟื้นฟู บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำส่วนใหญ่เลิกการประกอบอาชีพดังกล่าว บางพื้นที่ทิ้งพื้นที่ไว้ เป็นที่รกร้างกลายเป็นพื้นที่เบ็ดเตล็ด และพื้นที่บางส่วนที่เคยบุกรุกป่าชายเลนมาทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำก็กลับมาเป็นพื้นที่ป่าชายเลนเช่นเดิม (ธนา จารุพันธุ์เศรษฐ์ และคณะ, 2557)

ฉ. แหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทำการศึกษานั้นมีการลดลงเพียงน้อยใน พ.ศ.2537 – พ.ศ.2560 เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่แหล่งน้ำไปเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากที่สุด เนื่องจากผู้เพาะเลี้ยงได้ทำการเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่แหล่งน้ำมากยิ่งขึ้น เนื่องจากความสะดวกต่อการเพาะเลี้ยง ส่งผลให้พื้นที่แหล่งน้ำในเขตพื้นที่ทำการศึกษาลดลง อีกทั้งแหล่งน้ำมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นพื้นที่ป่าชายเลนอีกด้วย อาจเนื่องจากกาลเวลาที่ผ่านไปกับการเกิดสถานการณ์ต่างๆ ทางธรรมชาติ โดยเฉพาะการเกิด อุทกภัยครั้งใหญ่ในช่วงปี พ.ศ.2554 เกิดการพัดพาตะกอนและทรายทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ (ธนา จารุพันธุ์เศรษฐ์ และคณะ, 2557)

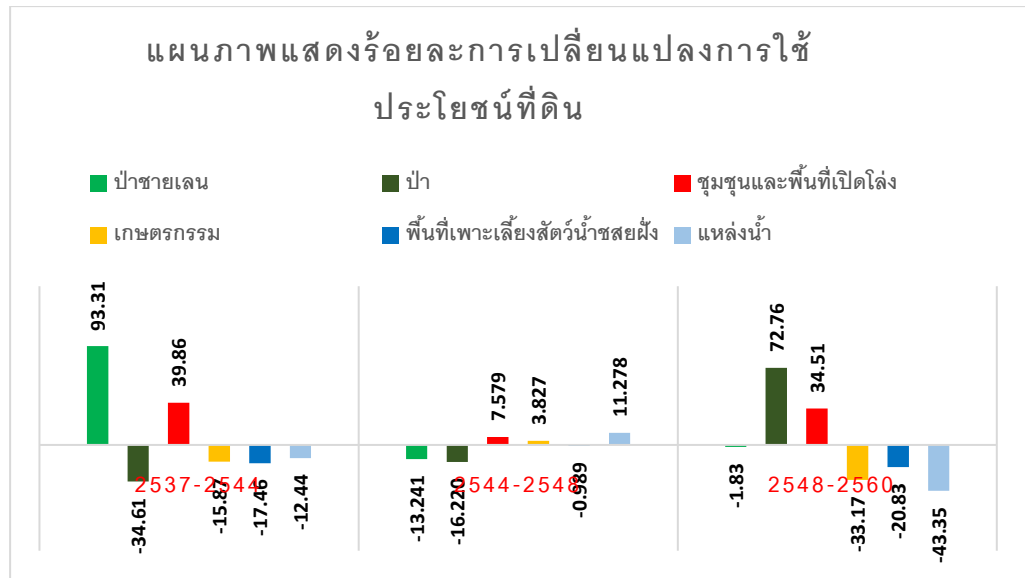
การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอนพบว่า การเปลี่ยนแปลงในช่วง พ.ศ.2537 – 2560 พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในภาคเกษตรกรรม อันได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง มีแนวโน้มลดลง และมีการแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในภาคเกษตรกรรมไปเป็น ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง โดยการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภท ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง มีสัดส่วนมากที่สุดในการใช้ที่ดินทุกประเภท คือร้อยละ 34.8 ใน พ.ศ.2560

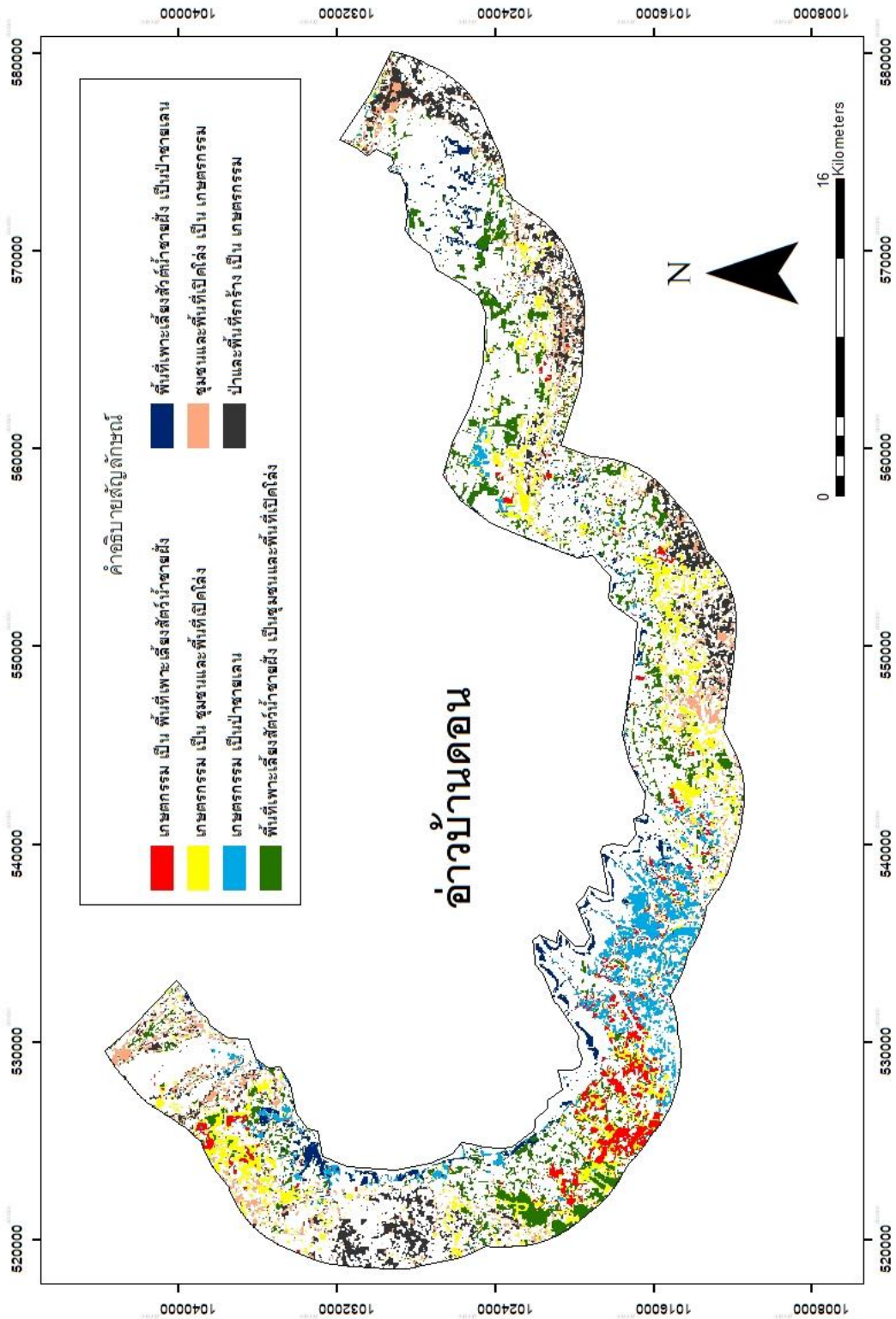
ภาพที่ 8 ร้อยละการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทในพ.ศ.2537 , 2544 , 2548 และ 2560

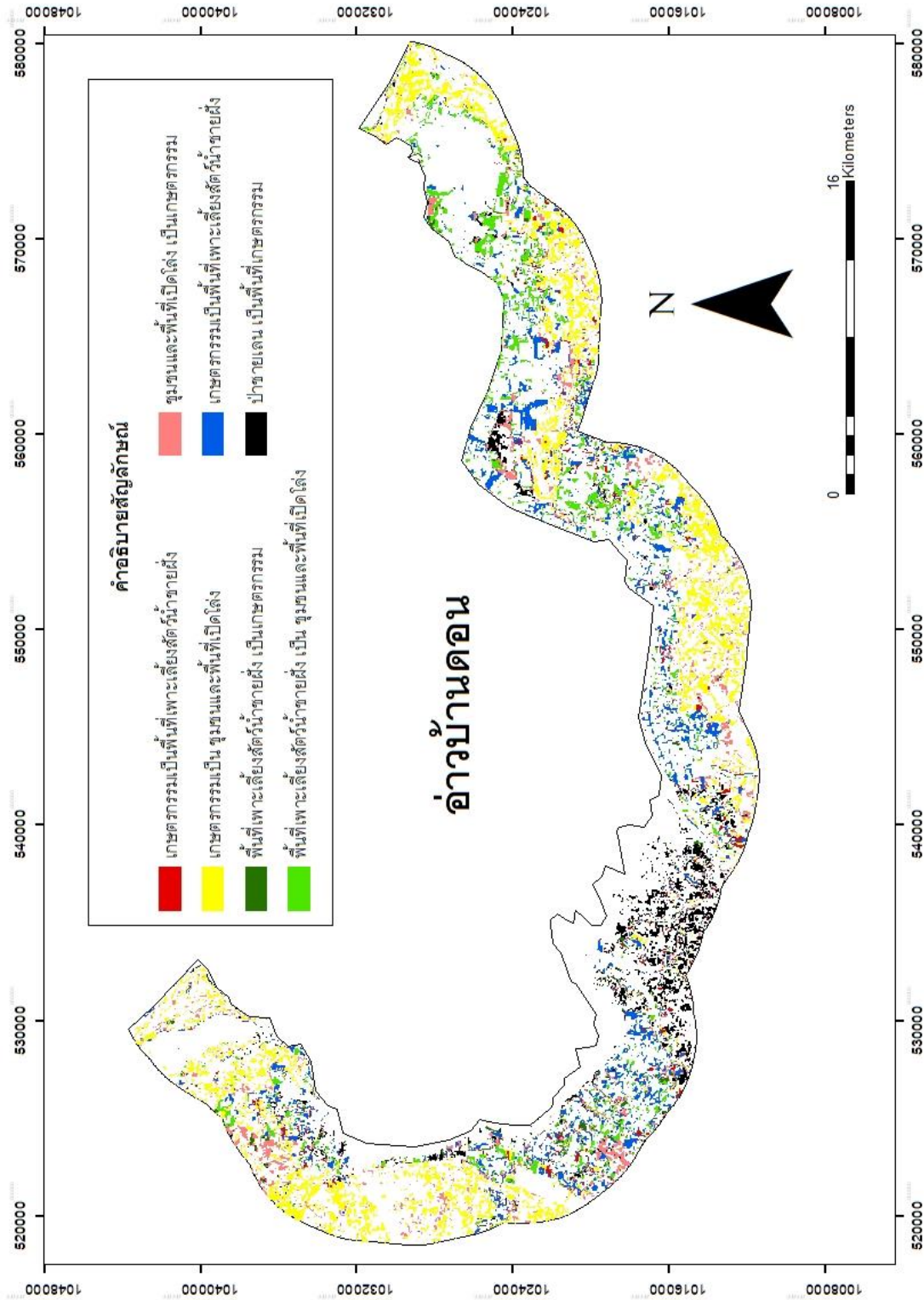
ภาพที่ 9 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทใน พ.ศ.2537-2544, พ.ศ. 2544-2548 และ พ.ศ.2548 - 2560

ภาพที่ 10 แผนภาพแสดงร้อยละการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในช่วง พ.ศ.2537-2544 , ช่วง พ.ศ.2544-2548, ช่วง พ.ศ.2548-2560

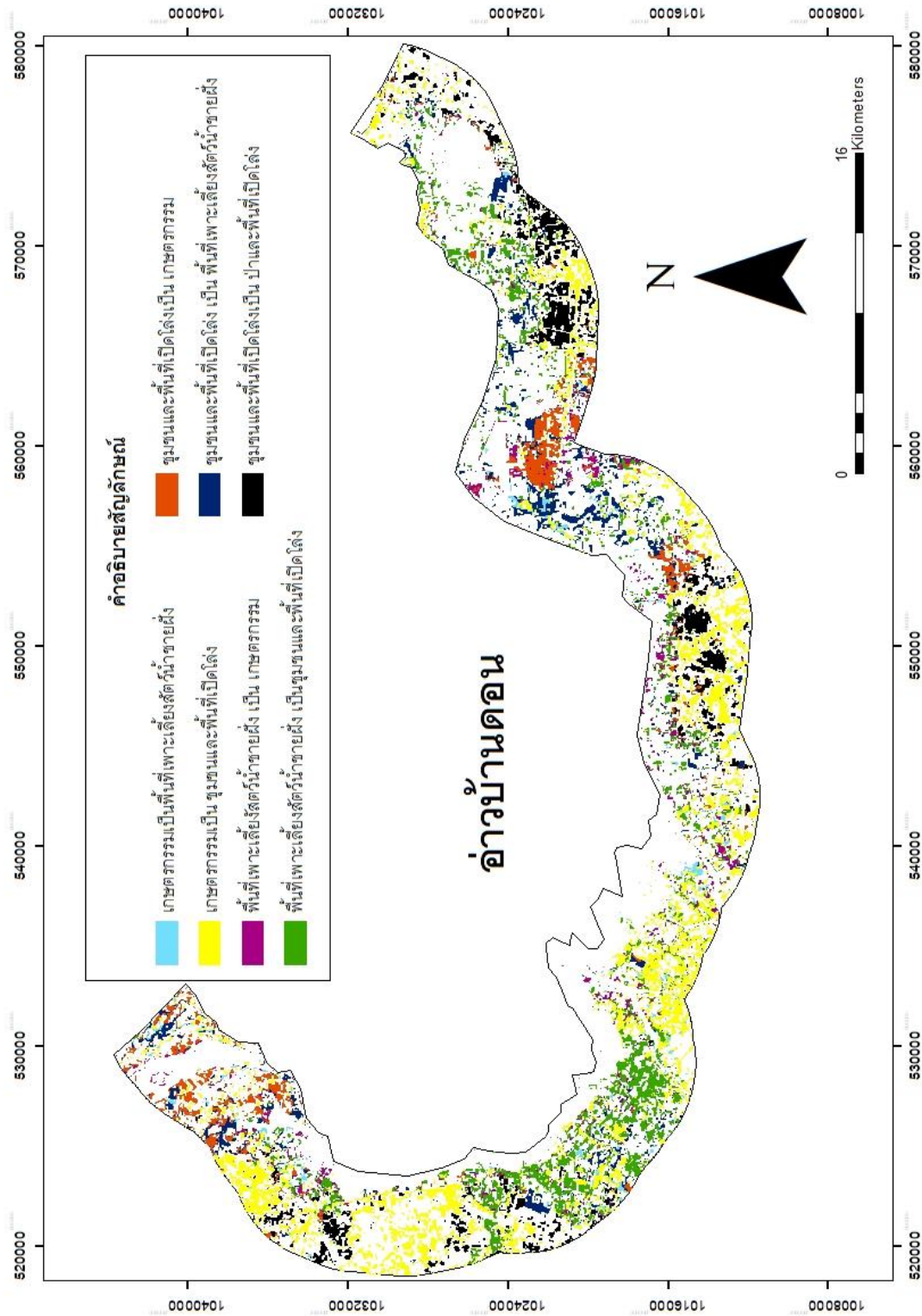

ภาพที่ 11 แผนที่การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ.2537 – 2544

ภาพที่ 12 แผนที่การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ.2544 – 2548

ภาพที่ 13 แผนที่การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ.2548 – 2560

5.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอนได้มาจากการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอน และข้อมูลสถิติการประมงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่อ่าวบ้านดอน

5.2.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

1. รายได้ลดลง

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 78.7 ของกลุ่มประชากรทั้งหมด โดยเฉพาะกลุ่มอดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้านทุกคนกล่าวว่ารายได้ของตนเองในปัจจุบันลดน้อยลงเมื่อเทียบกับในอดีต รองลงมาคือกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ร้อยละ 84.2 และชาวบ้านและผู้นำชุมชน ร้อยละ 53.3 ของประชากรทั้งหมดของแต่ละประเภทกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 10 ผลกระทบด้านรายได้ลดลง

ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	84.2
อดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้าน	100
ชาวบ้านและผู้นำชุมชน	53.3
ประชากรทั้งหมด	78.7

2. หนี้สินเพิ่มขึ้น

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 63.8 ของกลุ่มประชากรทั้งหมด กล่าวว่าตนเองและครอบครัวมีหนี้สินเพิ่มสูงขึ้นจากในอดีต โดยกลุ่มของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งได้รับผลกระทบมากที่สุดคือร้อยละ 74.7 รองลงมาคือ อดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้าน และ ชาวบ้านและผู้นำชุมชน ที่ร้อยละ 69.2 และ 46.7 ของประชากรทั้งหมดของแต่ละประเภทกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 11 ผลกระทบด้านหนี้สินเพิ่มขึ้น

ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	74.7
อดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้าน	69.2
ชาวบ้านและผู้นำชุมชน	46.7
ประชากรทั้งหมด	63.8

3. การสูญเสียที่ดิน

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 42.1 ของกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง แต่ไม่มีการพบในประเภทของประชากรอื่น เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีการสูญเสียที่ดิน โดยมีทั้งรูปแบบของการขายและการให้เช่า

4. การเปลี่ยนแปลงอาชีพ

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 29.8 ของกลุ่มประชากรทั้งหมด ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจในด้านของการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ที่ลดน้อยลง อันเนื่องมาจากอาชีพเดิมไม่ประสบความสำเร็จ มีอุปสรรค การเปลี่ยนแปลงอาชีพในปัจจุบันไม่ได้ทำให้รายได้มีขึ้นเหมือนอดีต โดยกลุ่มของอดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบมากที่สุดคือร้อยละ 46.2 รองลงมาคือ เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และ ชาวบ้านและผู้นำชุมชน ที่ร้อยละ 26.3 และ 20 ของประชากรทั้งหมดของแต่ละประเภทกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 12 ผลกระทบด้านการเปลี่ยนแปลงอาชีพ

ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	26.3
อดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้าน	46.2
ชาวบ้านและผู้นำชุมชน	20
ประชากรทั้งหมด	29.8

5.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อเศรษฐกิจของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

1. เงินทุน

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 78.7 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมดกล่าวว่าเงินทุนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตของประชาชนในอ่าวบ้านดอน โดยเงินทุนหมายถึงเงินที่ให้ในการลงทุนการประกอบอาชีพและเงินที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของอ่าวบ้านดอน เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ต้องใช้เงินทุนในการเพาะเลี้ยงจำนวนมาก ซึ่งคนในพื้นที่บางกลุ่มไม่มีเงินในการลงทุน เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเป็นการใช้ประโยชน์แบบอื่น เช่น การเปลี่ยนรูปแบบการเพาะเลี้ยงกุ้งเป็นเพาะเลี้ยงปลาน้ำกร่อยเพราะมีทุนในการเลี้ยงต่ำกว่า บางส่วนก็ได้ขายหรือให้นายทุนเช่าที่ดินของตนเองเพื่อนำเงินมาใช้ในการลงทุนเพาะเลี้ยงและการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน บางส่วนมีการกู้เงินมาใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพและการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

“มีหนี้สินเพิ่มขึ้นจากการกู้ยืมเงินมาใช้ในการทำประมงพื้นบ้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น การซื้อยนต์ใหม่ พัฒนาต่อเติมเรือ ความลำบากในเรื่องของกฎหมายที่เข้มงวดมากขึ้น การดั้นรนในการทำประมงที่ไกลขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดต้นทุนในการประกอบอาชีพนำมาซึ่งการกู้ยืมหนี้สินมากขึ้น” (ชาวประมงพื้นบ้าน คนที่ 1-3, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2561)

2. การเข้ามาของระบบนายทุน

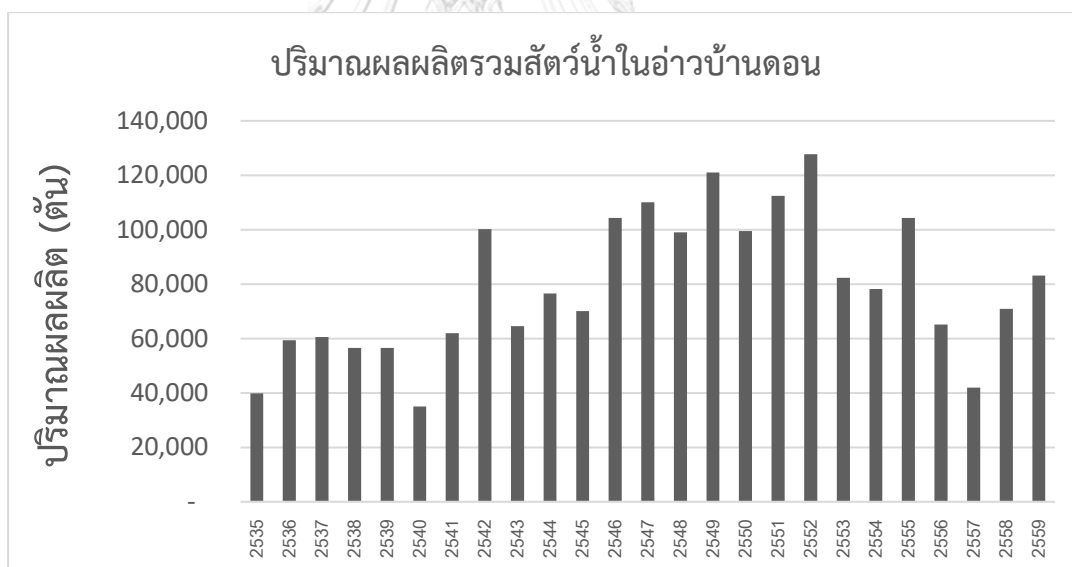
ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 76.6 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมดกล่าวว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจคือการเข้ามาของระบบนายทุนในพื้นที่อ่าวบ้านดอน โดย “พื้นที่อ่าวบ้านดอนเริ่มมีกลุ่มนายทุนจากจังหวัดเพชรบุรี โดยเข้ามาในรูปแบบนายทุนเนื่องจากพื้นที่อ่าวบ้านดอนมีขนาดพื้นที่ใหญ่กว่า และพื้นที่เดิมในจังหวัดเพชรบุรีมีผลกระทบเรื่องของมลพิษ” (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 1, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2561) การเข้ามาของกลุ่มนายทุนส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของคนในพื้นที่ เนื่องจากเกษตรกรต้องถินขายหรือปล่อยเช่าพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้กลุ่มนายทุน เนื่องจากการไม่ประสบความสำเร็จในการเพาะเลี้ยง ทำให้เกษตรกรบางคนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ มีผลทำให้รายได้ลดน้อยลง

“การเข้ามาในรูปแบบของเกษตรกรพันธสัญญา ในปัจจุบันการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกรต้องถินรายย่อยก็ยังคงมีอยู่บ้าง แต่การเพาะเลี้ยงของเกษตรกรเป็นไปในรูปแบบพันธสัญญา เช่นต้อง

ซื้ออาหาร ยา จากบริษัทเท่านั้นจึงจะได้ถูกพันธุ์สัตว์น้ำในการเพาะเลี้ยง” (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 19, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2561)

3. ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำของพื้นที่อ่าวบ้านดอน

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 59.6 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด กล่าวถึงปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำของพื้นที่อ่าวบ้านดอนส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ อันเนื่องด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของอ่าวบ้านดอน แม่น้ำและคลองหลายสายที่ไหลลงสู่อ่าว ส่งผลให้อ่าวบ้านดอนมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก เป็นผลทำให้เกิดการใช้ประโยชน์พื้นที่อ่าวบ้านดอนในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง อันได้แก่ กุ้ง หอยแครง หอยนางรม ปลาน้ำกร่อย เป็นต้น รวมไปถึง การประมงพื้นบ้าน ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์สอดคล้องกับข้อมูลสถิติการประมงของจังหวัดสุราษฎร์ธานีจาก ฝ่ายสถิติและสารสนเทศประมง กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

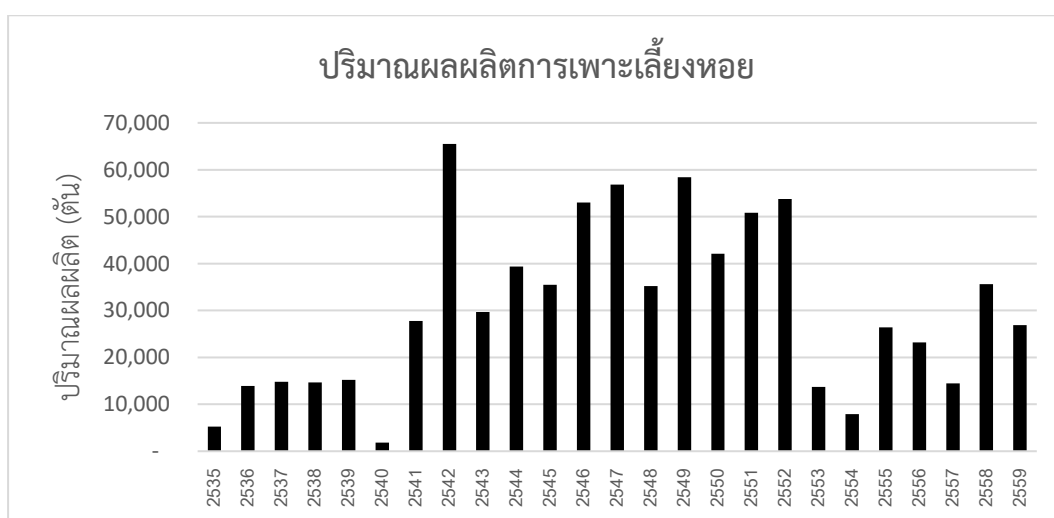

ภาพที่ 14 ปริมาณผลผลิตรวมสัตว์น้ำในอ่าวบ้านดอน พ.ศ.2535 – 2559

ที่มา : ฝ่ายสถิติและสารสนเทศประมง กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปริมาณผลผลิตรวมสัตว์น้ำในอ่าวบ้านดอน คือผลผลิตรวมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (กุ้งทุกชนิด หอยทุกชนิด ปูทุกชนิด ปลาน้ำกร่อย) และการประมงพื้นบ้านจากข้อมูลที่แสดงในภาพที่ 15 ใน

พ.ศ.2535 – 2559 พบว่าปริมาณผลิตรวมสัตว์น้ำในอ่าวบ้านดอน มีปริมาณคงที่อยู่ในระดับผลผลิตที่ 60,000 -80,000 ตัน/ปี โดยมีช่วงเพิ่มขึ้นมากในช่วง พ.ศ.2546-2555 อันเนื่องมาจากปัจจัยที่กระตุ้นผลผลิตสัตว์น้ำบางชนิด ที่มีผลทำให้ผลผลิตรวมสัตว์น้ำของอ่าวบ้านดอนเพิ่มขึ้นด้วย เช่น โครงการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงกุ้งเพื่อการส่งออก การจัดสรรที่ดินเพื่อการทำการเพาะเลี้ยงกุ้งและหอย(รูปแบบสหกรณ์เพื่อการเกษตร) โครงการ Sea food bank แต่ช่วง พ.ศ.2555 จากนี้ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำกลับมามีค่าคงที่ในจุดเดิม

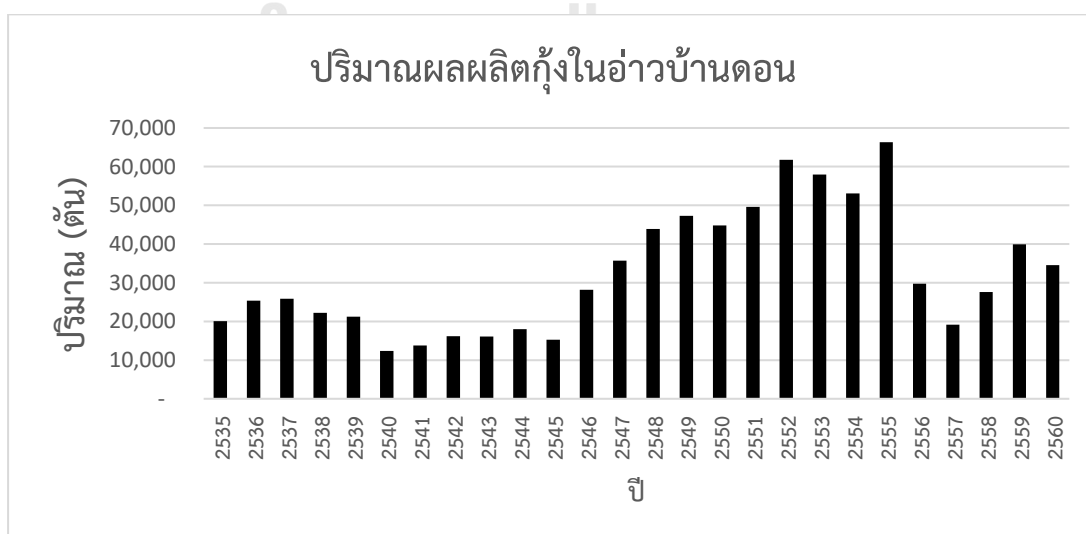
ภาพที่ 15 ปริมาณผลผลิตการเพาะเลี้ยงหอย พ.ศ.2535 - 2559

ที่มา : ฝ่ายสถิติและสารสนเทศประมง กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปริมาณผลผลิตการเพาะเลี้ยงหอย พ.ศ.2535 – 2559 แสดงให้เห็นในภาพที่ 16 นิภาพร รัชตพัฒนากุล(2558) พื้นที่อ่าวบ้านดอนมีทรัพยากรทางทะเลอุดมสมบูรณ์และหลากหลาย การใช้ทรัพยากรในอ่าว บ้านดอนด้วยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำพาเชิงพาณิชย์เกิดขึ้นในช่วงต้นทศวรรษ 2500 เมื่อเริ่มมีการทดลองเพาะเลี้ยง หอยนางรมเป็นครั้งแรก ตามมาด้วยการเพาะเลี้ยงหอยแครงเชิงพาณิชย์เมื่อกลางทศวรรษ 2510 จนปัจจุบัน การเพาะเลี้ยงหอยนางรมและหอยแครงกลายเป็นกิจกรรมหลักของการใช้ทรัพยากรในอ่าว โดยสรุปปริมาณผลผลิตการเพาะเลี้ยงหอยออกเป็น 3 ช่วงดังนี้

1. ช่วง พ.ศ.2535 – 2541 การเลี้ยงหอยยังไม่ได้รับความนิยม ถึงแม้ช่วงนี้มีการเพาะเลี้ยงอยู่บ้างแต่ก็ยังไม่ได้รับความนิยมมากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มของนายทุนจากจังหวัดเพชรบุรี(เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำคนที่ 1) ปริมาณผลผลิตน้อยกว่า 15,000 ตัน/ปี
2. ช่วง พ.ศ.2542 -2552 เป็นช่วงที่มีการเพิ่มขึ้นของการเพาะเลี้ยงหอย เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวเริ่มมีความนิยมมากขึ้นโดยเฉพาะในช่วง พ.ศ.2542 จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรส่วนใหญ่จะเริ่มการเพาะเลี้ยงหอยแครงในช่วงนี้ รวมไปถึงโครงการ Sea food bank ที่เปลี่ยนสินทรัพย์เป็นทุนในช่วง พ.ศ.2547 ส่งผลทำให้คนในท้องถิ่นเริ่มจับจองพื้นที่นอกชายฝั่งทะเลเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากขึ้น โดยเฉพาะการเพาะหอยแครงในเขตพื้นที่อนุญาต
3. ช่วง พ.ศ.2553 – 2559 เป็นช่วงที่ยังคงมีการเพาะเลี้ยงหอยแต่ผลผลิตที่ไม่มากเหมือนช่วงก่อนหน้าส่วนใหญ่ผลผลิตจะเป็นของรายใหญ่ ในรูปแบบระบบนายทุน เนื่องจากเป็นช่วงที่เริ่มประสบปัญหาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงเช่น ปัญหาอุทกภัย พ.ศ.2554 การลงทุนในการผลิตที่สูงขึ้น การประสบปัญหาการขาดทุนของรายย่อยของคนในท้องถิ่น การเข้มงวดของหน่วยงานภาครัฐที่ปราบปรามพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำนอกชายฝั่ง นอกเขตอนุญาต การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยที่กล่าวมาดังกล่าวมีผลทำให้ผลผลิตหอยลดน้อยลง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 16 ปริมาณผลผลิตกุ้งในอ่าวบ้านดอน พ.ศ.2535 - 2560

ที่มา : ฝ่ายสถิติและสารสนเทศประมง กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปริมาณผลผลิตการเพาะเลี้ยงกุ้งในช่วง พ.ศ.2535 – 2559 แสดงให้เห็นในภาพที่ 17 พบว่าปริมาณผลผลิตกุ้งค่อนข้างมีการเปลี่ยนแปลงเป็น 3 ช่วงดังนี้

1. ช่วงปริมาณผลผลิตกุ้งน้อย ช่วง พ.ศ. 2535 - 2546 โดยปริมาณผลผลิตของอ่าวบ้านดอนในช่วงนี้คือประมาณ 15,000 – 25,000 ตัน/ปี จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรให้ข้อมูลว่าในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่มี คุณภาพน้ำไม่ดี มีการระบาดของโรคกุ้งตายด่วน หรือ โรค EMS หรือ Shrimp Early Mortality Syndrome โดยเกษตรกรบางคนจะหยุดเลี้ยงในช่วง พ.ศ.2545
2. ช่วงปริมาณผลผลิตกุ้งมาก พ.ศ. 2547 - 2555 โดยปริมาณผลผลิตกุ้งในช่วงนี้ทุกปีมีผลผลิตเฉลี่ยมากกว่า 35,000 ตัน/ปี
3. ช่วงปริมาณผลผลิตกุ้งเริ่มลดลง พ.ศ.2556 – 2560 ในช่วงดังกล่าวเริ่มมีปริมาณผลผลิตลดน้อยลงจากช่วงแรก โดยเฉพาะ พ.ศ.2557

การเพาะเลี้ยงกุ้งในพื้นที่อ่าวบ้านดอนนิยมเลี้ยงกันมากในช่วง ก่อน พ.ศ.2535 โดยตั้งแต่ พ.ศ.2535 เป็นต้นมาผลผลิตเริ่มลดน้อยลงจาก คุณภาพของน้ำเสื่อมโทรมลง การระบาดของโรคระบาด ทำให้เกษตรกรรายย่อยเริ่มลดลงตั้งแต่ พ.ศ.2536 อันเนื่องจากปัญหาในการเพาะเลี้ยงและต้นทุนในการเพาะเลี้ยงที่ค่อยข้างสูง การเพาะเลี้ยงกุ้งในช่วง พ.ศ.2547 “ปริมาณผลผลิตเริ่มกลับมาสูงขึ้น เนื่องจากการผลิตส่วนใหญ่จะเป็นไปในรูปแบบของรายใหญ่ ที่นำเทคโนโลยีมาเกี่ยวข้องในการพัฒนาการเพาะเลี้ยง เช่น การปูฝ้ายารองกันบ่อ เพื่อลดการสะสมตัวของโรคและตะกอน การปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อนการเพาะเลี้ยง การเลี้ยงตามมาตรฐาน GMP นอกจากนั้นก็มีปัจจัยเรื่องของราคาและการส่งเสริมเพื่อการส่งออกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง” (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 18 และ 19, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2561)

ภาพที่ 17 ปริมาณผลผลิตปลาน้ำกร่อยในอ่าวบ้านดอน พ.ศ.2535 - 2560

ที่มา : ฝ่ายสถิติและสารสนเทศประมง กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปริมาณผลผลิตปลาน้ำกร่อยในอ่าวบ้านดอน พ.ศ.2535 - 2560 แสดงในภาพที่ 18 พบว่าปริมาณผลผลิตของปลาน้ำกร่อยมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นทุกปี การเพาะเลี้ยงปลาน้ำกร่อย ส่วนใหญ่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือการเพาะเลี้ยงปลากระพงขาว ปลากระรัง

ข้อมูลจากกลุ่มประชากร “ปัจจุบันเกษตรกรบางราย ได้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งในอดีตมาทำการเพาะเลี้ยงปลาน้ำกร่อย เนื่องจากราคาผลผลิตดี ไม่มีความยุ่งยากในการเพาะเลี้ยง ต้นทุนในการเพาะเลี้ยงมาสูงเท่ากับสัตว์น้ำชนิดอื่นๆ” (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 13, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

จากข้อมูลสัมภาษณ์จากประชาชนตัวอย่างและข้อมูลสถิติการประมงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำของพื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีผลผลิตน้อยลงจากในอดีต มีผลทำให้รายได้ของประชากรในพื้นที่ลดลง

4. คุณภาพของทรัพยากรน้ำ

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 59.6 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมดกล่าวว่าปัจจัยในเรื่องของคุณภาพของทรัพยากรน้ำ เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง “เนื่องจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำใน

พื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอนนั้นต้องการใช้ทรัพยากรน้ำในการเพาะเลี้ยงมัลพิชทางน้ำที่เกิดขึ้นจากภาค การเกษตร โรงงานอุตสาหกรรม และจากครัวเรือน ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำบางชนิดมีความอ่อนไหว ต่อการเลี้ยง เช่น การเพาะเลี้ยงหอยแครง เนื่องจากการเพาะเลี้ยงหอยบริเวณชายฝั่งอ่าวบ้านดอน เป็นการเพาะเลี้ยงในระบบเปิด โดยได้รับผลกระทบจากการทำนาเกลือเนื่องจากการเพาะเลี้ยง ระบบฟาร์มมีการปล่อยน้ำเสียออกสู่แหล่งน้ำ” (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 15, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561) “ปัจจุบันมัลพิชทางน้ำในพื้นที่อ่าวบ้านดอนดีขึ้น เนื่องจากการเพาะเลี้ยงกุ้งใน ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นระบบฟาร์มของนายทุนรายใหญ่ที่มีระบบการจัดการน้ำที่ดี”(เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยง สัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 12, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2561)

“มัลพิชทางน้ำในปัจจุบันส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตร เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ไปใช้ประโยชน์ในการปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด พื้นที่สวนปาล์มน้ำมัน จะมีการระบายน้ำออกสู่ แหล่งน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นน้ำที่หมักหมมมาจากเศษใบจากสวนปาล์ม น้ำมันส่งผลทำให้เกิดน้ำเสีย ที่มีสีเขียวยสกปรก นอกจากนั้นยังมีการใช้ยาฆ่าหญ้าในภาคการเกษตรซึ่ง ส่งผลทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพะดินและน้ำ อันนำไปสู่ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของ เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งอ่าวบ้านดอน ” (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 11, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2561)

5. ปัญหาเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 53.2 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด กล่าวว่าปัจจัยในเรื่องปัญหาของเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อด้าน เศรษฐกิจ โดยความไม่มั่นใจในระบบเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ ทำให้คนระมัดระวังในการใช้จ่าย มากขึ้น ค่าครองชีพที่สูงขึ้น

ชาวบ้านคนที่ 14 (สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2561) กล่าวว่า “รายได้ลดน้อยลง จาก เศรษฐกิจโดยรวมทั่วไปของประเทศไม่ดี ทำให้ขายสินค้าได้น้อยขึ้น รายได้ลดลง เนื่องจากประชาชนมี ความระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น ค่าครองชีพที่สูงขึ้น”

6. ราคาผลผลิตสัตว์น้ำ

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 53.2 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด กล่าวว่า ราคาผลผลิตสัตว์น้ำเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ เนื่องจากความไม่แน่นอนของ

ราคาผลผลิตสัตว์น้ำมีผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงและชุมชนบริเวณรอบอ่าวบ้านดอน โดยเมื่อราคาผลผลิตราคาต่ำลงทำให้รายได้ของคนในชุมชนน้อยลง เนื่องจากเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน ส่งผลต่อปัญหาการมีหนี้สินจากการลงทุนในการเพาะเลี้ยงที่ขาดทุน

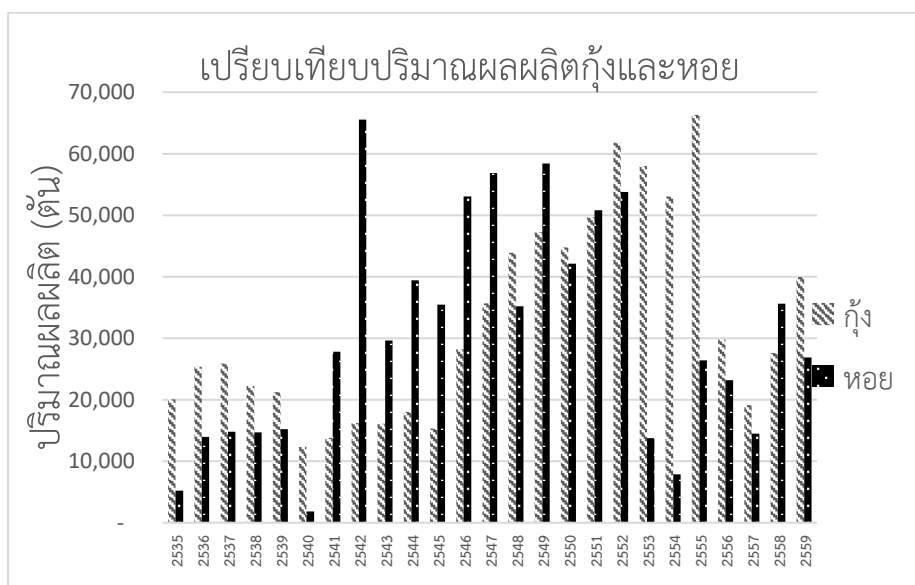
“รายได้ลดลง เนื่องจากราคาผลผลิตสัตว์น้ำไม่ดี โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ คือ การขึ้นอยู่กับราคาผลผลิตในช่วงนั้น และปริมาณผลผลิตที่จะได้” (เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 6-9, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2561)

7. ความขัดแย้งและความสอดคล้องของการใช้ประโยชน์ที่ดินบางประเภท

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 40.4 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด การใช้ประโยชน์ที่ดินบางประเภทบนพื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน โดยแหล่งของรายได้หลักของประชาชนในอ่าวบ้านดอนขึ้นอยู่กับประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเป็นหลัก ซึ่งได้แก่ การเพาะเลี้ยงกุ้ง การเพาะเลี้ยงหอย การเพาะเลี้ยงปลาน้ำกร่อย ปู ปัจจุบันอ่าวบ้านดอนเริ่มมีการใช้ประโยชน์แบบอื่น เช่น การปลูกปาล์มน้ำมัน มะพร้าว การท่องเที่ยว ฯลฯ

ลักษณะของการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นไปในลักษณะของการใช้ทรัพยากรร่วมกันในพื้นที่ ซึ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินในบางประเภทจะมีผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินอีกชนิด เช่น การเพาะเลี้ยงกุ้งมีผลกระทบต่อ การเพาะเลี้ยงหอยแครง โดยที่ความนิยมในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแต่ละชนิด จะเปลี่ยนไปตามปัจจัยภายนอกอื่นๆ

“การเพาะเลี้ยงหอย ได้รับผลกระทบจากทำนากุ้งเนื่องจากการใช้ทรัพยากรน้ำร่วม การเพาะเลี้ยงหอยเป็นระบบเปิด การเลี้ยงกุ้งอยู่ในระบบปิด (ระบบฟาร์ม) การเพาะเลี้ยงกุ้งในบางครั้งมีการปล่อยน้ำเสียออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยไม่มีการบำบัดก่อนระบายออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ส่งผลทำให้เกิดน้ำเสีย มีผลทำให้ปริมาณผลผลิตการเพาะเลี้ยงหอยลดลง แต่ปัจจุบันดีขึ้นเพราะรูปแบบการเลี้ยงกุ้งเป็นของรายใหญ่ที่มีระบบจัดการน้ำเสียที่ดี” (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 10-12, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2561)

ภาพที่ 18 การเปรียบเทียบผลผลิตกุ้งและหอย

ข้อมูลการเปรียบเทียบผลผลิตกุ้งและหอยในอ่าวบ้านดอน แสดงในภาพที่ 19 โดยพบว่า ปริมาณของผลผลิตกุ้งและหอยจะเป็นในลักษณะที่ตรงกันข้ามกันเนื่องจากเหตุผลของการใช้ ทรัพยากรร่วมกันโดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 พ.ศ.2535 – 2540 ปริมาณผลผลิตของกุ้งยังคงสูงกว่าการผลิตหอย เนื่องจาก ในช่วงนี้การเพาะเลี้ยงหอยยังไม่ได้รับความนิยม และการเพาะเลี้ยงกุ้งเริ่มประสบปัญหาจากการ สะสมตัวของโรคจะพบว่าผลผลิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในช่วงดังกล่าวยังไม่สูงมากนัก

ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2542 – 2547 ช่วงที่มีการปริมาณผลผลิตหอยสูงกว่ากุ้ง เป็นอย่างมาก เนื่องจากช่วงดังกล่าวเป็นช่วงที่มี เกษตรกรเริ่มมีความนิยมเพาะเลี้ยงหอย และการส่งเสริมการเลี้ยง หอยอย่างชัดเจน

ช่วงที่ 3 พ.ศ.2548 – 2552 ช่วงที่มีปริมาณผลผลิตกุ้งและหอยมีปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

ช่วงที่ 4 พ.ศ.2553 – 2559 ช่วงที่ผลผลิตกุ้งมากกว่าหอย โดยเฉพาะช่วง พ.ศ.2553 – 2555 ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่มีปัญหาอุทกภัยครั้งใหญ่ ซึ่งการเพาะเลี้ยงสัตว์ทั้งสอง มีการ เพาะเลี้ยงไม่เหมือนกัน กุ้งเลี้ยงในระบบฟาร์มได้รับผลกระทบน้อยกว่าเพราะเกษตรกรสามารถ

ควบคุมการผลิตได้ และมันเป็นกลุ่มเกษตรกรรายใหญ่ แต่การเลี้ยงหอยเป็นการเพาะเลี้ยงระบบเปิดที่ไม่สามารถควบคุมได้ ปัญหาอุทกภัยส่งผลทำให้น้ำจืดไหลลงสู่อ่าวบ้านดอนจำนวนมาก ส่งผลให้การเพาะเลี้ยงหอยนอกชายฝั่งได้รับผลกระทบโดยตรง

“การทำประมงพื้นบ้านได้รับผลดีจากการเพาะเลี้ยงหอย เนื่องจากเริ่มมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าการทำคอกหอยกลางทะเลส่งผลดีกว่าการเพาะเลี้ยงกึ่ง เนื่องจากเริ่มมีทรัพยากรท้องถิ่นกลับมา เริ่มมีปลาต่างๆเกิดขึ้น เนื่องจากปลามีแหล่งพักพิง แตกต่างกับช่วงที่มีการทำนากุ้งอย่างมากซึ่งทรัพยากรทางทะเลในท้องถิ่นค่อนข้างจะหายาก สัตว์น้ำต่างๆที่เคยหายไปเริ่มกลับคืนมา” (ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 4-5, สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2561)

8. อุปสรรคในการทำประมงพื้นบ้าน

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 36.2 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด โดยทั้งหมดคือกลุ่มอดีตชาวประมงและชาวประมงพื้นบ้าน โดยกลุ่มประชากรกว่า ปัจจัยด้านอุปสรรคในการทำประมงพื้นบ้าน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ โดยการประมงพื้นบ้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของพื้นอ่าวบ้านดอน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะค่อยลดน้อยลงไป

“ประมาณ พ.ศ. 2540 ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่อ่าวบ้านดอนเริ่มน้อยลงทรัพยากรในทะเลเริ่มน้อยลง เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่นากุ้ง โรงงานอุตสาหกรรม และความเข้มงวดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมเครื่องมือในการทำประมงที่ผิดกฎหมาย” (อดีตชาวประมงคนที่ 1-3, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2561)

ภาพที่ 19 ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำที่ขึ้นท่าเรือสำคัญ

ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำที่ขึ้นท่าเรือสำคัญ แสดงในภาพที่ 20 โดยเป็นปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำรวมทุกชนิดที่ขึ้นท่าเรือที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งเป็นค่าที่สะท้อนถึงปริมาณการทำประมงพื้นบ้านของชุมชนในอ่าวบ้านดอนจะพบว่าจาก พ.ศ.2535 - พ.ศ.2559 ปริมาณสัตว์น้ำมีแนวโน้มที่ลดน้อยลง กลุ่มประชากรกลุ่มอดีตชาวประมงและชาวประมงพื้นบ้าน กล่าวถึงอุปสรรคในการประมงพื้นบ้านดังนี้

1. ปริมาณสัตว์น้ำน้อยลงจากการบีบคั้นให้ชาวประมงต้องใช้เครื่องมือการทำประมงผิดกฎหมายเพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณที่ต้องการ เพื่อให้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ ส่งผลทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเล

2. การทำประมงแบบพื้นบ้าน ถ้าใช้เครื่องมือที่ถูกกฎหมายจะต้องเดินทางออกไปไกลกว่าเดิมเนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของอ่าวบ้านดอนไม่เหมือนเดิม ต้องเดินทางออกไปด้านนอกอ่าวบ้านดอนที่ไกลกว่าเดิม ซึ่งมีขนาดของสัตว์น้ำที่ใหญ่กว่า ทำให้ต้นทุนในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น

3. ปัญหาอุทกภัยใน พ.ศ. 2554 ส่งผลต่อชาวประมงพื้นบ้าน ปริมาณสัตว์น้ำที่ขึ้นท่าเรือสำคัญเริ่มเพิ่มขึ้นมาเนื่องจากส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งในช่วงนั้นได้รับผลกระทบจากอุทกภัยใหญ่ การทำประมงไม่ได้รับผลกระทบมากนักเนื่องจากเป็นระบบนิเวศขนาดใหญ่กว่า ประกอบกับไม่ได้รับผลกระทบจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทำให้ปริมาณสัตว์น้ำที่ได้จากการทำประมงพื้นบ้านเพิ่มขึ้น

4. ในช่วง พ.ศ.2559 การประมงพื้นบ้านเริ่มมีผลผลิตมากขึ้น สะท้อนว่ามีผลดีของการทำคอกหอยกลางทะเล เนื่องจากเริ่มมีทรัพยากรท้องถิ่นกลับมา เริ่มมีกลับมามีปลาชนิดต่างๆ เนื่องจากปลามีแหล่งพักพิง แตกต่างกับช่วงที่มีการขยายตัวของการทำงานกุ้งซึ่งทรัพยากรทางทะเลในอ่าวบ้านดอนค่อนข้างจะหายาก

9. โครงการพัฒนาในพื้นที่

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 27.7 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมดกล่าวว่าโครงการพัฒนาพื้นที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ เช่นโครงการ Sea Food Bank เป็นโครงการเปลี่ยนสินทรัพย์เป็นทุนเกิดขึ้นมี ปี พ.ศ.2547 คือการเปลี่ยนพื้นที่นอกชายฝั่งอ่าวบ้านดอนให้เกษตรกรจับจองพื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะ การเพาะเลี้ยงหอยแครงเป็นที่นิยมเพาะเลี้ยงในช่วงนั้น สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2560) กล่าวว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเกษตรกรยื่นขอรับใบอนุญาตทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำซึ่งเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน(เบื้องต้น) ตามมาตรา 175 แห่ง พรก.การประมง 2558 จำนวน 2,122 ราย พื้นที่ 88,603 ไร่ และยังมีผู้ครอบครองพื้นที่สัตว์น้ำในที่สาธารณะประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาตมีพื้นที่ประมาณ 100,000 ไร่

“โครงการดังกล่าว(Sea Food Bank) ส่งผลทำให้เกษตรกรในพื้นที่ที่มีพื้นที่ในการประกอบอาชีพ ส่งผลทำให้รายได้เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาในพื้นที่อื่นๆที่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจของคนในพื้นที่ เช่น การส่งเสริมการทำกุ้งโดยการจัดสรรที่ดินโดยสหกรณ์” (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 10, **สัมภาษณ์**, 3 เมษายน 2561)

10. การพัฒนาของเทคโนโลยี

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 23.4 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมดกล่าวว่าเทคโนโลยีเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ “ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เทคโนโลยีได้เข้ามาช่วยทำให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้น เช่น การใช้ผ้ายางปูบ่อในการเพาะเลี้ยงกุ้งเพื่อลดการสะสมตัวของโรคระบาด และตะกอน การพัฒนาระบบจัดการน้ำที่มีคุณภาพ การพัฒนาระบบการเลี้ยงที่มีประสิทธิภาพ มาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ GMP” (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 18, **สัมภาษณ์**, 6 เมษายน 2561) “รวมไปถึงการพัฒนาเครื่องมือในการทำประมงที่ดีขึ้น เช่น การพัฒนาเครื่องยนต์เพื่อเพิ่มระยะทางในการออกไปทำการประมงเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้น” (ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 1-3, **สัมภาษณ์**, 8 เมษายน 2561)

11. ภัยธรรมชาติ

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 23.4 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด โดยส่วนใหญ่คือกลุ่มเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง โดยกล่าวว่าภัยธรรมชาติเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ตัวอย่างเช่น ช่วงวิกฤตน้ำท่วมใหญ่ในปีพ.ศ. 2554 ปริมาณน้ำจืดไหลลงสู่อ่าวบ้านดอนจำนวนมาก การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งซึ่งเป็นการเลี้ยงด้วยน้ำกร่อยเกษตรกรได้รับผลกระทบอย่างมาก โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงหอยแครงบริเวณชายฝั่งอ่าวบ้านดอนได้รับผลกระทบจากการที่น้ำจืดเกินไป ส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร

“หนี้สินเพิ่มขึ้นจากการกู้ยืมเงินมาใช้ในการลงทุนเพาะเลี้ยงหอยแครง ซึ่งหลายครั้งก็ประสบกับปัญหาขาดทุนเช่นอย่างในปี พ.ศ. 2554 ได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมใหญ่ ทำให้ได้ผลผลิตไม่ได้ปริมาณตามที่ต้องการ” (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 4-5, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

12. ปัญหาโรคระบาดในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 14.9 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด โดยอยู่ในกลุ่มประชากรประเภทเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทั้งหมด โดยกลุ่มของเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งกล่าวว่า “ปัญหาโรคระบาดเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทำให้การเพาะเลี้ยงไม่ได้ผล ผลกระทบทำให้ผลผลิตของเกษตรกรเสียหาย ส่งผลให้เกิดการขาดทุนและภาระหนี้สิน เกษตรกรบางรายต้องหยุดเลี้ยง เช่น พ.ศ. 2545 มีการระบาดของโรคในกุ้ง คือโรค ESM ซึ่งทำให้เกษตรกรมีการหยุดเลี้ยง การเลี้ยงกุ้งเป็นการเพาะเลี้ยงในระบบฟาร์มปิด ทำให้เกิดการสะสมของเชื้อโรคที่ทำให้เกิดโรคระบาดสามารถเกิดขึ้นได้ง่าย” (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 18 และ 19, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2561) ปัญหาโรคระบาดในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ

5.2.3 ผลกระทบด้านสังคม

1. ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดลง

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 80.8 จากกลุ่มประชากรทั้งหมด กล่าวว่าความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดลงจากในอดีต อันเนื่องมาจากหลายปัจจัย เช่น การเปลี่ยนแปลง

อาชีพ การเข้าสู่สังคมเมือง เป็นต้น โดยกลุ่มของ อดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้าน ได้รับผลกระทบทั้งหมด รองลงมาคือ เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และ ชาวบ้านและผู้นำชุมชน ได้รับผลกระทบที่ร้อยละ 78.9 และ 66.7 ของประชากรทั้งหมดของแต่ละประเภทกลุ่ม ตัวอย่าง แสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดลง

ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	78.9
อดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้าน	100
ชาวบ้านและผู้นำชุมชน	66.7
ประชากรทั้งหมด	80.8

2. การเลือนหายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 74.5 จากกลุ่มประชากรทั้งหมด กล่าวว่า พื้นที่อ่าวบ้านดอนนั้นเริ่มมีการเลือนหายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเกิดจาก การเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพ ไม่มีการสืบต่อจากรุ่นสู่รุ่น การเข้าสู่สังคมเมือง เทคโนโลยี เป็นต้น โดยกลุ่มของอดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบทั้งหมด รองลงมาคือ เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และ ชาวบ้านและผู้นำชุมชน ได้รับผลกระทบที่ร้อยละ 68.4 และ 60 ของประชากรทั้งหมดของแต่ละประเภทกลุ่มตัวอย่าง แสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ผลกระทบด้านการเลือนหายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	68.4
อดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้าน	100
ชาวบ้านและผู้นำชุมชน	60
ประชากรทั้งหมด	74.5

สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงมีอยู่คู่กับการทำประมงพื้นบ้าน คือการดูลม ดูน้ำ ดูดาว ดูข้างขึ้นข้างแรมของชาวประมงก่อนที่จะเดินทาง ปัจจุบันยังคงมีภูมิปัญญานี้อยู่แต่น้อยลงไปตาม

อาชีพประมงพื้นบ้านที่ลดน้อยลงเช่นกัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการ วางเบ็ด จมแห จมไทร ทอดแห ยังคงเป็นภูมิปัญญาที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน

3. ความขัดแย้งในชุมชน

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 40.4 จากกลุ่มประชากรทั้งหมด กล่าวว่าในชุมชนที่ตนเองอาศัยมีความขัดแย้งเกิดขึ้นอยู่บ้าง อันได้แก่ ความขัดแย้งในการประกอบอาชีพ ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เป็นต้น โดยกลุ่มของอดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบมากที่สุด ร้อยละ 61.5 ของประชากรกลุ่มทั้งหมด รองลงมาคือ เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ได้รับผลกระทบที่ร้อยละ 57.9 ของประชากรกลุ่มทั้งหมด สำหรับกลุ่มชาวบ้านและผู้นำชุมชนได้รับผลกระทบน้อยที่สุดที่ร้อยละ 6.7 ของประชากรกลุ่มทั้งหมดแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ผลกระทบด้านความขัดแย้งในชุมชน

ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	57.9
อดีตชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้าน	61.5
ชาวบ้านและผู้นำชุมชน	6.7
ประชากรทั้งหมด	57.9

5.2.4 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านสังคม

1. การเปลี่ยนสู่สังคมเมือง

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 78.7 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด กล่าวว่า การเปลี่ยนสู่สังคมเมืองของพื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบด้านสังคม ส่วนใหญ่มองว่าชุมชนเริ่มมีความเป็นเมือง มีความเจริญมากขึ้นโดยเป็นผลมาจากการเข้ามาของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ถนนหนทาง โทรศัพท์มือถือ ไฟฟ้า น้ำประปา โดยเฉพาะถนนเป็นปัจจัยที่กลุ่มประชากรกล่าวถึงความเจริญที่เข้ามาในพื้นที่มากที่สุด และเมื่อสังคมท้องถิ่นเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเริ่มมีความเป็นเมืองมากขึ้น ต่างคนต่างอยู่ไม่สนิทชิดเชื้อกันเหมือนอดีต

ชาวบ้านคนที่ 15 และ 16 (สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2561) กล่าวว่า “ความเจริญที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทำให้เกิดความอยากได้อะไรของคนในชุมชนมากขึ้นทำให้เป็นหนี้มากขึ้น ชาวบ้านต้องต้องปรับตัวให้เข้าสู่ระบบทุนนิยม เช่น บ้านข้างๆ มีรถยนต์ก็ต้องมีด้วย เริ่มมีความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้นต่างคนต่างอยู่ เงินเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต ความเห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้น ความสามัคคีลดน้อยลง”

2. การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพและสถานะการจ้างงาน

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 61.7 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพส่งผลกระทบต่อด้านสังคมในพื้นที่อ่าวบ้านดอน โดยสังคมของคนในพื้นที่อ่าวบ้านดอนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป มีความทันสมัย ความแน่นแฟ้น ของคนในชุมชนเริ่มลดน้อยลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพมากขึ้น จากอดีตที่เคยเป็นเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ หรือชาวประมง ปัจจุบันอาชีพของคนในท้องถิ่นมีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอาชีพรับจ้างที่เริ่มมีมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ของคนชุมชนที่ใช้เวลาร่วมกัน ไม่ตรงกันเนื่องจากต้องเข้าไปทำงาน เย็นกลับบ้านใครบ้านมัน ไม่ค่อยได้พบปะสังสรรค์เนื่องจากต้องหาเงินมาจุนเจือครอบครัว ส่งผลให้ความแน่นแฟ้นกันกับคนในชุมชนน้อยลง

อดีตชาวประมงคนที่ 1 และ 2 (สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2561) “อดีตเคยสนิทชิดเชื้อกับคนในชุมชนมากเนื่องจากไปออกทะเลไปร่วมกัน มีเวลาทำกิจกรรมต่างร่วมกัน แต่ในปัจจุบันต่างก็ไปทำงานรับจ้างคนละอย่างทำให้เวลาไม่ตรงกันเหมือนเก่า ความสนิทชิดเชื้อลดลง การทำประมงพื้นบ้านยังทำอยู่บ้างเป็นส่วนน้อย เมื่อเทียบกับอดีต บางคนจะออกทะเลเฉพาะในช่วงที่ว่างจากการทำงานประจำ ประมงพื้นบ้านจากงานหลักกลายเป็นงานอดิเรก”

จากการสังเกตของผู้วิจัยก็พบว่าในช่วงกลางวันจะมีแต่เด็กและผู้สูงอายุ วัยแรงงานจะออกไปรับจ้างทำงานนอกบ้าน แต่คนในชุมชนก็ยังมีกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนที่ทำร่วมกัน เช่น งานวัด งานบุญ งานบวช งานศพ เป็นต้น

ภูมิปัญญาชาวบ้านในหลายอย่างเริ่มหายไป จากเปลี่ยนแปลงอาชีพ เช่นกัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการวางเบ็ด จมแห จมไทร ทอดแห ยังคงเป็นภูมิปัญญาที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน

3. การใช้ทรัพยากรร่วมกัน

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 40.4 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด กล่าวว่า การใช้ทรัพยากรร่วมกันในพื้นที่อ่าวบ้านเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ผลกระทบด้านสังคมโดยเฉพาะ ความขัดแย้งของคนในชุมชน โดยพื้นที่อ่าวบ้านตอนมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อมที่แตกต่างกันไป โดยการใช้ประโยชน์ในพื้นที่บางประเภทจะส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อีกประเภท ซึ่งนำมาสู่ความขัดแย้ง เช่น กลุ่มประมงพื้นบ้านก็จะไม่พอกกลุ่มผู้เลี้ยงหอย เนื่องจากเมื่อทำคอกหอยแล้วทำให้สิทธิในการใช้ประโยชน์ในอ่าวบ้านตอนเป็นของปัจเจกบุคคล ชาวประมงไม่สามารถเข้าไปจับปลา วางอวนได้ตามปกติ “ความขัดแย้งในกลุ่มประมงพื้นบ้านด้วยกันเองในการใช้เครื่องมือประมงที่แตกต่างกัน เช่น อวนปูกับลอบพับดักปู หรืออวนลอยกับกลุ่มเรืออวนลาก อวนรุน” (ชาวประมงคนที่ 1-3, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2561) “รวมไปถึงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเรือประมงขนาดใหญ่กับชาวประมงพื้นบ้าน” (ชาวประมงคนที่ 4-5, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2561)

เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำคนที่ 17 (สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2561) ซึ่งเป็นกำนันตำบลตะเคียนทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี “กล่าวว่าผลกระทบจากปัญหาน้ำเน่าเสียส่งผลต่อผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและระบบนิเวศ น้ำเสียที่เกิดจากภาคครัวเรือน เกษตรกรรม อุตสาหกรรมส่งผลต่อผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในระบบเปิดตามแนวชายฝั่งและระบบ เช่น การเพาะเลี้ยงหอยประสบปัญหาหอยตายจากปัญหาน้ำเสียที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงกุ้งในระบบฟาร์ม ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งโดยผู้ชุมชนต้องเป็นผู้ไกลเกลี่ย”

ความขัดแย้งของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง การประมงกับภาคเกษตรกรรม เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำคนที่ 1 (สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2561) กล่าวว่า “เมื่อการทำประมง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เริ่มมีปัญหา คนในท้องถิ่นบางกลุ่มเริ่มเปลี่ยนแปลงพื้นที่มาเป็นการปลูกปาล์มมากขึ้นเช่นกัน ผลผลิตทางทะเลได้น้อยลง ก็ต้องมาอาศัยการใช้ประโยชน์จากแผ่นดินสลับกันไป (ปาล์ม น้ำมัน) โดยการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน (ภาคเกษตรกรรม) มีผลทำให้คุณภาพน้ำที่ไหลลงสู่อ่าวบ้านตอนมีคุณภาพต่ำลง”

4. การขาดการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 36.2 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด กล่าวว่า ปัจจัยด้านการขาดการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นส่งผลกระทบต่อสังคม โดยเฉพาะในกลุ่ม

ชาวประมงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงมีอยู่คู่กับการทำประมงพื้นบ้าน คือการดูลม ดูน้ำ ดูดาว ดูข้างขึ้นข้างแรมของชาวประมงก่อนที่จะเดินทาง ปัจจุบันยังคงมีภูมิปัญญาเหล่านี้อยู่บ้าง แต่เริ่มลดน้อยลงไปตามอาชีพประมงพื้นบ้านที่ลดน้อยลงเช่นกัน เนื่องจากไม่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น รวมไปถึงการเล่นของเด็กปัจจุบันกับเด็กในอดีตที่แตกต่างกันไป ประเพณีต่างๆก็เริ่มมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย บางอย่างที่เคยเห็นในอดีตปัจจุบันได้หายไป เช่น การทำนา การคราดหอยในคลอง ไม่มีการสืบทอดจากรุ่น และจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพ

“สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงมีอยู่คู่กับการทำประมงพื้นบ้าน คือการดูลม ดูน้ำ ดูดาว ดูข้างขึ้นข้างแรมของชาวประมงก่อนที่จะเดินทาง ปัจจุบันยังคงมีภูมิปัญญาเหล่านี้อยู่บ้าง แต่เริ่มลดน้อยลงไปตามอาชีพประมงพื้นบ้านที่ลดน้อยลงเช่นกัน เนื่องจากไม่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น คนรุ่นใหม่ไปทำอาชีพอื่นมากขึ้น วิถีชีวิตเปลี่ยนไปเป็นสังคมเมือง” (ชาวประมงคนที่ 4-5, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2561)

5. ระบบนายทุน

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 27.6 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมดกล่าวว่าระบบนายทุนเข้ามาเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อด้านสังคม เนื่องจากพื้นที่อ่าวบ้านดอนมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เช่น การลงทุนในด้านต่างๆ เช่น การทำสวนปาล์ม โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆในพื้นที่ ชาวบ้านในพื้นที่ได้มีการขายที่ดินบางส่วนให้กับนายทุน ชาวบ้านคนที่ 1 (สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2561) กล่าวว่า “พื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งดึงดูดนายทุนเนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่ปัจจุบันพื้นที่อ่าวบ้านดอนเปลี่ยนไปในรูปแบบของการทำธุรกิจ มีการเข้ามาของกลุ่มในทุนในรูปแบบของคอกหอย และการทำโฮมสเตย์ (สินมานะ ฟาร์ม)”

การลงทุนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งขนาดใหญ่ จำเป็นที่ต้องใช้แรงงานทำให้มีการจ้างแรงงานต่างด้าวมาทำงาน โดยที่ ชาวบ้านคนที่ 12 และ 13 (สัมภาษณ์, 13 เมษายน 2561) กล่าวว่า “นายทุนไม่นิยมจ้างคนในท้องถิ่นเท่าไร เนื่องจากด้วยเหตุผลเรื่องความปลอดภัยในทรัพย์สิน (การเข้าออกนอกใน) และค่าแรงที่ถูกกว่า นายทุนอาศัยการเข้าผ่านผู้นำชุมชนในการช่วยเข้ามาดูแลฟาร์ม” ชาวบ้านคนที่ 1 (สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2561) กล่าวว่า “แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำให้ขายสินค้าได้มากขึ้น แต่ไม่ทุกร้านเพราะส่วนใหญ่จะเป็นร้านที่ผูกขาด ซื้อแบบเชื่อซื้อ สิ้นเดือนจะมาจ่ายเงิน ให้เกิดการเข้ามาของแรงงานต่างด้าว แต่ไม่ได้ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างไร

เนื่องจาก แรงงานต่างด้าวจะต่างคนต่างอยู่ในพื้นที่ของเขาฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไม่ได้มารบกวนคนชุมชน”

นายทุนบางคนก็มีการช่วยเหลือชาวบ้านในรูปแบบของการใช้เงินช่วยเหลือในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานประจำปีของหมู่บ้าน บริจาคเงินให้กับวัดในชุมชน และงานต่างๆของชุมชน

6. เทคโนโลยี

ข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 23.4 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมดกล่าวว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อด้านสังคม โดยการพัฒนาเทคโนโลยีในปัจจุบันมีผลทำให้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมหายไป

“ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเริ่มเลือนหายไปบ้าง เช่น การทำกะปิ การทำขนมในงานสาทรเดือน 10 ก็หายไป เนื่องจากการพัฒนาของเทคโนโลยีในการผลิต ทำให้การผลิตแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นหายไป มีการซื้อ ซึ่งสะดวกกว่าการทำเอง ภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงเริ่มหายไป” (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำคนที่ 8 และ 9, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2561)

5.3 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอน

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอนพบว่า ในช่วง พ.ศ.2537 – 2560 พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในภาคเกษตรกรรม อันได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งมีแนวโน้มลดลง และมีการเปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง เศรษฐกิจภาพรวมของพื้นที่ไม่ได้พึ่งพาแค่เพียงภาคเกษตรกรรมเหมือนอย่างเช่นในอดีต แต่อย่างไรก็ตามการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำยังคงเป็นรายได้หลักของพื้นที่อ่าวบ้านดอนมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันถึงแม้รูปแบบการเพาะเลี้ยงจะเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในระบบนายทุน ขนาดพื้นที่ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำลดลงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยง

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอนที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อประชาชนในพื้นที่โดยผลกระทบทางเศรษฐกิจ ได้แก่ 1. รายได้ลดลง 2.หนี้สินเพิ่มขึ้น 3. การสูญเสียที่ดิน 4.การเปลี่ยนแปลงอาชีพ ผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น ได้แก่ 1.ความสัมพันธ์ของคนชุมชนลดลง 2.การเลือนหายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่น 3.ความขัดแย้งในชุมชน ผลกระทบทาง

เศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิต
รูปแบบของสังคม ของประชาชนในพื้นที่

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน 2) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำมาสรุปผลการวิจัย พร้อมกับอภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอแนะได้ดังนี้

6.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

6.1.1 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอนพบว่า การเปลี่ยนแปลงในช่วง พ.ศ.2537 – 2560 พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในภาคเกษตรกรรม อันได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง มีแนวโน้มลดลง จิราพร กองวงศ์จันทร์ (2556) ชี้ให้เห็นว่า การใช้ที่ดินของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอนมีการแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ดินในภาคเกษตรกรรมไปเป็น ชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง สอดคล้องกับ Muttitanon and Trpathi (2005) อ้างถึงใน (จิราพร กองวงศ์จันทร์, 2556) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและสิ่งปกคลุมดิน ในบริเวณชายฝั่งอ่าวบ้านดอน พ.ศ.2533 – 2542 พบว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่กรณีศึกษาถูกแปรสภาพจากพื้นที่ดินว่างเปล่าและพื้นที่การเกษตรกรรมไปเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้ง ป่าชายเลน และพื้นที่เมือง

การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อ่าวบ้านดอนใน พ.ศ.2560 พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทชุมชนและพื้นที่เปิดโล่ง มีสัดส่วนมากที่สุดในการใช้ที่ดินทุกประเภท คือร้อยละ 34.8 ในขณะที่ ธนา จารุพันธุ์เศรษฐ์ และคณะ (2557) พบว่าพื้นที่ตามแนวชายฝั่งของ อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากที่สุดและมีขนาดใหญ่ที่สุดของพื้นที่ทั้งหมดที่ทำการศึกษา ในปี พ.ศ.2544 และมีการลดลงในช่วงปี พ.ศ.2550 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการลดลงมากที่สุดเมื่อเทียบกับพื้นที่ประเภทอื่นๆ ส่วนประเภทพื้นที่เกษตรมีขนาดพื้นที่ที่ทำการศึกษามากเป็นอันดับ ที่ 3 มีพื้นที่ขนาด 47.69 ตารางกิโลเมตร และมีการลดลงมากในช่วงปี

พ.ศ.2544 – พ.ศ.2550 นับเป็นการลดลงของพื้นที่อันดับที่ 2 รองจากการลดลงของพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในช่วงปีดังกล่าว การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยมีการเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2544 – พ.ศ.2550 นับว่ามากเป็นอันดับหนึ่งเมื่อเทียบกับการเพิ่มขึ้นของพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่นๆ

6.1.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน

ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน ประกอบด้วย 1) รายได้ลดลง ร้อยละ 89.36 ของกลุ่มประชากร โดยกล่าวว่ารายได้ของตนเองในปัจจุบันลดน้อยลงเมื่อเทียบกับในอดีต ซึ่งแตกต่างกับ โชติ ถาวร และคณะ (2556) ที่ศึกษา นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลในพื้นที่ชุมชนอ่าวคลอง จังหวัดภูเก็ต ได้แก่ นโยบายการสัมปทานป่าชายเลน นโยบายการส่งเสริมประมงเชิงพาณิชย์ (อวนลาก อวนรุน) นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนอ่าวปากคลอง โดยนโยบายดังกล่าวส่งผลทำให้ มีรายได้ มีอาชีพ มีงานทำ ที่สร้างความมั่นคงในชีวิตเพิ่มขึ้น 2) หนี้สินเพิ่มขึ้น ร้อยละ 78.72 ของกลุ่มประชากร กล่าวว่าตนเองและครอบครัวมีหนี้สินเพิ่มสูงขึ้นจากในอดีต สอดคล้องกับ นิตยระติ วงษ์สวัสดิ์ (2553) คริวเรือมีหนี้สินเพิ่มขึ้น รายจ่ายของ คริวเรือสูงขึ้นเนื่องจากเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทำให้คริวเรือมีพฤติกรรมเลียนแบบการบริโภคแบบ สังคมเมืองและมีภาระหนี้สินมากขึ้น แตกต่างกับ ดวงใจ บุญศิริรักษา (2533) กิจกรรมการเพาะเลี้ยงกุ้งนี้ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม คือทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น สภาพหนี้สินลดลง 3) การสูญเสียที่ดิน ร้อยละ 42.1 ของกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง มีการสูญเสียที่ดิน มีรูปแบบของการขาย การให้เช่า 4) การเปลี่ยนแปลงอาชีพ ร้อยละ 31.92 ของกลุ่มประชากรสอดคล้องกับ สมมาตร ไทยานนท์ (2544) การเปลี่ยนแปลงอาชีพส่งผลทำให้รายได้น้อยลง ประชาชนได้รับ ผลกระทบด้านอาชีพ พบว่าประชาชนเดิมมีอาชีพทางเกษตรกรรม ซึ่งต้องใช้เวลาที่แตมาภายหลัง ก็มีการขายซึ่งต้องเลิกไปโดยปริยาย สวนอาชีพประมงก็ต้องใช้ความพยายามมากกว่าเดิม

ผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน ประกอบด้วย 1) ความสัมพันธ์ของคนชุมชนลดลง ร้อยละ 89.37 ของกลุ่มประชากร โดยกล่าวว่าความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดลงจากในอดีต อันเนื่องมาจากหลายปัจจัย เช่น การเปลี่ยนแปลงอาชีพ การเข้าสู่สังคมเมือง เป็นต้น สอดคล้องกับ ภัทรนันท์ ไชยประภา (2542) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในตำบลเกาะนางคำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ได้กล่าวว่าผลกระทบ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและภายในชุมชนลดน้อยลง 2) การเลื้อยหายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่น ร้อยละ 80.85 ของกลุ่มประชากร กล่าวว่าพื้นที่อ่าวบ้านดอนนั้นเริ่มมีการเลื้อยหายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่น อรเอม ตั้งกิจงามวงศ์ (2553) ศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมชายฝั่งทะเล: แนวทางการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อ่าวบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่าปัจจุบันพื้นที่สภาพเศรษฐกิจเป็นตัวเร่งรัดต่อ การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรม และส่งผลให้ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำของชุมชนที่ดิงามหลายอย่างหายไปเช่น การละเล่นของเด็กๆ ในชุมชนและการละเล่นของผู้ใหญ่ในเทศกาลต่างๆ

3) ความขัดแย้งในชุมชน ร้อยละ 48.93 ของกลุ่มประชากร กล่าวว่าในชุมชนที่ตนเองอาศัยมีความขัดแย้งเกิดขึ้นอยู่บ้าง ทั้งนี้ ชลิตา บัณขุวงศ์ (2543) การเปลี่ยนแปลงทางด้านทรัพยากรสัตว์น้ำที่ลดน้อยลง จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวและความขัดแย้งระหว่างคู่ตรงข้ามกันคือกลุ่มเรือประมงขนาดใหญ่และชาวประมงพื้นบ้าน นิภาพร รัชตพัฒนานกุล (2558) การขยายตัวของพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในอ่าวบ้านดอน ทำให้เกิดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรชายฝั่งระหว่างผู้เพาะเลี้ยงและประมงชายฝั่ง

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดการวิจัย

1. การสำรวจภาคสนามควรมีการคำนึงถึงลักษณะพื้นที่เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปตามแผนดำเนินการ จากการสำรวจภาคสนามในการทำวิจัยครั้งนี้มีอุปสรรคในการลงพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งบางแปลง ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากเจ้าของแปลงเพาะเลี้ยงเท่าที่ควร
2. การสุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น ด้วยวิธี Snowball Sampling technique ซึ่งเป็นการสุ่มประชากรด้วยการขอการอ้างอิงหรือขอสอบถามคำแนะนำต่อไป ซึ่งอาจจะทำให้มีอคติเกิดขึ้นในการเลือกตัวอย่าง
3. ควรมีการศึกษาในกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ที่ดินในอ่าวบ้านดอนให้มีความหลากหลาย เนื่องจากพื้นที่ในปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ที่ดินมีความหลากหลายประเภท
4. ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณ ในประเด็นทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เกี่ยวข้องกับ รายได้ อาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างครอบคลุม

5. การกำหนดระยะเวลาในการใช้ข้อมูลควรคำนึงถึงสถานการณ์ปัจจุบัน หากใช้ข้อมูลที่เก่าเกินไปอาจเป็นไปได้ยากหรือไม่สามารถรวบรวมข้อมูลดังกล่าวได้ เนื่องจากหลายหน่วยงานเปลี่ยนระบบการจัดเก็บข้อมูล จึงไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลในปีเก่าได้ อีกทั้งข้อมูลใหม่ในปีล่าสุดยังไม่มี การรวบรวมข้อมูลได้แล้วเสร็จ จึงไม่สามารถรวบรวมข้อมูลได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

6. ข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาวิจัย เนื่องจากระยะเวลาในการเก็บข้อมูลมีจำกัด ทำให้ไม่สามารถได้ข้อมูลที่ผ่านการถ่ายทอดจากกลุ่มประชากรมาทั้งหมด ต้องใช้เวลาในการทำความคุ้นเคยกับกลุ่มประชากรให้มากกว่านี้

6.2.2 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. พื้นที่อ่าวบ้านดอนที่ยังคงเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งที่สำคัญ การใช้ประโยชน์ที่ดินในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ภาครัฐควรออกระเบียบในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งอย่างชัดเจน เพื่อลดผลกระทบทางเศรษฐกิจที่สังคมที่เกิดขึ้น

2. ภาครัฐควรมีมาตรการส่งเสริม ช่วยเหลือเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำรายย่อย ซึ่งเป็นกลุ่มมีความอ่อนไหวในการเกิดปัญหาในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะเป็นผลที่ทำให้เกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม

3. กลุ่มอดีตชาวประมงและชาวประมงพื้นบ้าน และเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง คือกลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมมากที่สุด โดยเฉพาะ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ลดลง หนี้สินเพิ่มขึ้น เป็นสาเหตุที่นำไปสู่ ผลกระทบด้านสังคม ในด้านความแน่นแฟ้นของคนในชุมชน การเลือนหายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- Jarernpornnipat, A., Pedersen, O., Jensen, K.R., Boromthanasat, S., Vongvisessomjai, S., and Choncheanchob, P. 2004 . Sustainable management of shellfish resources in Bandon Bay, Gulf of Thailand. Journal of Coastal Conservation 9: 135-146.
- Meryem Atik et. al. 2009. Land Use Changes in Relation to Coastal Tourism Developments in Turkish Mediterranean. Polish Journal of Environmental Studies. 19(1): 21-33.
- Muhammad Imzan Hassan and Nurul Hanira Rahmat. 2016. THE EFFECT OF COASTLINE CHANGES TO LOCAL COMMUNITY'S SOCIALECONOMIC. Paper presented at the International Conference on Geomatic and Geospatial Technology (GGT), page 25-36. 3-5 October 2016 at Kuala Lumpur, Malaysia.
- กมลวรรณ แสงธรรมทวี. 2559. ผลกระทบจากการก่อสร้างถนนต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ กรณีศึกษา: ชุมชนริมคลองอ้อมนนท์ จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2551. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลน จังหวัดภูเก็ต. ภูเก็ต: ส่วนบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนที่ 2, ภูเก็ต.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2547. ระบุรู้เรื่องดิน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.ldd.go.th/ofswb/thaisoil/index.htm> [6 ตุลาคม 2560]
- กองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2556. ชีวิตวัฒนธรรมรอบอ่าวบ้านดอน ทางเลือกทางรอดของชาวประมงพื้นบ้านอ่าวบ้านดอนบนฐานความรู้. กรุงเทพมหานคร: กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 2557. แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี (พ.ศ. 2557 – 2560). สุราษฎร์ธานี: สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 2560. แผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานีระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 -2579). สุราษฎร์ธานี: สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- ครองชัย หัตถา. 2557. การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของแนวชายฝั่งบริเวณพื้นที่รอบอ่าวปัตตานี. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 10(กรกฎาคม-ธันวาคม 2557): 193-225.
- จันทร์จิรา จิระราชาวโร. 2548. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่บ้านบุเจ้าคุณ ตำบลวังหมี่ อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา (ในช่วง พ.ศ. 2537-2545). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิราพร กองวงศ์จันทร์. 2556. การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อการกัดเซาะชายฝั่ง จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- ชลิตา บัณทวงศ์. 2543. หัวโพง: พัฒนาการลักษณะและการปรับตัวของชาวประมงพื้นบ้านอันดามัน. กรุงเทพมหานคร: โครงการความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน.
- โชติ ถาวร และคณะ. 2556. นโยบายการพัฒนา และผลกระทบต่อชุมชนอ่าวป่าคลอก จังหวัดภูเก็ต. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 13(ตุลาคม-ธันวาคม 2556): 88-98.
- ดวงใจ บุญศิริรักษา. 2533. ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการพัฒนาการเลี้ยงกุ้งต่อชุมชนประมงในตำบลสนามไชย อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทวีศักดิ์ สุจริตน์. 2551. การสังเคราะห์ภาพรวมอ่าวบ้านดอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ธนา จารุพันธุ์เศรษฐ์ และคณะ. 2557. โครงการภูมิสารสนเทศการใช้ประโยชน์ที่ดินและจำนวนประชากรในพื้นที่แนวชายฝั่งทะเล บริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในช่วงปี พ.ศ.2544-พ.ศ.2554. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ธีรگانต์ ศรีไทยรักษ์. 2549. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน: กรณีศึกษาชุมชนบางแห่งในผืนป่าตะวันตก ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นงคราญ วงศ์ตะวัน. 2549. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ-สังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน: กรณีศึกษาหมู่บ้านรอบผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่อ่าวใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นงนุช อังยุริกุล และคณะ. 2556. ชุมชนประมงสัตว์น้ำ คุณค่าแห่งชีวิต และวิถีชุมชนอ่าวบ้านดอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นฤมล อภินิเวศ. 2539. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโลกสีเขียว.
- นิตยรัตน์ วงษ์สวัสดิ์. 2553. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการตัดถนนนครอินทร์ บริเวณส่วนต่อจากสะพานพระราม 5 บรรจบถนนกาญจนาภิเษก. นนทบุรี: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- นิภาพร รัชตพัฒนากุล. 2558. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอ่าวบ้านดอน: กรณีศึกษา การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งระหว่างทศวรรษ 2490 ถึงทศวรรษ 2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ประเดิม อุทธยานมณี และคณะ. 2555. ปัญหา ผลกระทบ และการจัดการคุณภาพน้ำบริเวณปากแม่น้ำตาปีและอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ในรายงานการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 13, หน้า 1008-1014. 17 กุมภาพันธ์ 2555 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรพรรณ จันทร์แจ่ม. 2549. การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ภายหลังการสร้างเขื่อนทดน้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการประยุกต์ใช้ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไพบุลย์ เต็มสมเกตต์ และคณะ. 2560. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชายฝั่งอ่าวไทย: กรณีศึกษา จังหวัดระยอง และจังหวัดจันทบุรี. วารสารเกษมบัณฑิต. 1(มกราคม - มิถุนายน 2560): 97-105.
- ภัทรนันท์ ไชยประภา. 2542. การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในตำบลเกาะนางคำ อำเภอกาบังพะยูน จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่มีการสร้างสะพานเชื่อมเกาะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มณฑิยา สิ้นจิวศ์. 2541. ผลกระทบของป่าชายเลนและระบบนิเวศวิทยาชายฝั่งที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลจังหวัดระยอง. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด และคณะ. 2555. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ: อำนาจปัญหา

- และข้อเสนอเชิงนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- เริงชัย ตันสุชาติ และคณะ. 2556. ห่วงโซ่คุณค่าของปลานิลในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย. กรุงเทพมหานคร: ฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- ลักษณะ เสี่ยมจิตต์. 2542. ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม จากการดำเนินนโยบายสร้างทางหลวงพิเศษ (มอเตอร์เวย์) สายกรุงเทพฯ – ชลบุรีสายใหม่. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันชัย วัฒนศิริ. 2545. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมจากการก่อสร้างขยายทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3 (สุขุมวิท). ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ และคณะ. 2559. การประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงอาหารของชุมชน ชาวประมงรอบอ่าวบ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศันสนีย์ หวังวรลักษณ. 2557. บทบาทด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งของพื้นที่ปากแม่น้ำท่าจีน. รายงานการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ครั้งที่ 53. หน้า 1142-1149. 3-6 ตุลาคม 2557 ณ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์(บางเขน) กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน). 2553. คู่มือการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของ ระบบนิเวศชายฝั่งจากการใช้ประโยชน์โดยตรง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน).
- สไบทอง กันนะ. 2556. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเชิงท่องเที่ยว อำเภอสวนผึ้งจังหวัดราชบุรี. วิทยาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมพร ส่งาวศ์. 2543. ริโมทเซนซิงเบื้องต้นและกรณีศึกษา ริโมทเซนซิง. เชียงใหม่: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมมาตร ไทยานนท์. 2544. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของโรงงานกำจัดกากอุตสาหกรรม (เจนโก้) กรณีศึกษาเขตเทศบาลมาตาพุด จังหวัดระยอง. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2556. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ ABC สัจจร สุราษฎร์ธานี รู้ รอบทิศ: อ่าวบ้านดอน. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 2556. บรรยายสรุปจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ออนไลน์.
แหล่งข้อมูล:<http://media.suratthani.go.th/document/surat55.pdf> [24 ตุลาคม 2560]
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 2560. สถานการณ์ด้านประมงปี 2560 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2557. แผนพัฒนาสถิติระดับพื้นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุชานาถ พัฒนวงศ์งาม. 2554. รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มท่องเที่ยวเลื่องสถาน อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สุนทรี ทารพันธ์ และคณะ. 2554. การประยุกต์การสำรวจข้อมูลระยะไกลและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินชายฝั่งทะเลบางพื้นที่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุน

สนับสนุนการวิจัย.

สุพรรณิ ทักษิณสัมพันธ์. 2547. การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริเวณลุ่มน้ำโดยรอบเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรียนต์ ทองหนูเอียด. 2560. อ่าวบ้านดอนกับการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล:

<https://www.ryt9.com/s/tpd/2643548> [5 กันยายน 2561]

สุรียนต์ ณ นคร. 2526. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตชานเมืองกรุงเทพมหานครและผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อเกษตรกรชานเมือง:กรณีศึกษาเขตหนองแขม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อนัญญา เจริญพรนิพัทธ์ และคณะ. 2558. การประเมินศักยภาพเชิงลึกของอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย.

อภิรักษ์ สงรักษ์ และคณะ. 2554. การประเมินผลกระทบต่อสังคมจากโครงการพัฒนาท่าเทียบเรือพาณิชย์ :

กรณีศึกษาอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย 3(1): 90-99.

อยุทธิ์ นิสสภา และ วรณดี ขวดใส. 2547. ความคิดของเกษตรกรผู้ทำนาเกลือและผู้ประกอบการอาชีพอื่นๆในท้องที่อำเภอร่อนตะลุง จังหวัดสงขลา ต่อผลกระทบจากการทำนาเกลือ. วารสารเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 11(มกราคม - ธันวาคม 2547): 1-18.

อรเมม ตั้งกิจงามวงศ์. 2553. ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชายฝั่งทะเล : แนวทางการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อ่าวบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิจัยและสารสถาปัตยกรรม/การผังเมือง
7: 11-27.

อุรุ สุทธิมิตร. 2534. ผลกระทบของโครงการพัฒนาต่อสภาพเศรษฐกิจ-สังคม การใช้ประโยชน์ที่ดินและการบริโภคไม้ บ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลแม่ไร่ อำเภอมะเข่ไร่ อำเภอมะเข่เงิน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการ
ใช้ที่ดินบริเวณอำเภอบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณอ่าวบ้านดอน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ถามชุดนี้ทำเพื่อประกอบการศึกษาวิทยานิพนธ์เท่านั้น ภาควิชาภูมิศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เวลา ..... วันที่.....

ตำบล ..... อำเภอ.....

ข้อมูลแบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อ่าวบ้านดอน

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็น ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ
ทางสังคม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ..... ปี
3. อาชีพปัจจุบัน
  - เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
  - ชาวประมงพื้นบ้าน
  - รับจ้างทั่วไป
  - อื่นๆ โปรดระบุ .....
4. ก่อนหน้าที่ท่านที่การประกอบอาชีพอื่นหรือไม่ ใช่ ไม่ใช่ (ข้ามไปข้อที่ 8)

5. อาชีพก่อนหน้าที่ท่านจะมาประกอบอาชีพปัจจุบันคือ
.....
6. ระยะเวลาที่ท่านประกอบอาชีพดังกล่าว
.....
7. สาเหตุที่ทำให้ท่านเปลี่ยนแปลงอาชีพ
.....
8. ระยะเวลาของการประกอบอาชีพปัจจุบัน ..... ปี
9. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมตัวท่าน) ..... คน
10. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อ่าวบ้านดอน .....ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อ่าวบ้านดอน

11. ท่านคิดว่าลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ในพื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นไปในรูปแบบใด
.....
.....
12. ท่านคิดว่าพื้นที่อ่าวบ้านดอนในช่วง พ.ศ. 2535 – 2560 มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน
อย่างไรบ้าง

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็น ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคม

13. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้นในอำเภวดอนสงผลกระทบบ้านเศรษฐกิจอย่างไร

.....

.....

.....

.....

14. ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่ทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

.....

15. การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้นในอำเภวดอนสงผลกระทบบ้านสังคมอย่างไร

.....

.....

.....

.....

16. ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่ทำให้เกิดผลกระทบทางสังคม

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข.

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวน 47 คน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ข.

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวน 47 คน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำเภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ
เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 1 (หอยแครง)	พ.ศ. 2505 พื้นที่อำเภอบ้านดอนเริ่มมีการเลี้ยงหอยเริ่มจากการให้หอยเกาะหิน การเริ่มต้นการเลี้ยงหอยในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 20 ถึง 25 ปี เริ่มต้นจากนายทุนจากจังหวัดเพชรบุรี โดยเข้ามาในรูปแบบนายทุนเนื่องจากพื้นที่อำเภอบ้านดอนมีขนาดพื้นที่ใหญ่กว่า และพื้นที่เดิมในจังหวัดเพชรบุรีมี	พื้นที่เพาะเลี้ยงนอกชายฝั่งทะเลอำเภอบ้านดอนส่วนใหญ่คือคนในพื้นที่ เนื่องจากมีอิทธิพลของคนในพื้นที่และมีโซนของกลุ่มของตนเองที่ชัดเจน เช่น ชุมชนไหนจะอยู่ในบริเวณใดของอำเภอ มีขอบเขตพื้นที่ชัดเจน	เกษตรกรคนที่ 1, 2 และ 3 สังคมของคนในพื้นที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีความทันสมัยมากขึ้น เทคโนโลยีการทำการประมงและการเกษตรดีขึ้น ทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้น	เกษตรกรคนที่ 1, 2, 3 รายได้ลดลง ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาแนวโน้มของราคาผลิต และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตที่ได้ เช่น คุณภาพน้ำ ภัยธรรมชาติ เป็นต้น
ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ 32 ปี ด. เลมิต อ.ไชยา				เกษตรกรคนที่ 1 มีการ สูญเสียพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยได้ขายและให้เช่าพื้นที่
เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (หอยแครงคนที่ 2 และ 3				

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
ใช้ประโยชน์ในพื้นที่มากกว่า 25 ปี ด.เลมิต อ.ไชยา วันที่เก็บข้อมูล 2 เม.ย 61	ผลกระทบเรื่องของมลพิษ	ในพื้นที่ชายฝั่งอำเภอไชยา ท่าฉาง และพื้นที่ซึ่งถือเป็น พื้นที่อำเภอบ้านดอนตอนเหนือ ลักษณะของพื้นที่การ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจะเป็นไป ในรูปแบบของระบบ นายทุน เช่น กำนันเล็ก ซึ่งมี ซึ่งพื้นที่ประมาณหมื่นไร่ พื้นที่ที่เป็นของชาวบ้านยังคง มีอยู่บ้างในอำเภอไชยา	เนื่องจากคนเน้นการทำงานมากขึ้น และงานส่วนใหญ่จะเป็นงานส่วนตัว เกษตรกรคนที่ 2,3 ให้ความเห็นว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางอย่างเริ่ม หายไป เช่นการ การทำกิจการ การทำไร่ไถแบบดั้งเดิม เนื่องจาก เทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้วิธีการ ผลิตแบบเดิมหายไป คนในท้องถิ่นบางกลุ่มเริ่ม เปลี่ยนแปลงพื้นที่มาเป็นการปลูก ปาล์มมากขึ้นเช่นกัน ผลผลิตทาง ทะเลได้น้อยลง ก็ต้องมาอาศัยการ	บางส่วนไว้ให้กับกลุ่มนายทุน เนื่องจากการประสบปัญหา ทุนในการเพาะเลี้ยง เกษตรกรคนที่ 2,3 มีหนี้สิน เพิ่มขึ้นจากการกู้ยืมเงินจาก ธกส. เพื่อในการลงทุนในการ เพาะเลี้ยงหอยแครงในพื้นที่

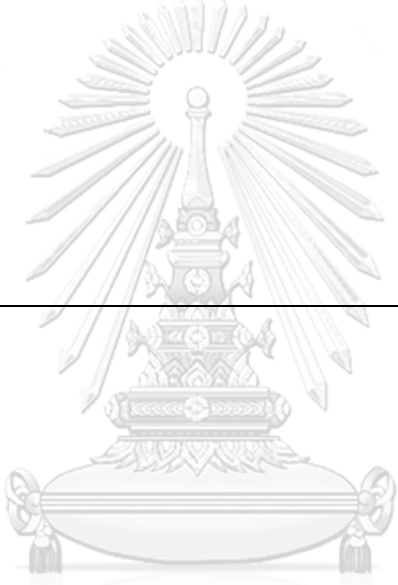
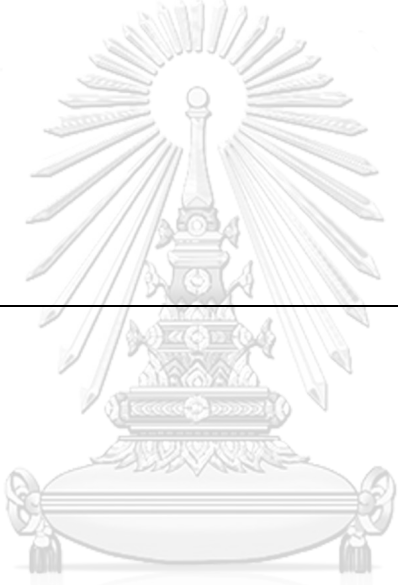
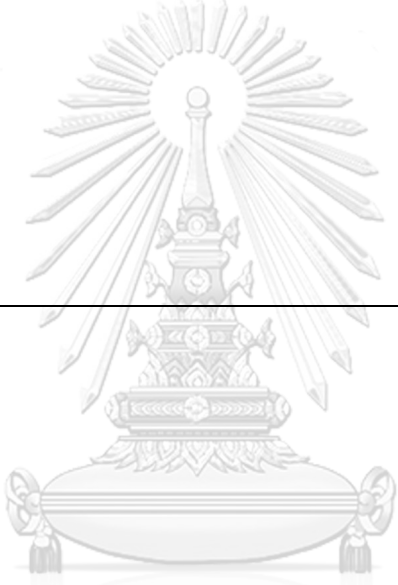
ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ประกอบอาชีพในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ บ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์ น้ำชายฝั่งคนที่ 4 และ 5 (เพาะเลี้ยงหอยแครงในเขต พื้นที่อนุญาต) ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ 26 ปี เพาะเลี้ยงหอยแครงใน พื้นที่เขตอนุญาต	พื้นที่อำเภอบ้านดอนมีการ เปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเพาะ เลี้ยงกุ้ง เนื่องจากมีการ เปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชาย เลนมาเป็นมากกึ่ง ส่วนนอก ชายฝั่งก็เริ่มมีขนาเกิดขึ้นใน	พื้นที่อำเภอบ้านดอนใช้ ประโยชน์ร่วมกันในหลาย หลายอาชีพ โดยส่วนใหญ่จะ เกี่ยวข้องการทำประมง เช่นการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ชายฝั่ง โดยกุ้งได้รับความนิยม ในช่วงแรก ช่วงหลัง	ใช้ประโยชน์จากแผ่นดินสลับกันไป (ปาล์มน้ำมัน) โดยการเพิ่มขึ้นของ พื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน (ภาค เกษตรกรรม) มีผลทำให้คุณภาพน้ำ ที่ไหลลงสู่อำเภอบ้านดอนมีคุณภาพ ต่ำลง	ผลกระทบทางเศรษฐกิจคือมี รายได้ลดลง ได้รับผลกระทบ บ้างจากราคาผลผลิตที่ไม่ แน่นอน และปัจจัยในเรื่อง ของคุณภาพน้ำ ภัยธรรมชาติ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
ด.ไชยคราม อ.ดอนสัก วันที่เก็บข้อมูล 4 เม.ย. 60	พื้นที่อำเภอในการเพาะเลี้ยง หอย บางพื้นที่ของ อ.ดอนสัก พื้นที่ชายฝั่งได้กลายเป็น แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น เกาะแรต หาดนางกำ ทำให้ มีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่น โฮมสเตย์ ที่พัก ร้านอาหาร	พ.ศ.2553 เป็นการเลี้ยงหอย บางส่วนเลี้ยงปลา โดย วิกฤตหลายอย่างมีผล ต่อการเลี้ยงหอยในชายฝั่ง อำเภอบ้านดอน เช่น เงินทุน มลพิษ ความแปรปรวนด้าน สภาพแวดล้อม ส่งผลให้พื้นที่ เพาะเลี้ยงที่เคยเป็นของคน ในพื้นที่เริ่มกลายเป็นการ เลี้ยงในระบอบนายทุนมากขึ้น	ไม่ได้มีการบาน คนพื้นที่ ความล้มเหลวของคนในชุมชน มี การเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อย เนื่องจากคนเริ่มทำงานส่วนตัวมาก ขึ้น เริ่มมีความเป็นเมืองมากขึ้นมี ความเจริญเข้ามา	นอกจากนี้ยังมีหนี้สินเพิ่มขึ้น จากการกู้ยืมเงินมาใช้ในการ ลงทุนเพาะเลี้ยงหอยแครง ซึ่ง หลายครั้งก็ประสบกับปัญหา ขาดทุนเช่นอย่างในปี พ.ศ. 2554 ได้รับผลกระทบจาก ปัญหาน้ำท่วมใหญ่ ทำให้ ได้ผลผลิตไม่ได้ปริมาณตามที่ ต้องการ
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ชายฝั่งคนที่ 6,7, 8,9 (จำนวน 4 คน) (พจนานุกรม หอยแครง)	ได้รับการจัดสรรพื้นที่จาก โครงการเปลี่ยนสินทรัพย์ เป็นทุน ปัจจุบันการเลี้ยงหอยใน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอนส่วนใหญ่ คือพื้นที่ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงกุ้ง	สังคมท้องถิ่นเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เริ่มมีความเป็นเมืองมากขึ้น ต่างคน ต่างอยู่ไม่สนิทชิดเชื้อกันเหมือน เมื่อก่อน	เกษตรกรทุกคนบอกว่า เศรษฐกิจในปัจจุบันไม่ค่อยดี นกรายได้ลดลง เนื่องจาก ราคาผลผลิตสัตว์น้ำไม่ได

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากา (อาชีพ / ระยะเวลากา ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
ใช้ประโยชน์พื้นที่ 30 ปี ด.ท่าทองใหม่ อ.กาญจนดิษฐ์ วันที่เก็บข้อมูล 3 เม.ย. 61	พื้นที่ชายฝั่งอำเภอบ้านดอน นิยมเลี้ยงหอยนางรมซึ่งจะ ไม่ค่อยได้รับความเสียหาย มากเท่ากับหอยแครงซึ่งเป็น สัตว์น้ำที่ค่อนข้างมีความ อ่อนไหวต่อสภาพแวดล้อม อย่างมาก เช่นคุณภาพน้ำ ไม่สามารถทนต่อน้ำจืด อ่อนไหวต่อน้ำเสีย แต่ บางส่วนยังนิยมในการเลี้ยง หอยแครง เนื่องจากได้ราคา ที่ดี มีผลผลิตที่ได้มาก (ลงทุนน้อยแต่ได้ ผลตอบแทนมากกว่า)	เช่นในเขตพื้นที่ ด.ท่าทอง ด. ตะเคียนทอง และ ด.ท่าทอง ใหม่ อ.กาญจนดิษฐ์ ซึ่งมี ฟาร์มขนาดใหญ่เป็นจำนวน มาก การเพาะเลี้ยงส่วนใหญ่มีการ รุกกล้าพื้นที่อนุญาตด้วย โดย ไม่จ่ายค่าน้ำ แต่พื้นที่ เหล่านั้นจะได้ผลผลิตน้อย กว่าพื้นที่อนุญาต ปัจจุบัน เริ่มมีการเข้มงวดมากขึ้น ตั้งแต่รัฐบาลชุดปัจจุบัน พื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้ง และเลี้ยง หอยนอกชายฝั่งเริ่ม	จากการเข้ามาของสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกต่างๆ เช่น ถนน หนทาง โทรศัพท์มือถือ ไฟฟ้า น้ำประปา เกษตรกรรฯ คนที่ 8,9 ให้ ความเห็นว่าคุณมีปัญญาท้องถิ่นของ ชุมชนเริ่มเลือนหายไปบ้าง เช่น การทำกะปิ การทำขนมในงาน สาทรเดือน 10 ก็หายไป เนื่องจาก การพัฒนาและเทคโนโลยีในการ ผลิต ทำให้การผลิตแบบดั้งเดิมซึ่ง เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นหายไป การซื้อซึ่งสะดวกกว่าการทำเอง ภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับ	ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลกระทบ เศรษฐกิจ คือ การขึ้นอยู่กั ราคาผลผลิตในช่วงนั้น และ ปริมาณผลผลิตที่จะได้ โดยมี ผลทั้งจากปัจจัยภายนอกเช่น อากาศ เรื่องคุณภาพน้ำ และ ปัจจัยภายในเช่น เรื่องเงินทุน การเอาใจใส่ในการเพาะเลี้ยง เกษตรกรคนที่ 7 มี การ เปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพ โดยที่เปลี่ยนจากการ เพาะเลี้ยงกุ้งชายฝั่งมาเป็น การเพาะเลี้ยงหอยแครงใน

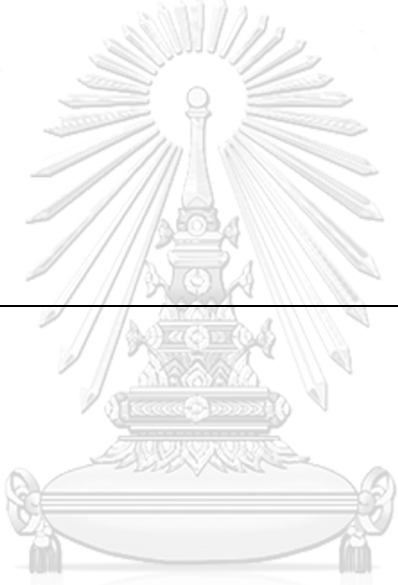
ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากา การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อา บ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	เริ่มเข้ามาเลี้ยงสัตว์น้ำจาก โครงการเปลี่ยนสินทรัพย์ เป็นทุนเกิดขึ้นมี ปี พ.ศ. 2547 จับจองในการ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะ เพาะเลี้ยงหอยแครงให้การ เพาะเลี้ยงหอยแครง	กลายเป็นของนายทุนมากขึ้น จากการไม่มีทุนในการ เพาะเลี้ยงของคนท้องถิ่น	การทำงานเริ่มหายไป เกษตรกรคนที่ 6,7 กล่าวว่าชุมชน ในพื้นที่มีความขัดแย้งกันบ้าง ระหว่างเกษตรกรเพาะเลี้ยงกุ้งกับ ชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์ในคลอง กระแตแจจะ โดยมีเกษตรกรบาง กลุ่มมีการลักลอบฉีดเลนจากบ่อกุ้ง ซึ่งเป็นเลนที่มีการสะสมของเชื้อโรค ของเสียจากการเพาะเลี้ยงกุ้งโดยมี การทิ้งลงในแหล่งน้ำ ส่งผลทำให้ ชาวประมงพื้นบ้าน เกษตรกร เพาะเลี้ยงหอยชายฝั่งได้รับ ผลกระทบจากคุณภาพของน้ำที่แย ลง	พื้นที่กลางทะเล เนื่องจากการ เลี้ยงกุ้งประสบปัญหาขาดทุน เนื่องจากการระบาดของโรค และการเพาะเลี้ยงที่ต้องอาศัย ทุน และเทคโนโลยีในการ เพาะเลี้ยงที่มากขึ้น (รายได้ ลดลง เนื่องจากเพาะเลี้ยง กุ้งทำรายได้มากกว่า) เกษตรกรคนที่ 8 และ 9 ระบุ ว่ามีการสูญเสียพื้นที่ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบางส่วน ให้กับกลุ่มนายทุน เนื่องจาก ไม่มีทุนในการเพาะเลี้ยงโดย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากา รใช้ประโยชน์พื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย HUALONGKORN UNIVERSITY	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย HUALONGKORN UNIVERSITY	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย HUALONGKORN UNIVERSITY	ทำการขายให้กับนายทุน และ บางส่วนก็ให้นายทุนเช่าใน การเพาะเลี้ยงหอยแครง นอกจากนี้ยังมีปัญหาหนี้สิน เพิ่มขึ้นจากการกู้เงินมาใช้ใน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ชายฝั่ง (หอยแครง หอย นางรม) คนที่ 10 ,11, 12 (จำนวน 3 คน)	การเพาะเลี้ยงหอยแครงไม่ ค่อยได้ผล เนื่องจากเป็น สัตว์อ่อนไหวมาก ได้รับ ผลกระทบอย่างมากในช่วง ปี พ.ศ.2554 เริ่มเข้ามาใช้	เกษตรกรคนที่ 12 การใช้ ประโยชน์ในพื้นที่อำเภอบ้าน ดอนส่วนใหญ่ใช้ในการ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง โดย ก็ยังมีการอนุรักษ์พื้นที่ป่า	เกษตรกรคนที่ 10-12 สังคมใน ท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากคนในท้องถิ่นมีอาชีพที่ หลายหลายมากขึ้นเริ่มทำรับจ้าง มากขึ้น ทำให้ความสัมพัทธ์ที่ใช้	เกษตรกรคนที่ 11 ระบุว่า รายได้ลดลง เศรษฐกิจของพื้นที่อำเภอบ้าน ดอนขึ้นอยู่กับภาคเกษตรเป็น หลัก ถ้า การเพาะเลี้ยงสัตว์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากการ (อาชีพ / ระยะเวลากการ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ 40 ปี ด.เตเตียนทอง อ.กาญจนดิษฐ์ วันที่เก็บข้อมูล 3 เม.ษ. 61	ประโยชน์ในช่วงปี พ.ศ. 2542 จากโครงการแปลง สินทรัพย์เป็นทุน การเพาะเลี้ยงหอย ได้รับ ผลกระทบจากทำนากุ้ง เนื่องจากเป็นการใช้ ทรัพยากรน้ำร่วม การ เพาะเลี้ยงหอยเป็นระบบ เปิด การเลี้ยงกุ้งอยู่ในระบบ ปิด(ระบบฟาร์ม) การ เพาะเลี้ยงกุ้งในบางครั้งมี การปล่อยน้ำเสียออกสู่แหล่ง น้ำสาธารณะโดยไม่มีการ	ขายเลนควบคู่ไปด้วย มีการ ใช้ประโยชน์หลายอย่างใน พื้นที่เช่น การเพาะเลี้ยงกุ้ง การทำประมง พื้นที่อยู่อาศัย การเพาะเลี้ยงหอยกลาง ทะเล เกษตรกรคนที่ 11 ปัจจุบัน พื้นที่เริ่มมีการปลูกปาล์ม น้ำมันเพิ่มมากขึ้น พื้นที่สวนปาล์มน้ำมันจะมี การระบายน้ำออกสู่ แหล่ง น้ำ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นน้ำที่ หมักหมมมาจากจากเศษใบ	เวลารวมไม่ตรงกันเนื่องจากต้อง เข้าไปทำงาน เย็นกลับบ้านใครบ้าน มัน มีผลทำให้ ความสัมพันธ์ของ คนในชุมชนลดน้อยลง เกษตรกรคนที่ 10 ,11 ระบุว่าภูมิ ปัญญาท้องถิ่น บางอย่างได้หายไป ตามกาลเวลาและอาชีพของคนใน ชุมชนที่เปลี่ยนไป เช่นการทำ ประมงพื้นที่บ้านที่ปัจจุบันคนทำน้อย มาก การทำนาโดยที่เมื่อก่อนคนใน พื้นที่ (พ่อแม่) มีการทำนา	น้ำเช่น กุ้ง หอยได้ผลผลิตดีก็ จะทำให้เศรษฐกิจของพื้นที่ดี ขึ้น ปัจจุบันเริ่มมีการปลูก ปาล์มเพิ่มขึ้นมากขึ้น ราคา ของผลผลิตดีดีขึ้นน้ำและ ทางการเกษตรเป็นตัวแปรที่ สำคัญสำหรับเศรษฐกิจของ อำเภอบ้านดอน เกษตรกรคนที่ 11 ระบุว่ามี หนี้สิน เพิ่มมากขึ้นจากการ กู้ยืมเงินมาใช้มาใช้ในการ ประกอบอาชีพ ใช้ใน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากา (อาชีพ / ระยะเวลากา ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่ตำบลบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อา บ้ำนดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
บ้ำบัดก่อนระบายนอกสู แหล่งน้ำสาธารณะ ส่งผลทำ ให้เกิดน้ำเสีย มีผลทำให้ ปริมาณผลผลิตการ เพาะเลี้ยงหอยลดลง แต่ ปัจจุบันตั้งนพรารูปแบบ การเลี้ยงกุ้งเป็นของรายใหญ่ ที่มีระบบจัดการน้ำเสียที่ดี (เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์ น้ำคนที่ 12) เสริม นายทุนเริ่มเข้ามาซื้อพื้นที่ เพาะเลี้ยงหอยของชาวบ้าน ทั้งในเขตพื้นที่อนุญาตและ นอกพื้นที่อนุญาต	จากบ้ำบัดน้ำมีนส่งผลทำให้ น้ำเสีย เป็นสีเขียว สกปรก นอกจากนั้นยังมี การใช้ยาฆ่าหญ้าในภาค การเกษตรซึ่งส่งผลทำให้ เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะดินและน้ำ อัน นำไปสู่ผลกระทบต่อ เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน		ชีวิตประจำวัน (สร้างบ้าน ซื่อ รถ) เกษตรกรคนที่ 12 ระบุว่า หนี้สินเพิ่มขึ้นจากการกู้ยืม เงินมาใช้ในชีวิตประจำวัน (เช่น การส่งลูกเรียน สร้าง บ้าน ซื่อรถ) เกษตรกรคนที่ 11 มีการ สูญเสียที่ดินและการ เปลี่ยนแปลงอาชีพ โดยมีการ อดีตเคยทำการเพาะเลี้ยงกุ้ง กุลาค้า แต่ในช่วง พ.ศ.2545 ประสบปัญหาขาดทุน	

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่ว่าบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ บ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	เกษตรกรคนที่ 10 ได้รับ ผลกระทบจากการ เพาะเลี้ยง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย JUTHALONGKORN UNIVERSITY		เนื่องจากโรคระบาด จึงมีการ ขายพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ บางส่วนให้กับนายทุนในพื้นที่ ปัจจุบันทำอาชีพเลี้ยงปลา และรับจ้าง เกษตรกรคนที่ 10 โครงการ เปลี่ยนทรัพย์สินเป็นทุนส่งผล ทำให้เกษตรกรในพื้นที่มีพื้นที่ใน การประกอบอาชีพส่งผลทำให้ รายได้เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมี โครงการส่งเสริมการทำนา กึ่งโดยการจัดสรรที่ดินโดย สหกรณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ / ระยะเวลากาการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ตำบลบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (หอยนางรม) คนที่ 13 และ 14 ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ 42 ปี ต.ดอนสัก อ.ดอนสัก วันที่เก็บข้อมูล 4 เม.ย. 61	การเลี้ยงหอยนางรมที่อำเภอเวียงชัยมีคุณภาพที่ดี ใช้เวลาเพาะเลี้ยง 2 ปี มีทั้งฟาร์มเพาะเลี้ยงหอยนางรมและหอยแครง ใช้ประโยชน์ในพื้นที่มา 20 ปี เคยขายพื้นที่บางส่วนให้กลุ่มนายทุน (จากเพชรบุรี) การเพาะเลี้ยงหอยแครง	พื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอดอนใช้สำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เช่น กุ้ง หอยปลา เนื่องจากสภาพเหมาะสม ได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพกว่าที่อื่น นอกจากนี้ยังพบการทำประมงพื้นบ้านที่อยู่อาศัย และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการเพาะเลี้ยงปลาน้ำกร่อยมากขึ้นเนื่องจากต้นทุนในการเพาะเลี้ยงไม่สูงมากได้รับผลกระทบน้อย เลี้ยง	สังคมที่มีความแน่นแฟ้นของคนในชุมชนน้อยลง เนื่องจากความเจริญที่เพิ่มขึ้นเข้ามาในพื้นที่ การเข้ามาของถนนหนทาง มีความขัดแย้งของในชุมชนบางระหว่างกลุ่มเกษตรกรเพาะเลี้ยงหอยในเขตพื้นที่อนุญาตกับนอกเขตพื้นที่อนุญาต โดยเฉพาะนอกเขตพื้นที่อนุญาตมีความขัดแย้งกับชาวประมงพื้นบ้าน นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งระหว่างผู้เพาะเลี้ยงกุ้งกับหอย เนื่องจากการปล่อยน้ำเสียจากการเพาะเลี้ยงกุ้ง	รายได้ลดลง เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรที่ลดลง โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง โดยเฉพาะเรื่องคุณภาพของน้ำซึ่งเป็นทรัพยากรที่ใช้นี้ร่วมกันทั้งหมด ดังนั้นเศรษฐกิจจะไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยเหล่านี้ด้วย มีการสูญเสียที่ดินโดยการขายพื้นที่บางส่วนให้กลุ่มนายทุน (จากเพชรบุรี) การเพาะเลี้ยงหอยแครง

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำใน พื้นที่อำเภอบ้านดอนได้รับ ผลกระทบ ผลกระทบจาก น้ำเสีย โดย	มากกว่ากุ้งและหอย ได้รับ ผลกระทบ มีความอ่อนไหว ในการเพาะเลี้ยงน้อยกว่า	ในระบบพารมสูงแหล่งน้ำที่ทำให้ หอยรับผลกระทบโดยตรง ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางอย่างเริ่ม หายไป เช่น การทำประมงพื้นบ้าน การไหลบ่า อวนรุน เหตุเนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ให้ผลผลิตที่ ดีกว่า และการเข้ามาของการบังคับ ใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำ ประมง	ยังคงมีหนี้สินจากการกู้ยืมเงิน มาใช้เป็นทุนในการเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำและการกู้ยืมเงินมาใช้ ในชีวิตประจำวัน
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ชายฝั่ง (หอยแครง) คนที่ 15 และ 16 (ผู้นำชุมชน) 2. ใช้ประโยชน์พื้นที่ 36	การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำใน พื้นที่อำเภอบ้านดอนได้รับ ผลกระทบ ผลกระทบจาก น้ำเสีย โดย	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอนส่วนใหญ่ใช้ในภาค เกษตรกรรม คือการ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งบนบก	สังคมในพื้นที่มีความขัดแย้งบ้าง เช่น การเพาะเลี้ยงหอยในทะเล ทำ ให้การทำประมงลำบากมากขึ้น เนื่องจากคอกหอยบางแห่งสร้าง	รายได้เมื่อเปรียบเทียบกับใน อดีตลดลงเล็กน้อย ถึงแม้ว่า ได้เงินเพิ่มขึ้นแต่ค่าครองชีพใน ปัจจุบันก็สูงขึ้นด้วยเช่นกัน

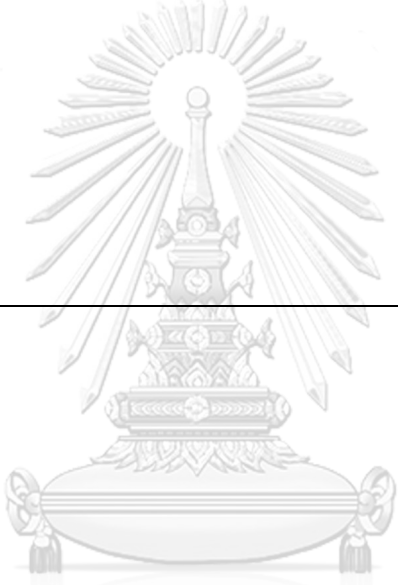
ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลาการ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
ปี ด.ท่าทอง อ.กาญจนดิษฐ์ วันที่เก็บข้อมูล 4 เม.ย. 61	เกิดขึ้น เริ่มจากอุตสาหกรรม การเลี้ยงหอยในพื้นที่ชายฝั่ง อำเภอบ้านดอนมีความ อ่อนไหวมากกว่าการเลี้ยงกุ้ง ในระบบฟาร์ม เนื่องจากการ เลี้ยงในพื้นที่ชายฝั่งยาว เป็น การทำเกษตรในระบบ เปิด ซึ่งจะได้รับ อ่อนไหวมากกว่าและ สามารถควบคุม ได้ ตัวอย่างเช่น ปัญหา เสียจากภาคอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอย	(กุ้ง) นอกชายฝั่ง(หอย) นอกจากนี้คือมีการทำ ประมง เพาะเลี้ยงปลา ทำ การเกษตรอื่นๆ เช่น ปาล์ม น้ำมัน ยางพารา มีพื้นที่อยู่ อาศัยด้วย เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คนที่ 16 กล่าวว่า อำเภอ กาญจนดิษฐ์ ซึ่งเป็นอำเภอที่ มีนากุ้งจำนวนมาก กล่าวว่า แต่เดิมก่อนที่จะทำนากุ้ง ชุมชนตำบลตะเคียนทอง ประกอบอาชีพหลักคือ ทำ	ขอบเขตในการกำหนดเขตทำให้ การออกไปทำประมงยามากขึ้น ไม่สามารถเข้าไปจับสัตว์น้ำในพื้นที่ เพาะเลี้ยงหอยได้ ความแน่นแฟ้นของคนในชุมชน น้อยลง เนื่องจากมีความเป็นเมือง มากขึ้น แต่ก็ยังมีกิจกรรมต่างๆที่ ร่วมกันในชุมชน เช่นงานวัด ทำบุญ งานบวช เป็นต้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางอย่างเริ่ม หายไปตามการเปลี่ยนแปลงของวิถี ชีวิตของคนในชุมชน เช่น การโดย สายทางเรือ การทำประมงพื้นบ้าน	หนี้สินเพิ่มขึ้นจากการกู้มา ลงทุนในการประกอบอาชีพ การใช้เงินสดประจำวัน โดย เลือกรู้จากกองทุนของ หมู่บ้านเนื่องจากดอกเบี้ย ถูกกว่าธนาคารและกู้ได้ง่าย กว่า เศรษฐกิจของคนในพื้นที่ บ้านดอนขึ้นอยู่กับพื้นที่มีความ หลากหลายโดยเฉพาะการทำ การประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์ น้ำชายฝั่งซึ่งถือเป็นทรัพยากร ที่สำคัญของคนในพื้นที่ โดย ถ้าราคาและปริมาณผลผลิตดี

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ บ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	ได้รับผลกระทบจากน้ำเสียที่มีผลต่อผลผลิต รวมไปถึงภัยธรรมชาติในปี 54 เนื่องจากทำให้น้ำจืด หอยตายได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก นายทุนเริ่มเข้ามาในพื้นที่มากขึ้นเนื่องจากคนในพื้นที่ไม่มีทุนในการเลี้ยง เนื่องจากประสบปัญหาในการเพาะเลี้ยง (ขาดทุน เป็นหนี้สินมาก จึงขายให้กับนายทุน)	นาและทำประมง ต่อมาราวปี พ.ศ.2523 เป็นต้นมา คนในชุมชนเริ่มทำการเลี้ยงกุ้ง โดยแรกเริ่มวิธีธรรมชาติโดยจะสูบน้ำที่มีเชื้อลูกกุ้งเข้าไปเก็บไว้บ่อซึ่งขุดไว้เป็นขวง และปล่อยให้ลูกกุ้งเจริญเติบโตตามธรรมชาติ โดยปกติใช้เวลา 3-5 เดือน จึงสามารถจับขายได้ ต่อมาราวปี 2530 เป็นต้นมาจึงได้เริ่มมาเป็นการเลี้ยงกุ้งแบบพัฒนา กล่าวคือมีการเลี้ยงกุ้งความหนาแน่นสูง มีการ	การละเล่นพื้นบ้าน	และไม่ได้รับผลกระทบอะไร จะมีเศรษฐกิจที่ดี

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ บ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
		ให้อาหารและยาเพื่อเร่งการ เจริญเติบโตของกุ้ง และ แพร่หลายอย่างกว้างขวาง ในช่วงปี 2540-2545		

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำเภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ
เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 17 (กำนัน ต.ตะเคียนทอง อ.กาญจนดิษฐ์)	การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งในปัจจุบันพบกับปัญหา น้ำเสียในปัจจุบันส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตร โดยพื้นที่จังหวัด สุราษฎร์ธานี เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินไปใช้ประโยชน์ในการปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่ง	พื้นที่ชายฝั่งอำเภอบ้านดอนส่วนใหญ่ใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีพื้นที่ปายชายเลนที่ได้รับการอนุรักษ์ควบคู่กันไป บ่อเลี้ยงกุ้งบางส่วน โดยเฉพาะรายย่อยเริ่มมีการปล่อยร้างเนื่องจากประสบปัญหาการขาดทุน	คนในสังคมให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชนน้อยลง เนื่องจากสวนใหญ่ไปทำงานที่ต่างถิ่นมากขึ้น เช่น งานรับจ้าง โรงงาน เป็นต้น ความสะดวกสบายที่เข้ามา เช่น ถนนหนทาง ทำให้ความเจริญเข้ามาในพื้นที่ทำให้ความแน่นอนแพ้ของคนในชุมชนลงน้อยลง ผลกระทบจากปัญหาน้ำเน่าเสียต่อผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและระบบนิเวศ น้ำเสียที่เกิดจากภาคครัวเรือน เกษตรกรรมอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในระบบเปิดตามแนวชายฝั่ง	รายได้ไม่ลดลงเนื่องจากมีช่องทางในการหารายได้ที่หลายหลายได้รับผลกระทบบางจากปัจจัย ราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ลดลง โดยเฉพาะราคาสัตว์ทะเลเพาะเลี้ยง ราคาลดน้อยลง และผลผลิตที่ได้น้อยลงจากการเสื่อมโทรมของน้ำ และพื้นที่รอบอ่าว แม้มิผลิตได้จากปาล์มน้ำมันก็ได้ทำให้ดีขึ้น ราคาจึงไม่ได้ดีเหมือนเมื่อก่อน
ต.ตะเคียนทอง อ.กาญจนดิษฐ์ วันที่เก็บข้อมูล 5 เม.ย 61	เป็นที่ขอเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด พื้นที่สวนปาล์มน้ำมันจะมีการระบายน้ำออกสู่แหล่งน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นน้ำที่หมักหมมมาจาก	ปัญหาการขาดทุน		

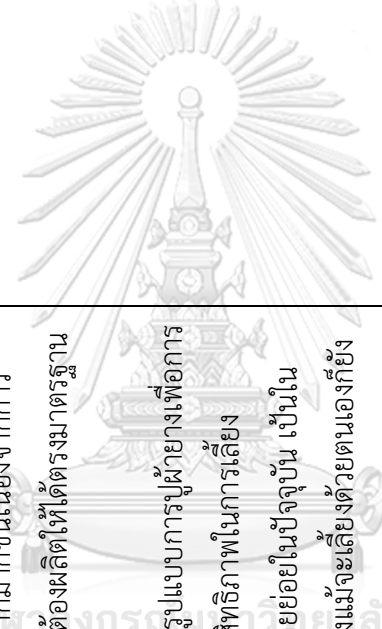
ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากา การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	น้ำมีรสขมทำให้รสชาติเสีย เป็นสีเขียว สกปรก นอกจากนั้นยังมี การใช้ยาฆ่าหญ้าในภาค การเกษตรซึ่งส่งผลทำให้ เกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะดิน และน้ำ อันนำไปสู่ผลกระทบ ต่อเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์ น้ำชายฝั่งอำเภอบ้านดอน การทำประมงเริ่มมีปัญหา (การเพาะเลี้ยง และการทำ ประมงพื้นบ้าน) โดยเริ่มมา ทำการปลูกปลาลงมาขึ้น	และระบบ เช่น การเพาะเลี้ยงหอย ประสบปัญหาหลายจากปัญหา น้ำเสียที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงกุ้งใน ระบบฟาร์ม ซึ่งนำไปสู่ความ ขัดแย้งโดยผู้ชุมชนต้องเป็นผู้เคล เคลียร์ ส่วนตัวมองว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น บางอย่างเริ่มหายไปจากชุมชนแล้ว เนื่องจากอาชีพของคนชุมชนเริ่ม เปลี่ยนไป เช่นในอดีตที่พื้นอำเภอบ้าน ดอน นิยมการกวาดหอยตอก ซึ่ง ปัจจุบันได้หายไป การทำที่เคย(กะปิ) เป็นต้น	โครงการพัฒนาในพื้นที่ของ หน่วยงานเช่น การเพาะเลี้ยง หอย ในอ่าว โครงการส่งเสริม การเลี้ยงกุ้ง ส่งผลทำให้ เศรษฐกิจของคนในพื้นที่ดีขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ อดีตเคยเพาะเลี้ยงกุ้ง ปัจจุบัน เปลี่ยนมาเลี้ยงหอยแครงและ ปาล์มน้ำมันในช่วงประมาณ ปี 45 เนื่องจากเกิดโรคระบาดใน กุ้ง และทุนในการเลี้ยงสูงจึงมี การเปลี่ยนพื้นที่มาใช้ ประโยชน์อย่างอื่น ส่วนหนึ่ง	

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	เช่นกัน ผลผลิตทางทะเลได้น้อย ก็ต้องมาอาศัยจากแผ่นดินสลับกันไป โดยคิดว่า การเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน (ภาคเกษตรกรรม) มีผลทำให้คุณภาพน้ำที่ไหลสู่อำเภอบ้านดอน มีคุณภาพที่ต่ำลง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALOKORN UNIVERSITY		คือ การให้นายทุนเช่า ทำเป็นบ่อปลาซึ่งมีพิษในการเลี้ยงไม่สูงเท่ากุ้ง

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์ น้ำชายฝั่งคนที่ 18 , 19 (เพาะเลี้ยงกุ้งขาว และปลา กระพง) ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ประมาณ 30 ปี ดอนสัก อ.ดอนสัก จำนวน 2 ราย วันที่เก็บข้อมูล 6 เม.ย. 61	ในช่วงปี พ.ศ. 32 -34 เริ่มมีการรวมของการเลี้ยงกุ้ง โดยเฉพาะในปี พ.ศ.2535 จากนั้นในช่วง พ.ศ.2536 เริ่มมี การลดลงของรายย่อย เนื่องจากทุนในการผลิตค่อยข้างสูง พ.ศ.2545 รายใหญ่เริ่มเข้ามา ในรูปแบบของบริษัท ฟาร์ม โดยรายย่อยลดลงประมาณ 30 % ส่วนใหญ่จะขายและให้เช่า กับนายทุน ➢ การเลี้ยงกุ้ง บุมโดยการจัดสรรที่ดินโดยสหกรณ์* การเลี้ยงกุ้งส่วนใหญ่ในพื้นที่ จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยในเรื่อง ทุน โรคระบาดในกุ้งเช่น โรค EMS ปัญหาเรื่องน้ำมีผล ➢ ปัจจุบันการเพาะเลี้ยงต้องมีการเลี้ยงขนาดเล็กลง มีบ่อ พักน้ำ เนื่องจากปริมาณคุณภาพในน้ำ มีแร่ธาตุในน้ำ น้อยลง คุณภาพไม่ได้ มีการแย่งกันใช้ทรัพยากรในพื้นที่ อำ	มีความขัดแย้งของคนในชุมชน โดยที่ มีการแย่งทรัพยากรในพื้นที่ อำเภอบ้านดอน ผลกระทบจากการใช้ ทรัพยากรร่วมกันในพื้นที่ ภูมิปัญญาชาวบ้านในหลาย ๆ อย่างเริ่มหายไป เนื่องจากไม่มีการ สืบทอดต่อรุ่น เปลี่ยนแปลงไปตาม เทคโนโลยี	รายได้ลดลงจากการที่ราคา ผลผลิตที่ลดลง และปัญหาที่ เป็นอุปสรรคในการเพาะเลี้ยง เช่น โรคระบาดในกุ้ง ทุนใน การเพาะเลี้ยงที่สูงขึ้น ส่งผล ทำให้มีการเพิ่มขึ้นของหนี้สิน เพื่อใช้เพาะเลี้ยงกุ้ง โดยถ้า ประสบปัญหาที่จะเกิดการ ขาดทุน(ราคาต่ำ ผลผลิตไม่ได้ ตามต้องการ) ต้องทำการกู้ยืม เงินมาลงทุนเพิ่ม ได้กำไรก็ ต้องนำไปปลดหนี้ มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพอดีต เกษตรกรบางคนเปลี่ยนไป	

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	➢ ปัจจุบันรายย่อยมีความยุ่งยากมากขึ้นเนื่องจากกา รเลี้ยงกุ้งนั้นต้องมีใบอนุญาตต้องผลิตให้ได้ตรงมาตรฐาน GMP ➢ การเลี้ยงในปัจจุบันมีการใช้รูปแบบการนำวางเพื่อการ ควบคุมตะกอนเพื่อรักษาประสิทธิภาพในการเลี้ยง ➢ การทำเกษตรเลี้ยงกุ้งโดยรายย่อยในปัจจุบัน เป็นใน รูปแบบเกษตรพันธสัญญา ถึงแม้จะเลี้ยงด้วยตนเองก็ยัง ต้องอาศัยในรูปแบบของนายทุน เช่น CP เกษตรกร ต้องใช้อาหารและพันธุ์กุ้ง โดยมีเซลล์มาเสนอขาย พันธุ์ กุ้งในปัจจุบันหายาก	การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพส่งผลทำ ให้ความสัมพันธของคนในชุมชน ลดน้อยลง เกิดความเหินห่างทาง	ประกอบอาชีพรับจ้าง เช่น การปูฟ้ายาง ซึ่งเป็นนวัตกรรม การเลี้ยงกุ้งแบบใหม่ที่ได้รับความ ความนิยม เกษตรกรคนที่ 19 มีการ สูญเสียที่ดินบางส่วน(บ่อ เลี้ยงกุ้ง)โดยการขายและ ปล่อยเช่าให้กับนายทุนใน พื้นที่ นำเงินที่ได้มาใช้ในการ ลงทุน	พ. ศ. 2550 มีเปลี่ยนแปลง อาชีพจากชาวประมงมาเป็น แรงงาน เนื่องด้วยเหตุผล
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคน ที่ 1, 2, 3 (จำนวน 3 คน)	เริ่มใช้ประโยชน์จากพื้นที่ อำเภอบ้านดอนเมื่ออายุ 14 ปี เริ่มต้นจากการจับหอย	ปัจจุบันพื้นที่อำเภอบ้านดอน เปลี่ยนไปในรูปแบบของการ ทำธุรกิจ มีการเข้ามาของ	การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพส่งผลทำ ให้ ความสัมพันธของคนในชุมชน ลดน้อยลง เกิดความเหินห่างทาง	พ. ศ. 2550 มีเปลี่ยนแปลง อาชีพจากชาวประมงมาเป็น แรงงาน เนื่องด้วยเหตุผล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำเภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ
ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ประมาณ 40 ปี เปลี่ยนอาชีพจากประมงที่บ้านมาแล้ว 10 ปี ต.ท่าทองใหม่ อ.กาญจนดิษฐ์ วันที่เก็บข้อมูล 7 เม.ย 61	กระทบด้วยมือ (การทำประมงแบบที่บ้าน) จากนั้นเริ่มเปลี่ยนมาเป็นการลากกุ้ง (เริ่มมีเครื่องจักรเข้ามา) ประมาณปีพ.ศ. 2540 ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่อำเภอบ้านดอนเริ่มน้อยลง ทรัพยากรในทะเลเริ่มน้อยลง เนื่องจากมีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่นากุ้ง โรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลทำให้คุณภาพน้ำไม่ดี และ	กลุ่มในหมู่บ้านของคอกหอย และ โห้สเตอร์ (สินมานะ ฟาร์ม) แต่ยังคงมีคนที่ยังคงทำประมงท้องถิ่น (ส่วนใหญ่คือคนที่ไม่มีหนทางที่จะทำอาชีพอื่น)	สังคมและครอบครัว ความเห็นต่างกับชุมชนเนื่องจากไม่มีเวลาว่างที่ตรงกันเหมือนตอนทำประมงที่บ้าน วิถีชีวิตเป็นไปในรูปแบบของความไม่เป็นเมืองมากขึ้น เช่น เข้าทำงาน เย็นเลิกงาน ไม่ค่อยได้มีเวลาพบปะสังสรรค์เนื่องจากต้องหาเงินมาจุนเจือครอบครัว	ข้างต้น (ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ลดลง ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำ) การเปลี่ยนแปลงอาชีพในครั้งนี้ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาวประมง โดยมีรายได้น้อยลง
			อดีตเคยสนิทชิดเชื้อกับคนในชุมชนมากเนื่องจากไปออกทะเลไปร่วมกัน มีเวลาทำกิจกรรมต่างร่วมกัน แต่ในปัจจุบันต่างก็ไปทำงานรับจ้างคนละอย่างทำให้เวลา	อดิชาชยประมงคนที่ 3 กล่าวว่ามีทัศนคติเพิ่มขึ้นจากการกู้ยืมเงินไปซื้อรถเพื่อในการประกอบอาชีพ (แรงงาน) ค่าครองชีพในปัจจุบันที่สูงขึ้น

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ บ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	นโยบายของภาครัฐที่ไม่มี การกำหนดเครื่องมือหากิน (เครื่องมือในการทำการ ประมง) ปล.มีการกำหนดแต่ไม่ได้ทำ จริงจัง บางกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลง บ่อกุ้งมาเพื่อใช้ในการ เพาะเลี้ยงปลาน้ำกร่อย (ปลากะพงขาว) เนื่องจาก ราคาสูงได้รับความนิยม การ เพาะเลี้ยงไม่ยุ่งยาก และไม่	ไม่ตรงกันเหมือนเก่า ความสนิทชิด เชื้อลดลง ความขัดแย้ง กลุ่มประมงพื้นบ้าน ด้วยกันเองระหว่างกลุ่มที่ใช้ เครื่องมือถูกกฎหมายกับกลุ่มที่ใช้ เครื่องมือผิดกฎหมาย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เลื่อนหายไป โดยเฉพาะภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับ การทำประมงพื้นบ้าน เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงอาชีพ โดยคิดว่าใน อนาคตคงหายไป เนื่องจากไม่มีการ สานต่อจากรุ่นสู่รุ่นเนื่องจากวิถีชีวิต ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมไปถึง		

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	ใช้ทุนมาก		เทคโนโลยีในสมัยใหม่ที่ขึ้นทำให้ ภูมิปัญญาเก่าๆค่อยๆเลือนหายไป	
อดีตชาวประมงพื้นบ้าน คนที่ 4,5,6 (จำนวน 3 คน) ใช้ประโยชน์พื้นที่ ประมาณ 35 ปี เปลี่ยน อาชีพจากประมงพื้นบ้าน มาประมาณ 15- 19 ปี ด. ชลคราม อ.ดอนสัก วันที่เก็บข้อมูล	พื้นที่อำเภอบ้านดอนใน ปัจจุบันเริ่มมีการทำประมง พื้นบ้านที่ยกขึ้น โดยมี การเปลี่ยนมาเป็นอาชีพ รับจ้างผู้ขายเมื่อประมาณ ปีพ.ศ.2541 เนื่องจาก ทำประมงเริ่มไม่ค่อยได้ผล ผลิตต้องไปไกลขึ้น ไม่มีทุน ในการเพิ่มประสิทธิภาพของ เครื่องยนต์และอุปกรณ์ ทำ ให้ประสบปัญหาขาดทุนจึง	พื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอบ้าน ดอน (ดอนสัก) เป็นรูปแบบ ของนายทุน และพื้นที่อ่าว ดอนสักเริ่มมีการ ร้านอาหาร บังกะโลอีกด้วย แต่ยังเป็นของคนในพื้นที่ ส่วนการเพาะเลี้ยงคอกกอย เป็นของนายทุน การทำประมงท้องถิ่นยังทำ อยู่บ้างเป็นส่วนน้อย เมื่อ	การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพส่งผลทำ ให้เกิดความเห็นทางสังคมและ ครอบครัว ความเห็นทางกับชุมชน เนื่องจากไม่มีเวลาว่างที่ตรงกัน เหมือนตอนทำประมงพื้นบ้าน (ร่วมกันทำด้วยกัน ออกไปพร้อมกัน เก็บผลผลิตด้วยกันกับคนในชุมชน วิถีชีวิตเป็นไปในรูปแบบของความ เป็นเมื่องมากขึ้น เช่น เข้าทำงาน เย็นเลิกงาน ไม่ค่อยได้มีเวลาพบปะ สังสรรค์เนื่องจากต้องหาเงินมาจุน	การมาเป็นแรงงานรายได้ ลดลง แต่มีความแน่นอน เนื่องจากได้เป็นเงินเดือน แต่ ไม่อยู่ฟูและมีเงินเหมือนเหมือน ตอนทำประมงที่ถ้าทำได้เลย จะได้เงินเยอะ การเปลี่ยนแปลงอาชีพส่งผล ทำให้รายได้ลดลงไปด้านส่ง ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
7 เม.ย. 61	เปลี่ยนอาชีพ	เทียบกับอดีต บางคนจะออกทะเลเฉพาะ ในช่วงว่างจากวันที่ทำงาน ประจำ (จากงานหลัก กลายเป็นงานอดิเรกไป)	เจอครอบครัว อดีตชาวประมงคนที่ 5 และ 6 กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นของ พื้นที่เริ่มหายไป โดยเฉพาะภูมิ ปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการทำประมง พื้นบ้าน เช่น การหว่านแห ดักไซ การต้อนน้ำขึ้นน้ำลง เป็นต้น เนื่องจาก เทคโนโลยีบางอย่างเข้ามาทดแทน	การที่ชุมชนเริ่มเข้าสู่ความเป็น เมืองส่งผลให้เกิดมีปัญญา พื้นถิ่นเพิ่มสูงขึ้น การที่ต้องมี รถไว้ใช้ในการสัญจรเดินทาง การกู้เงินมาใช้ในการศึกษา ของบุตร และการใช้ใน ชีวิตประจำวัน
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 1 , 2, 3 (จำนวน 3 คน)	ชาวประมงคนที่ 1-3 การประมงพื้นบ้านกิจกรรม ทางเศรษฐกิจที่สำคัญของ	- ภูมิปัญญาในการวางเบ็ด จมแห จมไทร ทอดแห ยังคง เป็นภูมิปัญญาที่ยังคงใช้อยู่	ความแน่นแฟ้นของคนในชุมชน น้อยลง จากการเปลี่ยนแปลงอาชีพ อาทำงานส่วนตัวรับจ้างกันมากขึ้น	ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 1-7 ระบุว่า รายได้ไม่ดี รายได้ลด น้อยลง เศรษฐกิจยังไม่ดี

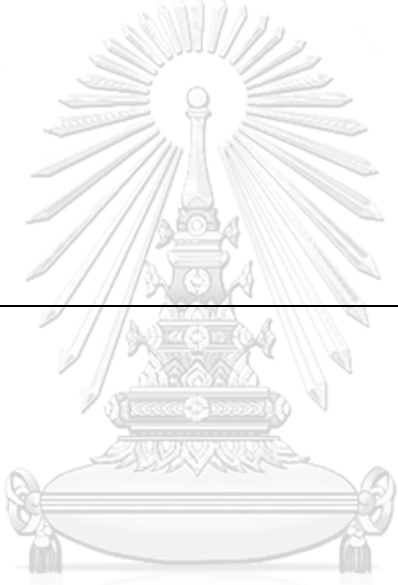
ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากา งใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อา เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ประมาณ 30-35 ปี ต.ชลคราม อ.ดอนสัก วันที่เก็บข้อมูล 8 เม.ย. 61 ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 4, 5	พื้นที่อำเภอบ้านดอน ถึงแม้ว่าใน ปัจจุบันจะค่อยลดน้อยลงไป ประมาณปี พ.ศ. 2540 ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ อำเภอบ้านดอนเริ่มน้อยลง ทรัพยากรในทะเลเริ่ม น้อยลง เนื่องจากการเพิ่มขึ้น ของพื้นที่นาุ้ง โรงงาน อุตสาหกรรม และความ เข้มงวดของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการควบคุม เครื่องมือในการทำการ ประมงที่ผิดกฎหมาย	ในปัจจุบัน ในการประกอบ อาชีพ มีการพัฒนาเครื่องมื่อ ในการทำประมงที่ดีขึ้น มี การนำเอาเทคโนโลยี (การ พัฒนาเครื่องยนต์) ที่ดีขึ้นมา เพิ่มระยะทางในการออกไป ทำการประมงทำให้ได้ผล ผลิตที่เพิ่มมากขึ้น ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 4-7 ระบุว่าประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ ของชาวประมงขายประมง พื้นบ้านในอดีตเปลี่ยนมาเป็น อาชีพแรงงาน เช่นการ รับจ้างปูผ้ายางในนาุ้ง	ความเจริญที่เข้ามา เช่น ถนน หนทาง ทำให้เกิดความเห็นห่างของ คนในชุมชน ไม่สนิทสนมเหมือน ก่อน ชาวประมงพื้นที่ทั้งหมดระบุว่า สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นยังคงมี อยู่คู่กับการทำประมงพื้นบ้าน คือ การดูลม ดูน้ำ ดูดาว ดูข้างขึ้น ข้างแรมของชาวประมงก่อนที่จะ เดินทาง ปัจจุบันยังคงมี ภูมิปัญญา เหล่านี้อยู่บ้าง แต่เริ่มลดน้อยลง ไป ตามอาชีพประมงพื้นบ้านที่ลด น้อยลงเช่นกัน เนื่องจากไม่มีการสืบ นำหลายชนิดได้หายไป	รายจ่ายเพิ่มสูงขึ้น ผลผลิตที่ ได้จากกรจับสัตว์น้ำลดลง เนื่องจากความเสื่อมโทรมที่ เพิ่มขึ้นของอ่าว ทำให้ต้อง ออกไปจับสัตว์น้ำไกลขึ้น แต่ เริ่มกลับมามีสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น บ้างมากขึ้นในบางช่วง อาจจะเป็นเพราะการที่มีคอก หอยทำให้สัตว์น้ำมีที่พักพิง มากขึ้น แตกต่างกับช่วงที่มีการเพิ่มขึ้น ของการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ที่ทำลายธรรมชาติทำให้สัตว์ น้ำหลายชนิดได้หายไป

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ประโยชน์พื้นที่ / วันที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำเภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 6,7 ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ 45 ไร่ ต.พุมเรียง อ.ไชยา วันที่เก็บข้อมูล 2 เม.ย. 61 รวมกลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน จำนวน 7 คน	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อำเภอบ้านดอน ชาวประมงคนที่ 4-5 การทำประมงพื้นบ้านในปัจจุบันมีความลำบากกว่าในอดีตเป็นอย่างมาก - ต้องใช้เครื่องมือการทำการประมงผิดกฎหมายเพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณที่ต้องการ เพื่อให้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ - ดอกหักกลางทะเลมีการ	ลูกจ้างต่างๆ ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 4-5 ผลดีของการทำคอกหอยกลางทะเล เริ่มมีทรัพยากรท้องถิ่นกลับมา เริ่มมีปลาต่างๆเกิดขึ้น เนื่องจากปลาแม่หลังพังกัง แต่ต่างกับช่วงที่มีการทำคอกหอยอย่างมากซึ่งมีการทำคอกอย่างมากมาย ทรัพยากรทางทะเลในท้องถิ่นค่อนข้างจะหายาก สัตว์น้ำชนิดต่างๆที่เคยหายไปเริ่มกลับคืนมา	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทอดจากรุ่นสู่รุ่น คนรุ่นใหม่ไม่ทำอาชีพนี้มากขึ้น วิถีชีวิตเปลี่ยนไป เป็นสังคมเมือง ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 1-3 ระบุว่าพบปัญหาความขัดแย้งของคนในชุมชนโดยเฉพาะการทำประมงพื้นบ้าน กับการทะเลาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามแนวชายฝั่ง เนื่องจากมีการเลี้ยงหอยมักจะมีการสร้างแนวรั้ว ในการกั้นทางน้ำทำให้เส้นทางในการออกทะเลทำได้ยากขึ้น เส้นทางในการสัญจรไม่เป็นอิสระเหมือนเมื่อก่อน ทำให้มีปัญหาระบบรถจักรยานบ้าง	ชาวประมงคนที่ 1-5 มีหนี้สินเพิ่มขึ้นจากการกู้ยืมเงินมาใช้ในการทำประมงพื้นบ้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่นการซื้อยนต์ใหม่ พัฒนาต่อเติมเรือ ความล่าช้าในเรื่องของกฎหมายที่เข้มงวดมากขึ้น การดิ้นรนในการทำการประมงที่ใกล้ขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดต้นทุนในการประกอบอาชีพนำมาซึ่งการกู้หนี้ยืมสินมากขึ้น

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากการ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	กั้นอาณาเขตทำให้มีการกีดขวางการจราจรในการออกไปทำการประมง - ในการทำประมง มีการกำหนดร่องน้ำในการเดินทางสัญจรทำให้ลำบากในการเดินทาง ในอดีตสามารถเดินทางได้อย่างอิสระ - การทำประมงแบบพื้นบ้าน ถ้าใช้เครื่องมือที่ถูกต้องกฎหมายจะต้องเดินทางออกไปไกล	ปัญหาอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554 การทำประมงไม่ได้รับผลกระทบมากนักยังคงได้ผลผลิตตามเดิม สาเหตุที่น่าจะเป็นเพราะทะเลขนาดใหญ่ไม่ได้รับผลกระทบเหมือนกลุ่มที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	ความขัดแย้ง กลุ่มประมงพื้นบ้านด้วยกันเองการใช้เครื่องมือประมงที่แตกต่างกันเช่น อวนกับลอบพับดักปู หรืออวนลอยกับกลุ่มเรืออวนลาก อวนรุน ที่ส่งผลต่อการจับสัตว์น้ำด้วยการใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมาย ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 4-5 กล่าวว่ามีปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวประมงพื้นบ้านกับกลุ่มเรือประมงขนาดใหญ่	

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	กว่าเดิมเนื่องจากความอุดม สมบูรณ์ไม่เหมือนเดิม ด้าน นอกที่ไกลกว่าสัตว์น้ำจะตัว ใหญ่กว่า เพื่อให้ได้ปริมาณ และขนาดตามที่ต้องการ ชาวประมงคนที่ 6-7 -ในปี พ.ศ. 2554 การทำ ประมงพื้นบ้าน ได้รับ ผลกระทบทั้งหมดรวมถึง การเลี้ยงกุ้งและปลาจาก วิกฤตอุทกภัยใหญ่ พ.ศ. 2554 แต่ไม่มากเท่าการ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY		

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ / ระยะเวลาการใช้ประโยชน์พื้นที่ / วันที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อ่าวบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อ่าวบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ
ชาวบ้านคนที่ 1 ต.ดอนสัก อ.ดอนสัก ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ 45 ปี (อาชีพค้าขาย) ต.ดอนสัก อ.ดอนสัก จ.สุราษฎร์ธานี วันที่เก็บข้อมูล 8 เม.ย. 61	ชาวบ้านโดยทั่วไปทำอาชีพประมงพื้นบ้าน แต่ปัจจุบันลดน้อยลงมาก เปลี่ยนอาชีพมาทำรับจ้างผู้ขาย นากุ้งที่เป็นของคนในพื้นที่มีน้อย มากส่วนใหญ่เป็นของนายทุน พื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งดึงดูดนายทุนเนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่ปัจจุบันพื้นที่อ่าวบ้านดอนเปลี่ยนแปลงไป ในรูปแบบของการทำธุรกิจ	เริ่มมีการเข้ามาของนายทุน CP ในการเพาะเลี้ยงกุ้งมาก ขึ้น เนื่องจากชาวบ้านท้องถิ่นเริ่มทำไม่ได้ผล เนื่องจากไม่มีทุนและประสบปัญหาขาดทุน การเข้ามาของนายทุนจะมีการจ้างแรงงานต่างดาวมาทำงาน (ไม่นิยมจ้างคนในพื้นที่เท่าไร เนื่องจากรู้มาก) แต่อาศัยการเข้าผ่านผู้นำชุมชนในการช่วยมาดูแล แรงงานต่างดาวเข้ามาทำให้ขายสินค้าได้มากขึ้น แต่ไม่ทุกร้านเพราะส่วน	ความแน่นแฟ้นของคนในชุมชน น้อยลงเนื่องจากคนต่างทำงานมากขึ้น มีความเป็นสังคมเมืองมากขึ้นไม่มีเวลาสนิทสนมคุ้นเคยมาก เหมือนอดีต เนื่องจากบางคนต้องไปทำงานต่างที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางอย่างในชุมชนหายไป โดยเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น เช่น การละเล่นพื้นบ้าน การทำนา เป็นต้น	เศรษฐกิจของชุมชนคนที่ โดยคิดว่าเศรษฐกิจของคนในชุมชน(พื้นบ้าน)ขึ้นอยู่กับราคาของสัตว์น้ำ และปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ บางส่วนเริ่มมีการปลูกปลาล้มมากขึ้น มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเจริญทำให้เกิดความอยากได้อย่างมีคนในชุมชนมากขึ้น

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
มีการเข้ามาของกลุ่มในท นในรูปแบบของคอก หอย และการทำโฮมสเตย์ (สินมานะ ฟาร์ม) มีการ พัฒนาพื้นที่	ใหญ่จะเป็นร้านที่ผูกขาด ซื่อ แบบเชื้อชื่อ สิ้นเดือนจะมมา จ่ายเงิน แรงงานต่างด้าวจะ ต่างคนต่างอยู่ในพื้นที่ของ เขาฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ไม่ได้มารบกวนชุมชน	สังคมเริ่มแปรเปลี่ยนไป ภูมิปัญญา ท้องถิ่นบางอย่างเริ่มหายไป เช่น การจมน้ำ ในการหาปลา แบบ พื้นบ้าน การทำจักสาน เริ่มเปลี่ยน ไปสู่อาชีพอื่นมากขึ้น ต่างกับในอดีต ที่นิยมทำประมง และการเกษตร เริ่มทำอาชีพหลากหลาย มีการ	เศรษฐกิจไม่ค่อยดีมาก เนื่องจากคนเริ่มใช้จ่ายกัน แบบระมัดระวังจากการไม่ มั่นใจของเศรษฐกิจ และ ราคาของสินค้าการเกษตรที่ แปลงเปลี่ยนไม่คงที่ ปัจจุบัน คิดว่าอำเภอบ้านดอนเริ่มมี	
ชาวบ้านคนที่ 2 และ 3 ใช้ประโยชน์พื้นที่ 30-40 ปี อาชีพรับจ้าง ต.สีเสียด อ.พุนพิน อำเภอพุนพิน ต.สีเสียด	อำเภอบ้านดอนมีความคล้าย กับพื้นที่อื่นๆทั่วไป เริ่มมี ความเจริญเข้ามาในพื้นที่ ชุมชนสมัยก่อนนิยมโดยสารถ ทางเรือ (คลองร้อยสาย) ปัจจุบันยังคงหลงเหลืออยู่ บ้าง แต่ไม่มากเนื่องจากมี	นายทุนเข้ามาลงทุนใน หลายด้าน เช่น การทำสวน ปาล์ม โรงงานอุตสาหกรรม ต่างๆในพื้นที่ แต่บางส่วนก็ ยังเป็นของคนในพื้นที่ บางส่วนขายให้กับนายทุน เนื่องจากราคาที่สูง ขายที่		

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากา การใช้ประโยชน์พื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อ่าวบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อ่าว บ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
วันที่เก็บข้อมูล 9 เม.ย. 61	ความจริงโดยเฉพาะการ เข้ามาของถนนหนทาง นำ ความเจริญมาให้พื้นที่ ทำให้ สังคมเริ่มมีความเห็นห่างกัน มากขึ้น แต่ก็ยังมีการรวมตัวทำ ร่วมกัน เช่นงานประเพณี ต่างๆ งานบุญ	แล้วไปซื้อที่อื่น พื้นที่อ่าว บ้านดอนเป็นแหล่งตั้งดู นายทุนเนื่องจากมีความอุดม สมบูรณ์ของทรัพยากรใน พื้นที่ เช่น ป่าชายเลน(ลิเล็ด) สัตว์น้ำ	พัฒนาของเทคโนโลยี	รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการ พัฒนาการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ชาวบ้านคนที่ 2 มีการ เปลี่ยนแปลงอาชีพ จากอดีต เคยทำการเกษตร สวนมะนาว ปัจจุบันเปลี่ยนมาทำอาชีพ รับจ้าง มีผลทำให้รายได้ลด น้อยลง แต่มีความมั่นคงกว่า ในอดีต รายได้ลดลง เนื่องจากค่า ครองชีพที่สูงขึ้น มีปัญหา หนี้สิน บ้างจากการกู้ยืมเงินมา ใช้ในการประกอบอาชีพและ การใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อ่าวบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อ่าว บ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
ชาวบ้านคนที่ 4 , 5 , 6 ต.คลองนก อ.เมือง จำนวน 3 คน ใช้ประโยชน์ในพื้นที่อ่าว บ้านดอน ประมาณ 30 ปี วันที่เก็บข้อมูล 11 เม.ย. 61	อ่าวบ้านดอนเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนไปจากอดีตมาก ปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ใน ด้านอื่นมากขึ้น เช่น ตลาด การท่องเที่ยว จากในอดีต เป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยเฉพาะภาคการประมง	คิดว่านายทุนคนเข้ามาซื้อ ที่ดินโดยเฉพาะบริเวณที่มี ถนนตัดใหม่เพราะคิดว่า สะดวกสบาย ความเจริญ โดยเฉพาะถนนเป็นการนำ พื้นที่อ่าวบ้านดอนไปสู่ความ เจริญ	วัฒนธรรมและภูมิปัญญาบาง บางอย่างหายไป เช่นการ พายเรือ การหาปลาแบบพื้นบ้าน เพราะการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย สังคมมีความเป็นเมืองมากขึ้น เห็นการเข้ามาของแรงงานต่างด้าว จากระบบนายทุน	เศรษฐกิจของอ่าวบ้านดอน และจังหวัดสุราษฎร์ธานีคิดว่า ต้องขึ้นอยู่กับราคาสินค้าทาง การเกษตรเพราะว่าเป็นเมือง การเกษตร ชาวบ้านคนที่ 5 , 6 ให้ ความเห็นที่ว่า รายได้ลดลง เนื่องจากเศรษฐกิจโดยรวมไม่ ดี สังเกตได้จาก การจับจ่ายซื้อ ของคนในพื้นที่
ชาวบ้านคนที่ 7,8,10,11 (จำนวน 5 คน) ใช้ประโยชน์ในพื้นที่	พื้นที่อ่าวบ้านดอน ส่วนใหญ่ จะใช้ประโยชน์ในการทำการ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คิดว่า	เมื่อมีคนเข้ามา ก็เริ่มมีการ เข้ามาของกลุ่มนายทุนใน การหาผลประโยชน์ในพื้นที่	ความเจริญที่เข้ามาทำให้ ความสัมพันธ์กับชุมชนเริ่มเหิน ห่าง	ชาวบ้านให้ความเห็นว่าใน พื้นที่ที่มี หนี้สินในภาคครัวเรือน ที่เพิ่มขึ้น จากการกู้หนี้ยืมเอา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากา ร (อาชีพ / ระยะเวลากา ร ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
ประมาณ 40-45 ปี ด.ตะเคียนทอง และ ด.ท่าทองใหม่ อ.กาญจนดิษฐ์ วันที่เก็บข้อมูล 12 เม.ย. 61	ปัจจุบันความอุดมสมบูรณ์ (คลองกระแจะ) ไม่ เท่ากับในอดีตที่ผ่านมา คุณภาพน้ำ ทรพยากรที่มี จำกัด มีผลทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงพื้นที่ไปเป็นการ ใช้ประโยชน์อย่างอื่นเช่น การทำสวนปาล์ม เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบปัญหา น้ำเสียจากการเพาะเลี้ยงกุ้ง ในระบบฟาร์ม การฉัดเลน ของเสียจากการเพาะเลี้ยง กุ้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบ	อำเภอบ้านดอน นายทุนทำให้ชุมชน เปลี่ยนแปลงไป ได้ทุนส่วน ใหญ่จะทำงานกึ่ง โดยนายทุน เข้ามาในรูปแบบของการเช่า ซื้อที่ดินของชาวบ้าน	(ความเจริญ คือการเข้ามาของถนน หนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา) แต่ความเจริญเข้ามาก็ส่งผลให้เกิด ความลำบากมากขึ้นเนื่องจาก ชาวบ้านต้องปรับตัวให้เข้าสู่ระบบ ทุนนิยม ตัวอย่างเช่นบ้านข้างๆมี รถยนต์ก็จะต้องมีด้วย เริ่มมีความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น คือตัวใครตัวมัน เงินเป็นปัจจัยหลัก ความเห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้นความ สามัคคีลดน้อยลง	ในการศึกษาของบุตร การ ประกอบอาชีพ การใช้จ่ายใน ชีวิตประจำวัน เช่น การผ่อน รถ ซ้อบ้าน เป็นต้น เศรษฐกิจในปัจจุบันไม่มีค่า ครองชีพสูงขึ้น ชาวบ้านคนที่ 8 และ 11 มี การเปลี่ยนแปลงอาชีพ จาก อดีตคือรับจ้าง ทำงานภาค เกษตรกรรม โดยเปลี่ยนมา ทำงานประจำในตัวเมือง มีผล ให้รายได้มั่นคงกว่าในอดีต ชาวบ้านให้ความเห็นว่า

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากา งใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	นิเวศโดยรวมของพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ชาวบ้านคนที่ 9, 10, 11 ให้ ความเห็นว่าภูมิปัญญาชาวบ้าน บางอย่างได้หายไปจากอดีต ตัวอย่างเช่น การละเล่นของเด็กปัจจุบันกับเด็ก ในอดีตที่แตกต่างกันไป ประเพณี ต่างๆก็เริ่มมีการปรับเปลี่ยนไปตาม ยุคสมัย บางอย่างที่เคยเห็นในอดีต ปัจจุบันได้หายไป เช่น การทำนา การคราดหอยในคลอง ไม่มีการสืบ ทอดจากรุ่น และจากการ เปลี่ยนแปลงอาชีพ	โดยรวมของเศรษฐกิจของอำ เภอบ้านดอนนั้น เศรษฐกิจไม่เติ เนื่องจากรายได้ของเกษตรกร ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของ พื้นที่ลดน้อยลง จากราคาไม่ แนนอนของราคาผลผลิต ทางด้านการเกษตร และ การเมือง เศรษฐกิจภาพรวม ของประเทศไทยในปัจจุบันใน ปัจจุบัน
ชาวบ้านคนที่ 12-13	ผลกระทบจากน้ำเสียทำให้ เกษตรกรรายย่อย	การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง โดยเฉพาะการเลี้ยงกุ้งในอำ เภอ	มีความเห็นทางของคนในชุมชน เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีการเปลี่ยน	ชาวบ้านให้ความเห็นว่า เศรษฐกิจโดยรวมของพื้นที่นั้น

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากา การใช้ประโยชน์พื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อ่าวบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อ่าว บ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ประมาณ 36 ปี ต.ท่าช้าง อ.ท่าฉาง วันที่เก็บข้อมูล 13 เม.ย. 61	(การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ) อยู่ ไม่ได้ ทำให้มีการปล่อยเช่า หรือเปลี่ยนอาชีพไปเป็น แรงงานมากขึ้น ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทาง พื้นที่ๆเกิดขึ้นในอ่าว เช่น การปล่อยให้นากุ้งทิ้งร้าง ปัจจุบันพื้นที่บริเวณอ่าวบ้าน ดอนที่ อ.ดอนสัก เริ่มมีการ เปลี่ยนแปลงในรูปแบบของ การท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากมีท่าเรือเฟอร์รี่ที่ เดินทางไปยัง เกาะสมุยและ	บ้านดอนยังคงได้รับความ นิยม และยังคงเป็นไปอย่าง ต่อเนื่อง ชาวบ้านให้ความเห็นว่าใน การเพาะเลี้ยงจะไม่ใช่ แรงงานท้องถิ่นโดยให้เหตุผล เนื่องจากคนในท้องถิ่นจะ ค่อนข้างรู้เยอะและมักจะมึ การเข้าออกออกใน (ความ ปลอดภัยในทรัพย์สิน) โดย นิยมใช้แรงงานต่างดาว และ แรงงานจากภาคอีสาน การใช้ประโยชน์ในพื้นที่	อาชีพที่ทำแรงแรงงานมากขึ้น เริ่มมีความเป็นเมืองมากขึ้น เริ่มขาดความร่วมมือของชุมชน ต่าง คนต่างอยู่ ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับ ชุมชนมากนัก เริ่มเห็นต่าง เนื่องจากต้องตั้งรกรากหาเงิน เริ่มมี ความหลายหลายทางด้านอาชีพ	ส่วนใหญ่ไม่ได้เท่าไร เนื่องจาก รายได้ลดลง จาก เศรษฐกิจที่ไม่ดี ค่าครองชีพที่ สูงขึ้น

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ / ระยะเวลากา (อาชีพ / ระยะเวลากา ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	เกาะพังงัน ทำให้กลางเป็นจุด ที่นักท่องเที่ยวผ่านมา ทำให้ ธุรกิจบางอย่างเริ่มเกิดขึ้นใน พื้นที่ เช่น โฮมสเตย์ โรงแรม ร้านอาหาร ร้านกาแฟ เป็น ต้น ส่งผลทำให้รายได้ของ คนในพื้นที่ดีขึ้น	ปัจจุบันมีระบบนายทุนเข้า มา โดยที่ นายทุนมักจะเข้ามาทาง ผู้นำ ชุมชนเนื่องจากเป็นกลุ่มที่มี อิทธิพลในพื้นที่	ชาวบ้านให้ข้อสังเกตในช่วงกลางวัน ของชุมชนมักจะมีเหลือแค่ผู้สูงอายุ กับเด็กเนื่องจากวัยแรงงานไป ทำงานรูปแบบวิถีชีวิตเริ่มเป็นแบบ เมืองมากขึ้น	
1. ชาวบ้านคนที่ 12 , 13 2. ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ประมาณ 36 ปี 3. ต.ดอนสัก อ.ดอนสัก วันที่เก็บข้อมูล 13 เม.ย. 61	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอนเริ่มบูมที่มีการเลี้ยง กุ้งใน ประมาณปี พ.ศ.2535 โดยการเลี้ยงกุ้งโดยรายย่อย ประมาณปี พ.ศ.2536 ราย ย่อยเริ่มน้อยลงเนื่องจากทุน ในการลงทุนสูง	นายทุนบางส่วนก็คือผู้นำ ชุมชนเอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ค่อย ข้างมีอิทธิพลในพื้นที่ กลุ่มทุนบางส่วนมีการ ช่วยเหลือชุมชนเช่นการ บริจาคเงินให้กับวัด หรืองาน		

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อำ เภอบ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
1. ชาวบ้านคนที่ 14 , 15 2. ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ประมาณ 30 ปี 3. ต.กระแต อ.กาญจนดิษฐ์ วันที่เก็บข้อมูล 12 เม.ย. 61	ใช้ประโยชน์ในพื้นที่มา ยาวนาน อาศัยอยู่ในพื้นที่ อำเภอบ้านดอนมาเป็น เวลานาน เริ่มเห็นมีการเข้า มาของแรงงานต่างถิ่นมาก ขึ้น เช่น พม่า จากภาคอีสาน มาใช้แรงงานในฟาร์มกุ้ง ขนาดใหญ่ของกลุ่มนายทุน นายทุนบางคนก็มีการ ช่วยเหลือชาวบ้านในรูปแบบ ของการให้เงินช่วยเหลือใน กิจกรรมของชุมชน เช่น งาน	สำคัญต่างของชุมชน การใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่ ของอำเภอบ้านดอนยังคง เกี่ยวข้องกับ การเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกุ้ง และหอย ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ อำเภอบ้านดอนเป็นอย่างมาก นั้น ภาคของเกษตรกร ยังคงเป็นแหล่งของรายได้ หลักของคนในพื้นที่ ทั้งการ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การประมง และการปลูกปาล์มมัน	อาชีพที่เปลี่ยนแปลงไปมีผลทำให้ คนในชุมชนเริ่มมีความทางเทินกัน ความสัมพันธ์กับชุมชนเริ่ม เปลี่ยนแปลงไปไม่ค่อยมีความสนิท ชิดช้อกันเหมือนในอดีต ชาวบ้านคนที่15 ระบุว่ามี รายได้ลดน้อยลง จาก เศรษฐกิจโดยรวมทั่วไปของ ประเทศไม่ดี ทำให้ขายสินค้า ได้น้อยขึ้น รายได้ลดลง เนื่องจากประชาชนมีความ ระมัดระวังในการใช้จ่ายมาก ขึ้น ค่าครองชีพที่สูงขึ้น	พึ่งพาอาชีพต่างๆที่ นอกเหนือจากเกษตรกรรมมาก ขึ้น ชาวบ้านคนที่14 ระบุว่า มี รายได้ลดน้อยลง จาก เศรษฐกิจโดยรวมทั่วไปของ ประเทศไม่ดี ทำให้ขายสินค้า ได้น้อยขึ้น รายได้ลดลง เนื่องจากประชาชนมีความ ระมัดระวังในการใช้จ่ายมาก ขึ้น ค่าครองชีพที่สูงขึ้น

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ (อาชีพ / ระยะเวลาการใช้ ประโยชน์ในพื้นที่ / พื้นที่เก็บข้อมูล / วันที่เก็บ)	ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงใน พื้นที่อำเภอบ้านดอน	การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ บ้านดอน	ผลกระทบด้านสังคม และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดผลกระทบ	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ
	หมู่บ้าน บริจาคให้กับวัด และงานต่างๆของชุมชน	 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย JUTHALONGKORN UNIVERSITY	ระบบทุนนิยม เช่น บ้านข้างๆมี รถยนต์ก็จะต้องมีด้วย เริ่มมีความ เป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้นต่างคนต่าง อยู่ เงินเป็นปัจจัยหลักในการ ดำรงชีวิต ความเป็นแก่งัดตัวเพิ่มมาก ขึ้น ความสามัคคีลดน้อยลง	

ภาคผนวก ค.

ตารางสรุป ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

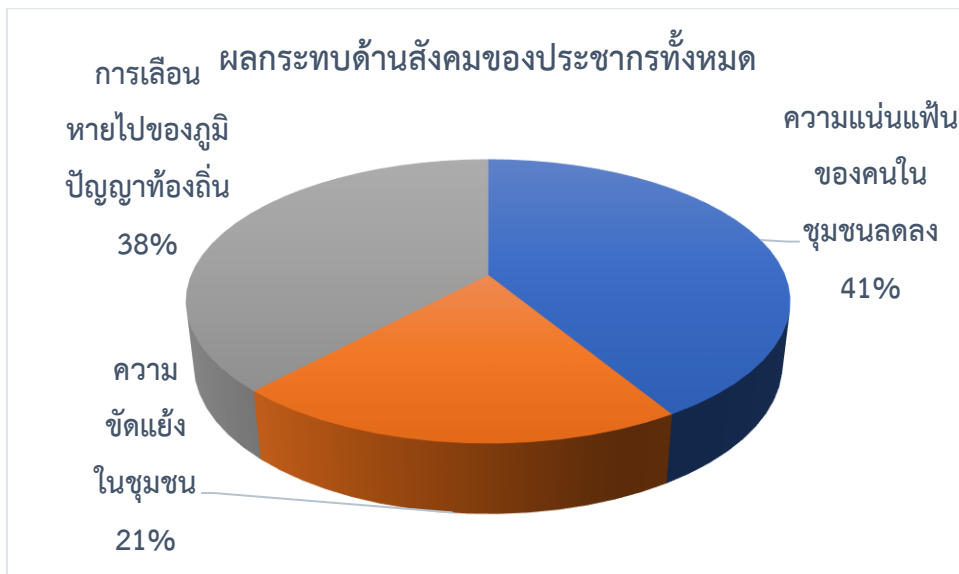
ภาคผนวก ค

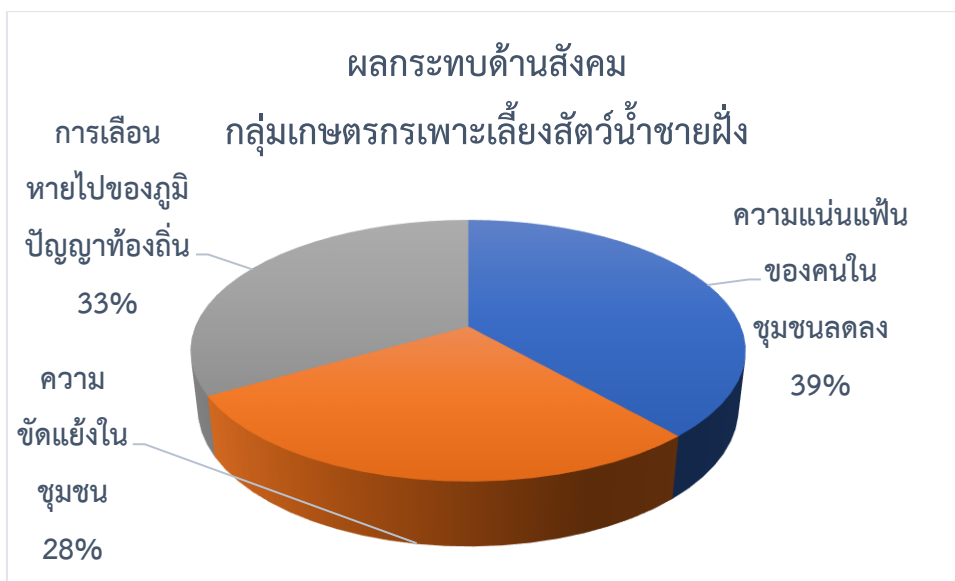
ตาราง สรุป ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม

กลุ่มตัวอย่าง	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ				ผลกระทบด้านสังคม		
	รายได้ ลดลง	การ สูญเสีย ที่ดิน	หนี้สิน เพิ่มขึ้น	การ เปลี่ยนแปลง อาชีพ	ความแน่นแฟ้น ของคนใน ชุมชนลดลง	ความขัดแย้ง ในชุมชน	การเลือก หายไปของ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 1	✓	✓			✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 2	✓		✓		✓	✓	✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 3	✓		✓		✓	✓	✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 4	✓		✓				
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 5	✓		✓				
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 6	✓				✓	✓	
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 7	✓			✓	✓	✓	
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 8	✓	✓	✓		✓		✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 9	✓	✓	✓		✓		✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 10		✓			✓		✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 11	✓	✓	✓	✓	✓		✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 12			✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 13	✓	✓	✓		✓	✓	✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 14	✓	✓	✓		✓	✓	✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 15	✓		✓		✓	✓	✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 16	✓		✓		✓	✓	✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 17				✓	✓		✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 18	✓		✓	✓		✓	✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 19	✓	✓	✓	✓		✓	✓
สรุปผลกระทบกลุ่มเกษตรกรเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำชายฝั่ง	84.2%	42.1%	74.7%	26.3%	78.9%	57.9%	68.4%
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 1	✓			✓	✓	✓	✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 2	✓			✓	✓	✓	✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 3	✓		✓	✓	✓	✓	✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 4	✓		✓	✓	✓	✓	✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 5	✓		✓	✓	✓	✓	✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 6	✓		✓	✓	✓	✓	✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 1	✓		✓		✓	✓	✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 2	✓		✓		✓	✓	✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 3	✓		✓		✓	✓	✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 4	✓		✓		✓	✓	✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 5	✓		✓		✓	✓	✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 6	✓				✓		✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 7	✓				✓		✓
สรุปผลกระทบกลุ่มอดีตชาวประมง	100%	-	69.2 %	46.2%	100%	61.5%	100%

กลุ่มตัวอย่าง	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ				ผลกระทบด้านสังคม		
	รายได้ลดลง	การสูญเสียที่ดิน	หนี้สินเพิ่มขึ้น	การเปลี่ยนแปลงอาชีพ	ความแน่นแฟ้นของคนในชุมชนลดลง	ความขัดแย้งในชุมชน	การเลือกหายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่น
พื้นบ้านและชาวประมงพื้นบ้าน							
ชาวบ้านคนที่ 1			✓		✓		✓
ชาวบ้านคนที่ 2	✓		✓	✓			✓
ชาวบ้านคนที่ 3	✓						✓
ชาวบ้านคนที่ 4	✓						✓
ชาวบ้านคนที่ 5	✓						✓
ชาวบ้านคนที่ 6	✓						✓
ชาวบ้านคนที่ 7			✓		✓		
ชาวบ้านคนที่ 8			✓	✓	✓		
ชาวบ้านคนที่ 9			✓		✓		✓
ชาวบ้านคนที่ 10			✓		✓		✓
ชาวบ้านคนที่ 11			✓	✓	✓		✓
ชาวบ้านคนที่ 12	✓				✓		
ชาวบ้านคนที่ 13	✓				✓		
ชาวบ้านคนที่ 14	✓				✓		
ชาวบ้านคนที่ 15					✓	✓	
สรุปผลกระทบกลุ่มชาวบ้าน	53.3 %	-	46.7%	20%	66.7%	6.7%	60%
สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นในกลุ่มประชากร	78.7%	17%	63.8%	29.8%	80.8%	40.4%	74.5%

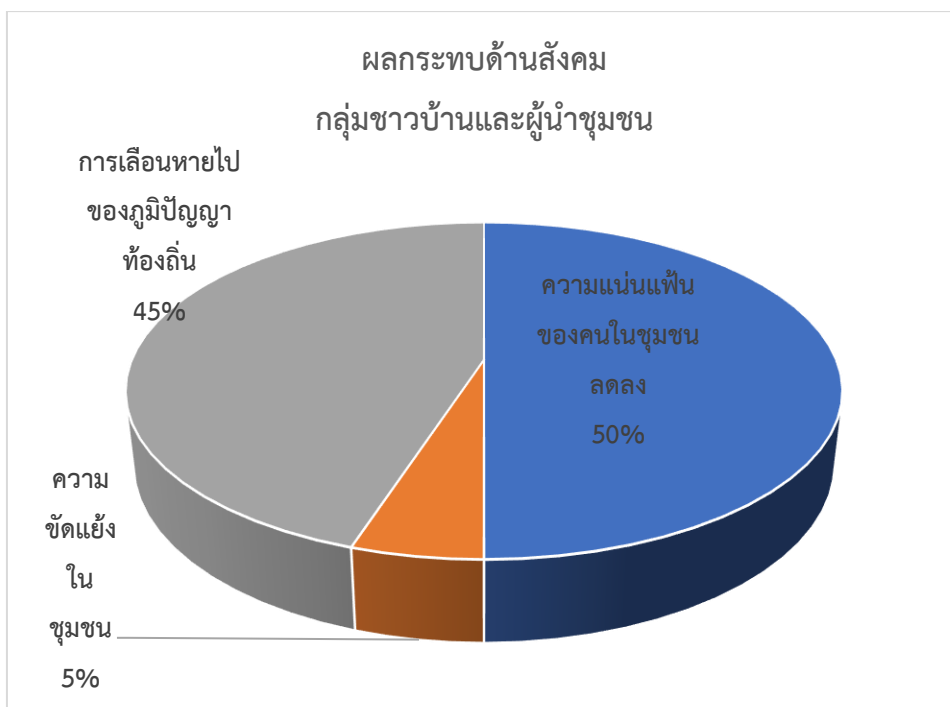

ภาคผนวก ง.

ตารางสรุป ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ง. ตารางสรุป ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตารางสรุป ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มตัวอย่าง	ปริมาณ ผลผลิต สัตว์น้ำ	เงินทุน	คุณภาพ ของ ทรัพยากร น้ำ	ภัย ธรรมชาติ	โครงการ พัฒนาใน พื้นที่	ปัญหา เศรษฐกิจ ของประเทศ	การพัฒนา ของ เทคโนโลยี	ราคา ผลผลิต สัตว์น้ำ	โรค ระบาด	การเข้า มาของ ระบบ นายทุน	ความขัดแย้ง และความ สอดคล้อง การใช้ ประโยชน์ ที่ดินบาง ประเภท	อุปสรรค ในการ ทำ ประมง ที่บ้าน
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 1	✓		✓	✓			✓	✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 2		✓	✓	✓			✓	✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 3		✓	✓	✓			✓	✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 4	✓	✓	✓	✓			✓	✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 5	✓	✓	✓	✓			✓	✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 6	✓	✓	✓		✓			✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 7	✓	✓	✓		✓		✓	✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 8	✓	✓	✓		✓			✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 9	✓	✓	✓		✓			✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 10	✓	✓	✓	✓	✓			✓		✓	✓	
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 11	✓	✓	✓	✓	✓			✓		✓	✓	
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 12		✓	✓							✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 13		✓	✓							✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 14		✓	✓							✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 15	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 16	✓	✓	✓			✓		✓		✓		

กลุ่มตัวอย่าง	ปริมาณ ผลผลิต สัตว์น้ำ	เงินทุน	คุณภาพ ของ ทรัพยากร น้ำ	ภัย ธรรมชาติ	โครงการ พัฒนาใน พื้นที่	ปัญหา เศรษฐกิจ ภาพรวม ของประเทศ	การพัฒนา ของ เทคโนโลยี	ราคา ผลิต สัตว์น้ำ	โรค ระบาด	การเข้า มาของ ระบบ นายทุน	ความขัดแย้ง และความ สอดคล้อง การใช้ ประโยชน์ ที่ดินบาง ประเภท	อุปสรรค ในการ ทำ ประมง พื้นบ้าน
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 17	✓	✓	✓		✓			✓	✓		✓	
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 18	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓		✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 19	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓		
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 1	✓	✓	✓			✓				✓	✓	✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 2	✓	✓	✓			✓				✓	✓	✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 3	✓	✓	✓			✓				✓	✓	✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 4		✓								✓		✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 5		✓								✓		✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 6		✓								✓		✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 1	✓	✓			✓		✓					✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 2	✓	✓			✓		✓					✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 3	✓	✓			✓							✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 4	✓	✓			✓						✓	✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 5	✓	✓			✓						✓	✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 6	✓	✓			✓						✓	✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 7	✓					✓					✓	✓
ชาวบ้านคนที่ 1	✓	✓								✓	✓	
ชาวบ้านคนที่ 2		✓								✓		
ชาวบ้านคนที่ 3		✓								✓		
ชาวบ้านคนที่ 4	✓							✓		✓		✓

กลุ่มตัวอย่าง	ปริมาณ ผลผลิต สัตว์น้ำ	เงินทุน	คุณภาพ ของ ทรัพยากร น้ำ	ภัย ธรรมชาติ	โครงการ พัฒนาใน พื้นที่	ปัญหา เศรษฐกิจ ภาพรวม ของประเทศ	การพัฒนา ของ เทคโนโลยี	ราคา ผลผลิต สัตว์น้ำ	โรค ระบาด	การเข้า มาของ ระบบ นายทุน	ความขัดแย้ง และความ สอดคล้อง การใช้ ประโยชน์ ที่ดินบาง ประเภท	อุปสรรค ในการ ทำ ประมง พื้นบ้าน
ชาวบ้านคนที่ 5	✓				✓	✓		✓		✓		✓
ชาวบ้านคนที่ 6	✓				✓			✓		✓		✓
ชาวบ้านคนที่ 7		✓	✓		✓	✓		✓		✓	✓	
ชาวบ้านคนที่ 8		✓	✓		✓	✓		✓		✓	✓	
ชาวบ้านคนที่ 9		✓	✓		✓	✓		✓		✓	✓	
ชาวบ้านคนที่ 10		✓	✓		✓	✓		✓		✓	✓	
ชาวบ้านคนที่ 11		✓	✓		✓	✓		✓		✓	✓	
ชาวบ้านคนที่ 12			✓		✓	✓				✓	✓	
ชาวบ้านคนที่ 13			✓		✓	✓				✓	✓	
ชาวบ้านคนที่ 14												
ชาวบ้านคนที่ 15						✓						
รวม (ร้อยละ)	59.6	78.7	59.6	23.4	27.66	53.2	23.4	53.2	14.9	76.6	40.4	36.2

ตารางสรุป ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านสังคม

กลุ่มตัวอย่าง	การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพและสถานะการจ้างงาน	การเปลี่ยนสู่สังคมเมือง	ระบบนายทุน	การใช้ทรัพยากรร่วมกัน	เทคโนโลยี	การขาดการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 1	✓	✓			✓	
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 2	✓	✓				
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 3	✓	✓				
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 4	✓	✓	✓			
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 5	✓	✓	✓			
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 6		✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 7		✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 8		✓			✓	
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 9		✓			✓	
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 10	✓					
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 11	✓					
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 12	✓					
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 13	✓	✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 14	✓	✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 15	✓	✓	✓	✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 16	✓	✓	✓	✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 17	✓	✓		✓		
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 18				✓	✓	✓
เกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคนที่ 19				✓	✓	✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 1	✓	✓		✓	✓	✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 2	✓	✓		✓	✓	✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 3	✓	✓		✓	✓	✓
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 4	✓	✓			✓	
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 5	✓	✓			✓	
อดีตชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 6	✓	✓			✓	
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 1	✓			✓		✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 2	✓	✓	✓	✓		✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 3	✓	✓	✓	✓		✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 4	✓			✓		✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 5	✓			✓		✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 6	✓					✓
ชาวประมงพื้นบ้านคนที่ 7	✓					✓
ชาวบ้านคนที่ 1		✓				
ชาวบ้านคนที่ 2		✓				
ชาวบ้านคนที่ 3		✓				
ชาวบ้านคนที่ 4		✓	✓			

กลุ่มตัวอย่าง	การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพและสถานะการจ้างงาน	การเปลี่ยนสู่สังคมเมือง	ระบบนายทุน	การใช้ทรัพยากรร่วมกัน	เทคโนโลยี	การขาดการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น
ชาวบ้านคนที่ 5		✓	✓			
ชาวบ้านคนที่ 6		✓	✓			
ชาวบ้านคนที่ 7		✓				
ชาวบ้านคนที่ 8		✓				
ชาวบ้านคนที่ 9	✓	✓				✓
ชาวบ้านคนที่ 10	✓	✓				✓
ชาวบ้านคนที่ 11	✓	✓				✓
ชาวบ้านคนที่ 12		✓	✓			✓
ชาวบ้านคนที่ 13		✓	✓			✓
ชาวบ้านคนที่ 14		✓	✓	✓		
ชาวบ้านคนที่ 15		✓	✓	✓		
รวม (ร้อยละ)	61.7	78.7	27.6	40.4	23.4	36.2

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	รัฐพงษ์ ชูतिकัมภ์
วัน เดือน ปี เกิด	17 กันยายน 2534
สถานที่เกิด	จังหวัดสุราษฎร์ธานี
วุฒิการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 สาขาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2557
ที่อยู่ปัจจุบัน	66 หมู่ 6 ตำบลตะเคียนทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84160

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY